

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SANAT TARİHİ ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMANIN
ÖĞRETİM YÖNTEMİ OLARAK KULLANILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İsmail SÜNGER

**TRABZON
Haziran, 2022**

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SANAT TARİHİ ÖĞRETİMİNDE YARATICI DRAMANIN
ÖĞRETİM YÖNTEMİ OLARAK KULLANILMASI**

**İsmail SÜNGER
ORCID: 0000-0002-8382-7382**

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek Lisans
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN
ORCID: 0000-0001-7900-9232**

**TRABZON
Haziran, 2022**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BELGESİ

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağı eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

İsmail SÜNGER
29 / 06 / 2022

ÖN SÖZ

Günümüz sanat eğitimini biçimlendiren en etkin yaklaşım, kısaca ÇASEY denilen Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre sanat eğitimi; estetik, sanat eleştirisi, sanat tarihi ve sanat uygulamalarından oluşan bir bütündür. Etkili bir sanat eğitiminin gerçekleşmesi için sanat eğitimi programlarında bu alanların hepsine yönelik derslerin bulunması ya da sanat eğitimi dersi içinde bu konulara kazanım temelli olarak yer verilmesi beklenmektedir. Sanat tarihi öğretiminde genellikle anlatıma dayalı, bilgiyi ezberlemeye yönelik yöntemler kullanılmaktadır. Oysa çağdaş eğitim yaklaşımlarında öğrenci, öğrenme sürecinin etkin bir paydaşı rolünde olmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı da güncellenen öğretim programlarında, sanat tarihi öğretiminde öğrencinin etkin rolde olduğu, yaparak ve yaşayarak öğrendiği öğrenme yöntemlerinin kullanılmasını önermektedir. Yaratıcı drama, öğrenme süreçlerinde bireyin etkin rolde olmasını sağlayarak, farklı duylara hitap eden çeşitli etkinlikler ile elde edilen deneyimler yoluyla öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayan bir öğretim yöntemidir. Bu nedenle çağdaş eğitim anlayışı içinde sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yönteminin etkisini çeşitli boyutlarıyla ortaya koymak amacıyla bu araştırma gerçekleştirilmiştir,

Araştırma süreci boyunca bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen ve doğru bir araştırma yapma konusunda beni yönlendiren danışmanım Sayın Prof. Dr. Abdullah AYAYDIN başta olmak üzere, bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği konusunda bilgi ve deneyimlerini koşulsuz biçimde aktaran Sayın Yrd. Doç. Dr. Zuhâl DİNÇ ALTUN'a, manevi desteği ve sabırlı tutumuyla her durumda yanımda olduğunu hissettiren Sayın Prof. Dr. Raif KALYONCU'ya, yaratıcı drama alanında birlikte birçok kez çalışma fırsatı bulduğum Sayın Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL'e teşekkürü borç bilirim. Ayrıca, araştırma sürecinde yürütülen uygulama çalışmalarının doğal katılımcısı olan Başakşehir İstanbul Teknik Üniversitesi İsmail Dede Efendi Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerine ve tez yazım sürecini de kapsayan tüm yüksek lisans eğitimim süresince varlığını yürekten hissettiğim annem Samiye SÜNGER'e, yüksek lisans sürecinde kaybettiğim babam Tevfik SÜNGER'e ve motivasyonumun azaldığı her an bana manevi güç vererek itici kuvvet olan kıymetli dostum Hayriye DEMİRKOL'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yaptığım araştırmanın sanat eğitimi alanına katkı sağlamasını diliyor, bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkısı olan herkese yürekten teşekkürlerimi sunuyorum.

Haziran, 2022

İsmail SÜNGER

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
1. GİRİŞ	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Alt Amaçları.....	2
1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	2
1. 4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1. 5. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1. 6. Tanımlar	4
2. LİTERATÜR TARAMASI	5
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	5
2. 1. 1. Sanat Eğitimi.....	5
2. 1. 2. Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı.....	7
2. 1. 3. Sanat Tarihi ve Öğretimi.....	8
2. 1. 4. Güzel Sanatlar Lisesi Programında Bulunan Sanat Tarihi Kapsamındaki Dersler	10
2. 1. 5. Sanat Tarihi Öğretiminde Yöntem Sorunu	11
2. 1. 6. Yaratıcı Drama Yöntemi.....	15
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu.....	19
2. 3. Türk Sanatında D Grubu	21
3. YÖNTEM.....	24
3. 1. Araştırma Modeli	24
3. 2. Araştırma Grubu/Evren ve Örneklem/Katılımcılar	24
3. 3. Verilerin Toplanması	24
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	25
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci/Deneysel İşlem/Uygulama Süreci	25
3. 3. 2. 1. Başarı Testi	25
3. 3. 2. 2. Yaratıcı Drama Uygulamaları.....	26
3. 3. 2. 2. 1. Yaratıcı Dramada İletişim ve Etkileşim Becerileri	26
3. 3. 2. 2. 2. Yaratıcı Dramada Etkileşim ve Empati Becerileri.....	28

3. 3. 2. 2. 3. Yaratıcı Dramada Doğaçlama ve Rol Oynama Becerileri	29
3. 3. 2. 2. 4. Yaratıcı Drama ve Beden Dili Becerileri.....	30
3. 3. 2. 2. 5. D Grubunu Kuran Sanatçılar	32
3. 3. 2. 2. 6. D Grubunun Kuruluşu ve İlk Sergisi	33
3. 3. 2. 2. 7. Cemal Tollu, Yaşamı ve Önemli Eserleri	35
3. 3. 2. 2. 8. Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri	37
3. 3. 2. 2. 9. Nurullah Berk, Yaşamı ve Önemli Eserleri	39
3. 3. 2. 2. 10. Elif Naci, Yaşamı ve “Saklanan Çocuk” Resmi	41
3. 3. 2. 2. 11. Zeki Faik İzer, Yaşamı ve Önemli Eserleri	42
3. 3. 2. 2. 12. Zühtü Müridoğlu, Yaşamı ve Önemli Eserleri	44
3. 3. 2. 2. 13. D Grubunu Tanıtım.....	46
3. 3. 2. 3. Öz Değerlendirme Formu ve Yapılandırılmamış Gözlem	47
3. 3. 3. Verilerin Analizi	47
4. BULGULAR.....	49
4. 1. Öğrenme Durumuna İlişkin Bulgular.....	49
4. 2. Sanat Eseri ve Sanatçı ile Kurulması Beklenen Duygudaşlık İlişkisine Yönelik Bulgular	52
4. 3. Öğretim Programında Yer Verilen Hedef Beceri ve Davranışlara Yönelik Bulgular.....	58
5. TARTIŞMA	60
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	63
6. 1. Sonuçlar	63
6. 2. Öneriler	64
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	64
7. KAYNAKLAR.....	66
8. EKLER.....	71
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ	100

ÖZET

Sanat Tarihi Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Öğretim Yöntemi Olarak Kullanılması

Bir bilim dalı olarak kabul gören sanat tarihine temel eğitim programımızdaki sanat eğitimi derslerinde kazanım temelli olarak yer verilirken, ortaöğretim programlarımızda sanat tarihi ayrı bir disiplin olarak yer almaktadır. Bununla birlikte sanat tarihi; günümüz sanat eğitimi programlarını biçimlendiren çağdaş bir sanat eğitimi yaklaşımı olan Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı'nın (ÇCASEY) kapsamını oluşturan alanların biri olarak sanat eğitimi sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Sanat tarihinin nasıl öğretileceği konusunda alan uzmanlarının çeşitli görüşleri bulunmaktadır. Bilinen ve eğitim tarihimiz boyunca kanıksanmış öğretim yöntemlerinin yanında, sanat tarihinin nasıl daha etkili öğretilebileceğine dair çağdaş öğretim yöntemleri üzerine çalışmalar sürmektedir.

Bu araştırmanın temel amacı; öğrencinin öğrenme sürecinde yeterince etkin olmadığı anlatıma ve ezbere dayalı yöntemlerin aksine, öğrencinin öğrenme sürecine etkin biçimde katıldığı ve öğrenme sürecinin önemli bir paydaşı olduğu, bilgiyi keşfettiği, çağdaş bir yöntem olan yaratıcı drama yöntemi ile sanat tarihi öğretimine ilişkin örnek bir süreç hazırlayarak uygulamasını gerçekleştirmektir. Sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı süreçler ile gerçekleşen öğrenmenin miktarını, sanat eserleri ve sanatçılar ile duygudaşlık (empati) ilişkisi geliştirilip geliştirilmediği ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Güzel Sanatlar Lisesi Drama Dersi Öğretim Programında yer verilen hedef beceri ve davranışların kazandırılıp kazandırılmadığı, araştırmanın temel amacı doğrultusunda belirlenen alt amaçlar olarak araştırmaya konu edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan başarı testi, öz değerlendirme formu, açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formu gibi araçlar ile mektup, günlük, duvar gazetesi, resim gibi yazınsal ve görsel sanat etkinliklerinden yararlanılmıştır. Veri toplama araçları, araştırma grubunda yer alan İstanbul Başakşehir İstanbul Teknik Üniversitesi İsmail Dede Efendi Güzel Sanatlar Lisesi Görsel Sanatlar Bölümünde öğrenim gören on ikinci sınıf öğrencisi 30 bireye on üç hafta süren bir program dâhilinde uygulanmıştır. On üç haftalık yaratıcı drama uygulamalarının ilk beşi katılımcılarda yaratıcı drama deneyimi oluşturma için planlanmış ve uygulanmış, geri kalan 8 haftalık süreçte yer alan uygulamalar, araştırmanın amaçlarına yönelik olarak yapılandırılmış ve uygulanmıştır.

Araştırmada uygulanan başarı testine ait nicel bulgular, sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılması ile gerçekleşen öğrenme düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma süresince katılımcılara uygulanan açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formlarına verilen yanıtların doğruluk miktarı ve mektup, günlük, duvar gazetesi gibi etkinliklerin içerik analizi ile incelenmesi ile tespit edilen doğru ifadelerin miktarı, son testin ortaya koyduğu nicel bulguları desteklemektedir. Yürütülen yaratıcı drama uygulamalarında katılımcıların sanatçı ve sanat eserleri

ile duygudaşlık ilişkisi geliştirdiği tespit edilmiştir. Yapılan araştırma ile katılımcıların Güzel Sanatlar Lisesi Drama Dersi ğretim Programında yer alan hedef beceri ve davranışları kazanıp kazanmadığını tespit etmeye yönelik uygulanan öz değerlendirme formuna göre; katılımcıların programda yer verilen hedef beceri ve davranışları yüksek oranda edindiklerini görülmektedir. Araştırmacı tarafından araştırma süresince katılımcılara uygulanan yapılandırılmamış gözlemin ortaya koyduğu bulguların öz değerlendirme formunun ortaya koyduğu nicel bulguları desteklediği görülmektedir.

Araştırmanın ortaya koyduğu olumlu bulgular doğrultusunda, yaratıcı drama yönteminin sanat tarihi ğretiminde yaygın biçimde kullanılmasına yönelik olarak, sanat tarihi kapsamındaki dersleri yürüten öğretmenlere hizmet içinde, ğretmen adaylarına ise hizmet öncesinde yaratıcı drama yöntemini kullanabilmelerine yönelik eğitimler verilmesi nerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Tarihi, Yaratıcı Drama, Yöntem, Gzel Sanatlar Lisesi

ABSTRACT

Using Creative Drama As A Teaching Method in Art History Teaching

While art history, which is accepted as a branch of science, is included in the art education courses in our basic education program on a learning basis, art history is included as a separate discipline in our secondary education programs. However, art history; It is an integral part of the art education process as one of the fields that form the scope of the Multi-Disciplinary Art Education Method (MDAEM), which is a contemporary art education approach that shapes today's art education programs. Experts in the field have various views on how to teach art history. In addition to the teaching methods known and used throughout our education history, studies on contemporary teaching methods on how to teach art history more effectively continue.

The main purpose of this research is to prepare an exemplary process for teaching art history with the creative drama method, which is a contemporary method in which the student actively participates in the learning process and is an important stakeholder in the learning process, discovers knowledge, unlike the methods based on narration and rote where the student is not sufficiently active in the learning process. To implement its application. The amount of learning that takes place with the processes in which creative drama is used as a method in art history teaching, whether the relationship empathy with artworks and artists is developed, and whether the target skills and behaviors included in the Ministry of National Education Fine Arts High School Drama Lesson Curriculum are gained. It has been the subject of the research as sub-objectives determined in line with its main purpose. In the research, tools such as achievement test, self-evaluation form, evaluation form consisting of open-ended questions prepared by the researcher in line with expert opinions, and literary and visual art activities such as letters, diaries, ixork newspapers, and pictures were used as data collection tools in the research. Data collection tools were applied to 30 individuals who were 12th grade students studying at Istanbul Başakşehir Istanbul Technical University İsmail Dede Efendi Fine Arts High School Visual Arts Department in the research group, within a thirteen-week program. The first five of the thirteen-week creative drama practices were planned and applied to create a creative drama experience ixorksixe participants, and the practices in the remaining 8-week period were structured and applied ixorksixe purposes of the research.

The quantitative findings of the achievement test applied in the research reveal that the level of learning realized with the use of creative drama method in art history teaching is high. The amount of correctness of the answers given to the evaluation forms consisting of open-ended questions applied to the participants during the research and the amount of correct statements determined by the content analysis of activities such as letters, diaries and wall newspapers support the quantitative findings of the post-test. In the creative drama practices carried out, it was determined that the

participants developed a sympathetic relationship with the artist and the works of art. According to the self-evaluation form applied to determine whether the participants have acquired the target skills and behaviors in the Fine Arts High School Drama Curriculum; It is seen that the participants acquired the target skills and behaviors included in the program at a high rate. It is seen that the findings revealed by the unstructured observation applied to the participants during the research by the researcher support the quantitative findings revealed by the self-evaluation form.

In line with the positive findings of the research, it has been suggested that in order to use the creative drama method widely in art history teaching, it has been suggested that the teachers who carry out the courses within the scope of art history should be given in-service training, and the prospective teachers should be trained to use the creative drama method before the service.

Keywords: Art History, Creative Drama, Method, Fine Arts High School

TABLÖLER LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Katılımcılara Uygulanan Ön Test ve Son Test Sonuçlarına İlişkin Doğruluk Miktarı ve Yüzdesi	49
2.	Ön Test ve Son Test Sonuçlarına İlişkin Doğruluk Miktarı ve Doğruluk Yüzdesine Ait Ortalamalar	50
3.	Hedef Beceri ve Davranışların Kazanımına Yönelik Öz Değerlendirme Formuna Ait Bulgular.....	58

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÇASEY	: Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı
N	: Katılımcı Sayısı
ÖT	: Ön Test
ST	: Son Test
GSL	: Güzel Sanatlar Lisesi
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri

1. GİRİŞ

Güzel Sanatlar Liseleri (GSL), orta öğretim seviyesinde sanat eğitimi verilen öğretim kurumları olarak eğitim sistemimizde varlık göstermektedir. Güzel Sanatlar Liselerinin programında, uygulamalı sanat eğitimi derslerinin yanında Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı (ÇASEY) doğrultusunda estetik, sanat eleştirisi ve sanat tarihi öğretimine yönelik kuramsal sanat eğitimi dersleri de yer almaktadır. Sanat Tarihi; sanat eğitiminin kuramsal tarafında yer alan sanat eğitimi alanlarından biridir ve genellikle anlatıma dayalı yöntemlerle öğretilmektedir. Sanat tarihi derslerinin sıkıcı ve zor anlaşılır ya da ezber dersi olarak algılanmasının nedeni, yapısı gereği çoğunlukla sözel ifade ve soyut sembollere dayalı olmasıdır. Bu da genellikle öğretim etkinliğinin azalmasına ve hatırlanma düzeyinin düşük olmasına neden olmaktadır. Oysa çağdaş görsel sanatlar eğitiminde sanat tarihinin amacı yalnızca bilgi aktarımı değildir ve sanat tarihi öğretilirken öğrenci merkezli çeşitli öğretim yöntem ve stratejileri kullanılmalıdır (Aykut, 2006). Sanat eğitiminin kuramsal tarafında bulunan sanat tarihi kapsamındaki dersler daha çok anlatıma dayalı bir yöntemle işlenmektedir. Oysa çağdaş sanat eğitiminde öğrenciler, öğrenme-öğretme sürecinde etkin bir role sahip olmalıdır. Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bu ve benzeri tavsiyelere hem sanat tarihi kapsamındaki derslerin öğretim programlarının öğrenme-öğretme yaklaşımlarında hem de uzman görüşlerinde sıkça rastlanmaktadır. Ancak sanat tarihi kapsamındaki dersleri yürüten öğretmene bu konuda yardımcı olabilecek etkin bir yol haritası verilmemiştir.

Ülkemizde bir bilim dalı olarak sanat tarihi 20. yüzyılda ortaya çıkmış, öğretim programlarında yer almaya başlaması çeşitli aşamalardan geçerek gerçekleşmiştir. Önceleri tarih ve resim dersleri içinde yer verilen sanat tarihi konuları ile öğretim programlarında yer verilen sanat tarihi, ilk kez 1952 yılında bağımsız bir disiplin olarak orta öğretim kurumlarında ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Altuner, 2014). Çağdaş sanat eğitiminde sanat tarihi öğretimi, kronolojiye dayalı bilgi aktarımından fazlasını ifade etmektedir. Sanat eserini ortaya koyan sanatçının yaşamı, duygu durumu, sanatçının yaşamını etkilemiş olan sosyal olaylar, toplumsal değişimler ve sanat eserinin ortaya çıkma serüvenini etkilemiş olan daha fazla unsur, sanat tarihinin incelediği bir sanat eserini anlamamızı, anlamlandırmamızı sağlar. Sanat eserine birçok farklı perspektiften bakmayı gerektiren böylesi bir yaklaşımın, eğitimcinin anlatımına, öğrenen bireyin de ezberleyerek akılda tutmasına dayalı klasik yöntem ve stratejilerle gerçekleşmesi beklenemez. Sanat tarihi öğretimi üzerine ortaya koyulan görüşler doğrultusunda bireyin öğrenme düzeyinin yüksek miktarda gerçekleşmesini sağlayacak, aynı zamanda bireye çeşitli beceri ve davranışlar kazandırabilecek yöntem ve stratejilerin denenmesi gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)'nın güncellenmiş olan Sanat Tarihi öğretim programlarında, kazandırılması hedeflenen temel alan bilgisi ve yeterlilikler dışında öğrencilere kazandırılması

hedeflenen birtakım beceri ve davranışlar da bulunmaktadır. Eleştirel ve yaratıcı düşünme, araştırma, yorumlama, analitik düşünme, iletişim, gözlem yapma, dili etkili ve güzel kullanma, işbirliği yapma ve sorgulama gibi beceri ve davranışların, öğrenme sürecinde öğrencinin etkin bir katılımının olmadığı yöntem ve stratejilerle kazandırılması olası görünmemektedir.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; öğrencinin öğrenme sürecinde yeterince etkin olmadığı anlatıma ve ezbere dayalı yöntemlerin aksine, öğrencinin öğrenme sürecinin önemli bir paydaşı olduğu, çağdaş bir yöntem olan yaratıcı drama yöntemi ile sanat tarihi öğretimine ilişkin örnek bir süreç hazırlayarak uygulamasını gerçekleştirmek, bu yolla gerçekleşen öğrenme miktarını ölçmektir. Bununla birlikte, GSL öğrencilerinin yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirilen öğrenme süreçlerinde edindikleri gözlenebilir başka kazanımları ortaya koymak ve bu kazanımları öğretim programının kazandırmayı amaçladığı hedef beceri ve davranışlarla karşılaştırmak bu araştırmanın amacını oluşturur. Bu amaçlara bağlı olarak, araştırmanın alt amaçları da aşağıdaki gibi biçimlendirilmiştir.

1. 2. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı örnek süreçler ile öğrenme gerçekleşmiş midir?
2. Yaratıcı drama yöntemi, öğrencilerin sanat eserleri ve sanatçılar ile duygudaşlık (empati) ilişkisi geliştirmesine yardımcı olmuş mudur?
3. Yaratıcı drama yöntemi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın güncel öğretim programlarında yer verilen hedef beceri ve davranışların öğrencilere kazandırılmasını sağlamış mıdır?

1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

MEB güncel öğretim programlarının (2016) öğrenme-öğretme yaklaşımı, öğrencinin kendi kendini denetlemesini ve dıştan etki olmadan içten gelen bir istekle öğrenmeyi pekiştirmesini beklemektedir. Anlatıma ve tek yönlü aktarıma dayalı öğrenme-öğretme ortamı öğrenciye sürece katılma olanağı vermez. Oysa öğretim programlarında önerilen yaklaşım; öğrenciyi sürece etkin olarak dâhil eden, sorgulamasını, analiz etmesini ve anlamlandırarak öğrenmesini sağlayan öğretim stratejileri kullanmaktır. Kırıçoğlu'nun (2005) belirttiği gibi sanat tarihi öğretiminde yenilikçi ve öğrenciyi düşünmeye, araştırmaya, sorgulamaya ve bilgi üretmeye yönlendirebilecek yöntemlere başvurmak gerekmektedir. MEB öğretim programlarının hemen hepsinde derslerin, öğrencinin öğrenme süreçlerinde etkin bir rol almasını sağlayan yöntemler ile işlenmesi önerilmektedir. Ancak

daha çok anlatıma dayalı kuramsal yapıdaki derslerin işlenmesinde öğrencinin öğrenme sürecine etkin biçimde nasıl katılabileceğinin yol haritası öğretmene verilmemiştir. Araştırma süreci için yapılandırılmış olan ve yaratıcı dramının öğretim yöntemi olarak kullanıldığı öğrenme süreçlerine ait planların bu konuya ilişkin bir literatür oluşmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Günümüzde orta öğretimde gençlerden beklenen başlıca yeterlilikler; yaratıcı ve eleştirel düşünme, iletişim, ekip çalışması, problem çözme, bilgiye ulaşma, yorumlama ve değerlendirme, kaynakları kullanma ve teknoloji kullanımıdır (Kılıç, 1997). Güncellenen öğretim programlarında da öğrencilere kazandırılması hedeflenen araştırma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, yorumlama, analitik düşünme, iletişim, gözlem yapma, dili etkili ve güzel kullanma, işbirliği yapma ve sorgulama gibi beceri ve davranışların bulunmaktadır. Bunları anlatıma dayalı ve öğrencinin edilgen bir rolde olduğu yöntemlerle kazandırılmasını beklemek mümkün görünmemektedir. Bu araştırma, GSL Programı'nda yer alan sanat tarihi kapsamındaki derslerin öğretim programlarında yer verilen hedef beceri ve davranışlarının kazandırılmasını sağlamada öğretmenlere, öğrencilerin yaratıcı drama ile süreç içinde düşünerek, araştırarak, sorgulayarak ve bilgi üreterek aktif rol oynamasını sağlayacak örnek bir süreç ortaya koyması bakımından önemlidir. Araştırma sürecinde yürütülen uygulama çalışmalarının içinde yapılandırılarak yer verilen görsel, işitsel, yazınsal, devinimsel etkinlikler ve canlandırma çalışmaları aynı zamanda sanat eğitiminde disiplinler arası bir yaklaşım olması bakımından önem taşımaktadır. Sanat tarihi öğretiminde anlatım, sunu, gösteri, gezi-gözlem, müze, teknoloji kullanımı gibi birçok yöntem önerilmekte ve kullanılmaktadır. Ancak alan yazın taramasında yaratıcı drama gibi farklı disiplinlerden yararlanan, öğrenciyi süreç içinde bütün duyularıyla etkin kılan ve öğrencinin bilgiyi doğrudan aldığı değil, bilgiyi üreterek elde ettiği bir öğretim yönteminin sanat tarihi öğretiminde kullanıldığı örnek süreçlere, sıklıkla tavsiye edilmesine rağmen pek rastlanmamaktadır.

1. 4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın ortaya koyduğu veriler, çalışma grubunun İstanbul ili Başakşehir İstanbul Teknik Üniversitesi İsmail Dede Efendi Güzel Sanatlar Lisesi'nin görsel sanatlar bölümünde öğrenim gören 12. sınıf öğrencilerinden oluştuğu örneklem ile sınırlıdır. Yapılan araştırma süreci için planlanan örnek yaratıcı drama uygulamaları Güzel Sanatlar Lisesi Programı'nda yer verilen sanat tarihi kapsamındaki derslerin tümünü kapsamamaktadır. Araştırma sürecinde yürütülen uygulamalar, araştırmacının Türk sanat tarihinden seçtiği bir konu için yaratıcı dramının öğretim yöntemi olarak kullanıldığı süreçler olarak yapılandırılmıştır.

1. 5. Araştırmanın Varsayımları

Katılımcıların, araştırma sürecinde başvurulmuş ölçme araçları olan ön test, son test ve öz değerlendirme formunda yer alan sorulara içtenlikle yanıt verdikleri varsayılmıştır.

1. 6. Tanımlar

Duygudaşlık (Empati): Bir kişinin kendisini karşısındakinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi süreci olarak tanımlanır (Irving & Dickson, 2004'ten aktaran Şenol, Akça & Çümen, 2012).

Yaratıcı Drama: “Bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, bir düşüncenin, doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır” (Adıgüzel, 2010, s. 56).

Sanat Tarihi: “Sanatın doğuşundan günümüze kadar, dünyada var olan tüm sanatçı ve sanat yapıtlarının analizlerini yapan ve sanatın tarihsel evrimini inceleyen akademik, bilimsel bir disiplindir” (Artut, 2009, s. 59).

ÇASEY: Sanat eğitimi kuramlarından Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı; sanatsal uygulamaların yanında sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetiğin oluşturduğu dört alanın uyumlu birleşimiyle verilen sanat eğitimi ile öğrencilere anlama, yorumlama, eleştirel düşünme gibi beceriler kazandırılabilir (Wilson, 1997'den aktaran Özsoy, 2003).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Araştırmanın kuramsal çerçevesi; sanat eğitimi, sanat eğitiminde Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı, sanat tarihi ve eğitimi, Güzel Sanatlar Lisesi programında yer verilen sanat tarihi kapsamındaki dersler, sanat tarihi öğretiminde yöntem sorunu ve yaratıcı drama yöntemi konu başlıkları altında oluşturulmuştur.

2. 1. 1. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi; planlı ve programlı eğitim içinde, bireyin kişilik eğitiminin bir parçası olan özel bir alanı oluşturur. Çünkü bireyin kendini ifade etmesi, estetik değer yargıları oluşturmaları, eleştirel düşünme becerisi geliştirmesi, sanata ve sanatçıya değer vermesi, yaratıcı düşünceyi teşvik etmesi ve diğer disiplinlerle işbirliği sağlayarak sanat yoluyla öğrenmesini sağlar (Alakuş & Mercin, 2020).

Sanat eğitimi genel anlamda sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini kapsayan okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimidir. Dar anlamda ise sınıfta bu alanlara ilişkin verilen derslerdir ancak bununla beraber daha çok plastik sanatlar alanında verilen eğitim biçiminde algılanmaktadır (San, 2010). Buyurgan ve Buyurgan (2007) sanat eğitimini “plastik sanatların her alanına ilişkin okul öncesinden yükseköğrenime kadar her aşamadaki kuramsal ya da uygulamalı eğitim öğretim çalışmaları” olarak açıklar (s. 16). Alakuş ve Mercin ise (2020) konuya amaç ekseninde yaklaşarak sanat eğitiminin günümüzde sanat yoluyla eğitim felsefesi olarak ele alındığına değinir ve sanat eğitimi “sanatta eğitim” ve “sanat yoluyla eğitim” olarak sınıflandırır.

Yaşam için sanat eğitiminin temelinde, öğrencilerin sanat yoluyla kendilerini ve başkalarını anlaması ve öğrencilerin kendilerini kişisel ve sosyal olarak ifade etmesi bulunur (Anderson 2003’ten aktaran Mercin, 2019). Özsoy (2003) görsel sanatlar eğitimi ile öğrencilerin sözel ve sözel olmayan arasında bağlantı kurarak bütünü anlama ve kavrama becerisi kazandığını, bunun yanında sezgi, akıl yürütme, hayal kurma, algılama ve düşüncenin çok çeşitli yollarını öğrendiklerini söyler. Sanat eğitimi almış olan birey bakmak yerine görmeyi, duymak yerine işitmeyi, dokunduğunu hissetmeyi kısacası farkında olmayı, algılamayı öğrenecek ve çevresine karşı daha duyarlı, hoşgörülü, değişimlere kolay uyum sağlayabilen, problemlere karşı çok yönlü çözümler üreten bir kişilik kazanacaktır (Yılmaz, 2007).

Erbay’a (1997) göre sanat eğitimi; güzel sanatlara ilişkin verilecek kuramsal bilgilerin programlanması ile bu dallarda yaptırılacak çeşitli uygulama çalışmalarının düzenlenmesi ile ilgilenir. Sanat eğitiminin kapsamı yalnız plastik sanatlar olabileceği gibi, disiplinler arası yaklaşıma sahip olan çağdaş sanat yaklaşımlarında olduğu gibi görsel, işitsel, sözel ve dramatik sanat alanlarının

tümünü de kapsayabilir. San da (2010) yaygın anlamdaki bir sanat eğitiminde yalnızca görsel-yoğrumsal alanlarla yetinilmeyim sözel ve işitsel sanat alanlarının olanaklarından yararlanılabileceğini, bu haliyle tümel bir sanat eğitimi verilebileceğini savunur. Sanatın oluşumu, sanatsal yaratma, sanatın toplumdaki yeri, sanat türleri, sanat akımları ve anlayışları, sanatçının kişilik özellikleri gibi konuları işleyen çeşitli kuramsal bilgi dallarının da katılmasıyla sanat eğitimi bütünlük kazanır.

Çağdaş sanat eğitimi, temelde sanatsal etkinlikler yoluyla bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevreye duyarlı olmalarını sağlamaya, çevresi ile yararlı bir etkileşim içine girebilmelerine, estetik ihtiyaçlarını karşılamaya, ürün ortaya koyabilme ve yorumlama güdülerini doyurmaya, yaşantılarını daha anlamlı hale getirebilmelerine imkân vermeye yöneliktir (Buyurgan & Buyurgan, 2007). Bir ifade ve iletişim aracı olan sanat eğitimi; bireyin özgüvenini geliştirmesini ve özgün düşünce üretmesini sağlamanın yanında, etik değerleri ve bireyin ruh sağlığını korur, yetenekleri ve hayal gücünü geliştirir, daha iyi görmeye yönlendirir ve bireyin yaşamına maddi katkı sağlar (Ayaydın, 2013). Artut (2004) sanat eğitimi ile bireylerin; araştıran, inceleyen ve sorgulayan bir kimlik kazandığını, entelektüel bir bakış açısı geliştirdiğini savunur ve sanat eğitimi ile kendine güvenli, problem çözebilen, sezgi gücü gelişmiş, eleştirel düşünebilen ve kendini ifade edebilen bireyler yetişmesine olanak sağladığını belirtir. Erbay (1997) sanat eğitiminin amaçlarını bireye yönelik ve topluma yönelik olarak sınıflandırır. Buna göre görsel yolla algılamayı öğretmek, yaratıcılığı geliştirmek, kendini ifade becerisi kazandırmak, boş zamanı değerlendirmek ve mesleğe yönleltmek sanat eğitiminin bireysel amaçlarını oluşturur. Sanat eğitiminin toplumsal amaçlarının kapsamında ise sanatçı yetiştirmek, sanatın anlaşılmasını sağlamak, sanat yöntemlerini geliştirmek, endüstriye hizmet etmek, geleneksel ve estetik değerlere sahip çıkmak ve genel eğitime destek vermek bulunur.

“Sanat eğitim bilimi süreçlerinin ilkelerini ortaya koyan sanat eğitimi kuramı, yaratıcı sanatsal eğitimin kuramsal ve yöntemsel temellerini araştırır” (Artut, 2004, s. 93). San (2010) sanat eğitimi kuramlarını; Eğitim Ağırlıklı Sanat Eğitimi (Sanat Yoluyla Eğitim), Sanat Ağırlıklı Sanat Eğitimi (Sanat İçin Eğitim ya da Sanat Dersi Anlayışı) ve Çağdaş Endüstri Toplumu Olarak Batı Almanya’daki Yeni Sanat Eğitimi Eğilimleri olarak sınıflandırmıştır. Sanat eğitimi kuramları, zaman içinde çeşitli felsefeler doğrultusunda değişen ve güncellenen dinamik bir yapı oluşturmaktadır. Yirminci yüzyılın ortalarından itibaren “yaratıcı öz-anlatım” düşüncesi ekseninde çeşitli görüşlerin biçimlendirdiği yeni bir yaklaşım ortaya çıkmaya başlamış ve 1980’lerde bu yaklaşım Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) Disipline Dayalı Sanat Eğitimi Yaklaşımı olarak isimlendirilmiştir (Özsoy, 2003).

2. 1. 2. Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı

Ülkemizde Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı (ÇASEY) olarak bilinen disipline dayalı sanat eğitimi kuramı, ABD’de sanat eğitiminin resmi okul programlarında daha dengeli biçimde yer alması amacıyla Getty Güzel Sanatlar Eğitimi Merkezi tarafından geliştirilmiş ve benimsenmiştir. Orijinal ismi Dicipline-Based Art Education (Disiplin Temelli Sanat Eğitimi) olan bu anlayışa göre; sanatsal uygulamaların yanında sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetiğin oluşturduğu dört alanın uyumlu birleşimiyle verilen sanat eğitimi ile öğrencilere anlama, yorumlama, eleştirel düşünme gibi beceriler kazandırılabilir (Wilson, 1997’den aktaran Özsoy, 2003). Bu görüş 1990’lı yıllarda Türkiye’de de kabul görmüş ve sanat eğitiminde her biri birbirinden bağımsız ve birbirini tamamlayan sanat eleştirisi, estetik, sanat tarihi ve uygulama boyutları belirlenmiştir (Mamur, 2004). ÇASEY, 1997 yılında YÖK (Yüksek Öğretim Kurumu) ve Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında yapılan bir çalışma ile eğitim fakültelerinin görsel sanatlar öğretmenleri yetiştiren programlarında öğretilmeye başlanmıştır (Aykut, 2006).

“Sanat eğitimi; akıl ve duyguların dengeli gelişimini sağlayan özel bir alandır” (Bilirdönmez & Karabulut, 2016, s. 2). Çok alanlı görsel sanatlar eğitiminin temel de yapısını estetik, sanat eleştirisi, sanat tarihi ve sanat üretimi oluşturmaktadır ve görsel sanatlar eğitiminde sanatın bilişsel gücünü oluşturan disiplinlerin bir araya getirilerek kullanılması günümüz için bir zorunluluktur (Özsoy, 2003). Çok alanlı görsel sanatlar eğitiminin amacı; sanatın temel işlevlerini açıklayabilmek, görmeyi öğrenebilmek, sanatsal araç gereçleri kullanabilmek, estetik bir bütünün nasıl yapıldığını kavrayabilmek, estetik bir bütüne anlam yükleyebilmek, basit bir uygulama hazırlayabilmek ve sanat eleştirisi aşamalarını kavrayıp sanat tarihinde soru sorma yollarını kavrayabilmektir (Ünver, 2002). Görsel sanatlar eğitiminin çok alanlı sanat eğitimi yaklaşımı ile verilmesi, bireylerin sanatı yalnızca uygulayan değil sanatı anlayan ve ona değer verecek biçimde yetişmesini sağlayan öğrenci merkezli çağdaş bir uygulamadır (Alakuş & Mercin, 2020).

“Sanat eğitimi; sanat tarihi, estetik, eleştiri ve uygulama boyutları ile bir bütündür” (Buyurgan & Buyurgan, 2007, s. 6). Sanat eğitiminin kapsamını birbiri ile kesişen ve etkileşim içinde olan dört alan oluşturmaktadır. Çağdaş sanat eğitiminde kısaca ÇASEY denen Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı da bu disiplinler arası eğitim yaklaşımından söz etmektedir. Sanat eğitimi; sanatın oluşumu, sanatsal yaratma, sanatın toplumdaki yeri, sanat türleri, sanat akımları ve anlayışları, sanatçının kişilik özellikleri vb. konuları işleyen, sanat tarihi, estetik, sanat kuramları ve eleştirisi, sanat psikolojisi, sanat coğrafya ve topoğrafyası gibi kuramsal bilgi dallarının da katılmasıyla tamamlanıp bütünlüşmektedir (San, 2010). Ancak okul içi sanat eğitimi dersleri genellikle uygulama çalışmalarından ibaret kalmakta, sanat eğitimi kapsamı içinde yer alan estetik, eleştiri ve sanat tarihi alanları sanat eğitimi sürecinin dışında bırakılmaktadır. Oysa Kırıçoğlu (2019), sanatın kuramsal boyutunu oluşturan tarihsel, eleştirel ve estetik alan bilgilerinin de sanat eğitimi içinde yer alması

gerektiğini savunur. Hatta sanat eğitiminde sanatın kuramsal boyutunu önceler ve bir ürünün ortaya konulduğu sonuç odaklı sanat uygulamalarının bu aşamadan sonra geldiği görüşünü belirtir. Sanat eğitiminde dört temel disiplinin birlikte ele alınması, eğitim ve öğretim sürecinin daha kalıcı ve geliştirici olmasını sağlar (Bilirdönmez & Karabulut, 2016).

Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri öğrencilerin yaratıcılığının geliştirilmesidir. Bu yönüyle bakıldığında sanat eğitimi edilgen, yalnızca verilen alan bireylerden çok yaratıcı düşünebilen, olay ve olgular arasında yeni ilişkiler kurabilen bireyler yetiştirilmesine olanak sağlamaktadır (Aykaç, 2007). Sanat eğitiminin kuramsal tarafında bulunan sanat tarihi, estetik ve sanat eleştirisi boyutları, ortaöğretim düzeyinde sanat eğitimi vermekte olan GSL haftalık ders çizelgesinde Genel Sanat Tarihi, Sanat Eserleri Analizi, Türk İslam Sanatı Tarihi ve Çağdaş Dünya Sanatı Tarihi, Estetik isimli derslerle temsil bulmaktadır. Sözü edilen bu derslerin öğretim programlarının öğrenme-öğretme yaklaşımı başlıklı bölümünde sanat tarihi, estetik ve sanat eleştirisine dair kuramsal konuların nasıl öğretilmesi gerektiğine ilişkin görüş ve öneriler yer almaktadır.

2. 1. 3. Sanat Tarihi ve Öğretimi

Sanat eğitiminin bel kemiğini oluşturan bu kuramsal eğitim dallarının içinde, bireylerin hem kendi kültürlerini hem de başka kültürlerle ait sanat eserlerini tanıması, sanat eserlerini kavrayabilmesi ve onlardan zevk alabilmesi için sanat tarihi eğitimi önemli bir rol oynamaktadır (Güneş, 2015). Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı'nda sanat öğretiminin gereğince kavranabilmesi için; sanat tarihsel yaklaşımlar, sanat tarihsel anlayış evreleri ve öğrenme-öğretme yollarının özümsemesi gerekir (Alakuş & Mercin, 2020). Bir sanat yapıtını, sanatçıyı ve yapıtla ilişkili olan diğer bilgileri inceleyen sanat tarihi, yapıtın yaratıldığı ortama bağlıdır ve yaşanan sosyo-kültürel düzen içinde yaratma sürecinin ve sanat yapıtının araştırılmasını sağlar (Kırıçoğlu & Strokrocki, 1997).

Eyice (2003) sanat tarihini “kültür mirası olarak adlandırılan eski eserlerin tanıtılması ve öğretilmesi ile uğraşan bilim dalı” olarak tanımlar (s. 1). Artut (2009) ise sanat tarihini “sanatın doğuşundan günümüze kadar, dünyada var olan tüm sanatçı ve sanat yapıtlarının analizlerini yapan ve sanatın tarihsel evrimini inceleyen akademik, bilimsel bir disiplin” olarak açıklar (s. 59). Mülâyim'e (2020) göre sanat tarihi, insanların ortaya koyduğu eserleri ve eserlerin ortaya çıkışlarını sebep-sonuç ilişkisine benzer bir bağlantıyla açıklayan kapsamlı bir bilim dalıdır ve bu iş akıl yürüterek, karşılaştırmalar yaparak, sanatın anlattığı şeyleri yakalamaya, çözmeye ve okumaya çalışarak yapılır. Bu açıdan bakıldığında ölçme, gözlem, belgeleme ve bunların sonuçlarına dayalı mantıksal düşünme yollarından gidilerek nesneleri ve onların anlamlarını açıklama gücü taşıyan sanat tarihi, bilimsel bir tavır taşımaktadır.

Yalnızca sanatsal ürün ortaya koymaya yönelik yaratıcı çalışmalar sanat yapıtlarındaki değerleri görmeye, simgeleri estetik ve anlatımsal nitelikleriyle algılamaya yeterli değildir. Sanat eğitiminin eleştiri, sanat tarihi, estetik ve uygulama boyutlarının her birinin kapsamı ve kendine özgü öğretim ve öğrenme biçimleri ile öğrenciye kazandıracağı davranış farklıdır (Gültekin, 2009). Özsoy (2003) sanat tarihinin sanat eğitimi içindeki önemini anlatırken öğrencilerin kendi kültürünü ve dünya kültür mirasını tanıyarak inceleme şansı edindiğini ve sanata değer vererek onu anlamasını sağladığını belirtir. Sanat tarihi eğitimi ile öğrenci tarihi süreç içerisinde insanlığın ortaya koymuş olduğu sanatsal birikimi ve gelişimini gözlemleyerek, sadece kendi yaşadığı kültürel ortamın sanatsal birikimlerini değil aynı zamanda başka milletlerin/kültürlerin ortaya koyduğu sanat formlarıyla karşılaştırma yapma imkânına sahip olur. Sanat tarihi öğretimi sadece geçmiş görsel kültürü öğretmekten ziyade, öğrencilerin günümüz görsel kültürünü anlamalarına yardımcı olur (Erdem, 2016). Tarih boyunca insanlığın yaratıp geliştirdiği sanat eserlerinin oluşturduğu kültür hazinesini öğretmek milli bilinci uyandırır ve destekler. Bu bilinç, kültür varlıklarının korunmasını ve sonraki nesillere aktarılmasını sağlar (Aslanapa, 1995). Sanat tarihi programı ile öğrencilerin; geçmiş medeniyetlerin ortaya koymuş olduğu sanatsal birikimleri tanınması ve yorumlaması, sanatın milletlerin gelişimindeki önemini kavraması, geçmiş ve günümüz arasında bağ kurması, sanat eserlerine karşı daha duyarlı olması ve bu eserlerin korunması gerektiği bilincinde olması, kültürler arası etkileşimden haberdar olup diğer kültürlerle karşı duyarlı bir bakış elde etmesi amaçlanmaktadır (MEB, 2016b).

Türkiye’de sanat tarihinin okullarda ders olarak okutulmaya başlaması oldukça geç olmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında orta öğretim kurumlarının müfredat programlarına dönemin şartları ve öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda kültür derslerinin konulduğu bilinmekle birlikte yıllarca süren öneri ve tartışmaların ardından sanat tarihinin orta öğretim kurumlarında bağımsız bir ders olarak okutulmaya başlaması 1952 yılında gerçekleşmiştir. Hazırlanmış olan bu ilk sanat tarihi müfredatı, dört yıllık lise programının son sınıfında Fen ve Edebiyat bölümlerinde haftada 1 saat olarak resim öğretmenleri tarafından uygulanmıştır. 1962 tarihli 7. Milli Eğitim Şurası’nda Sanat Tarihi dersinin her türdeki orta öğretim kurumunda zorunlu ders olarak yer alması kararı alınmış fakat uygulanmamıştır. Uygulanmakta olan Sanat Tarihi öğretim programı 1987 yılına kadar ortaöğretim kurumlarının çeşitli bölümlerinde farklı sınıf seviyelerinde zorunlu ve seçmeli olarak haftada bir ve iki saat olarak uygulanmıştır (Altuner, 2007). 1988 tarihli 12. Milli Eğitim Şurası’nda ortaöğretim programları yeniden gözden geçirilmiş ve Sanat Tarihi Programının, Türk İslam Sanatları Bilgisi içerecek biçimde yeniden düzenlenmesi istenmiştir. (MEB, 1989). Ardından 1991 yılında toplanan Sanat Tarihi Program Geliştirme Özel İhtisas Komisyonu ortaöğretim kurumlarında okutulacak olan yeni bir Sanat Tarihi Programı hazırlamış, böylece 1957 yılından beri kullanılmakta olan Sanat Tarihi Dersi Programı kaldırılmıştır (MEB, 1991). 1996 yılında Sanat Tarihi Dersi ortaöğretim

kurumlarında “alan seçmeli ders” haline gelmiş ve her türdeki ortaöğretim kurumunda haftada iki saat olarak okutulmaya başlanmış, ayrıca 1998 yılında o zamanki adıyla Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi programına Sanat Eserlerini İnceleme isimli bir ders konulmuştur (Altuner, 2007).

2. 1. 4. Güzel Sanatlar Lisesi Programında Bulunan Sanat Tarihi Kapsamındaki Dersler

Sanat tarihi, uygulamalı sanat eğitimi derslerinin öğretim programlarına kazanım temelli olarak yerleştirilmiştir. Bunun yanında MEB ortaöğretim kurumlarının ders çizelgelerinde, mesleki ve teknik eğitim alanında öğrenim veren Güzel Sanatlar Liseleri’nde ayrı bir disiplin olarak Sanat Tarihi dersleri yer almaktadır. Günümüzde Türk eğitim sistemi içinde Genel Sanat Tarihi (2016b), Türk İslam Sanatı Tarihi (2016e), Çağdaş Dünya Sanatı Tarihi (2016d) ve Sanat Eserleri Analizi (2016c) isimleriyle ortaöğretim programlarında yer almakta olan bu dersler ile sanat eğitimi kapsamındaki sanat tarihi öğretimi gerçekleştirilmektedir. Haftalık ders çizelgesinde Çağdaş Dünya Sanatı Tarihi ve Sanat Eserleri Analizi derslerine 12. Sınıfta, Türk İslam Sanatı Tarihi dersine 11. Sınıfta, Genel Sanat Tarihi dersine ise 10. Sınıfta haftada 2 saat ortak ders olarak yer verilmektedir (MEB, 2018).

MEB (2016e) GSL Programında yer alan Genel Sanat Tarihi dersinin öğretim programına göre öğrencilere; araştırma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, yorumlama, analitik düşünme, iletişim, gözlem yapma, dili etkili ve güzel kullanma, işbirliği yapma ve sorgulama gibi becerilerin kazandırılması hedeflenmektedir. Kazandırılması hedeflenen bu beceriler, sanat tarihi dersi kapsamında yer alan Türk İslam Sanatı Tarihi, Çağdaş Dünya Sanatı Tarihi ve Sanat Eserleri Analizi derslerinin hedef becerileri ile aynıdır. Kırıçoğlu’na (2005) göre sanat tarihi öğretiminin amacı ne kuru bir uygarlık tarihi öğretmek ne de kronolojik bir sıralama içinde sanatın tarihine yaklaşımdır. O’na göre sanat tarihinin asıl amacı; yaşayan bir sanat tarihi bilinci kazandırmaktır. Bu yüzden yenilikçi ve öğrenciyi düşünmeye, araştırmaya, sorgulamaya ve bilgi üretmeye yönlendirebilecek yöntemlere başvurmak gerekmektedir.

Genel Sanat Tarihi dersi öğretim programının öğrenme-öğretme yaklaşımında öğretmenin, kazanımların içeriği ve öğrenciye kazandırılması hedeflenen becerilere bağlı olarak öğretmenin sunuş, buluş, araştırmaya dayalı, tam öğrenme, işbirlikli öğrenme ya da yapılandırmacı öğrenme gibi farklı yöntem ve teknikleri kullanması beklenmektedir (MEB, 2016b). Çağdaş Dünya Sanatı Tarihi dersi öğretim programının öğrenme-öğretmen yaklaşımında öğretmenin, öğrenciyi düşünmeye, araştırmaya, sorun çözmeye, sorgulamaya yönlendirecek, ayrıca bilgi ve beceriyi yeniden hayata geçirmesini sağlayacak yöntemler kullanmasını ve öğrencinin öğrenme sürecine etkin katılımını sağlayacak uygulama çalışmalarına yer verilmesini tavsiye etmektedir (MEB, 2016d). Sanat Eserleri Analizi dersi öğretim programının öğrenme-öğretme yaklaşımında öğretmen bilgi dağıtan değil,

öğrencinin konuyu kendi çabalarıyla araştırmasına, kendini ifade etmesine ve yeni öğrenmeleriyle geçmiş öğrenmelerini bütünleştirebileceği işbirlikli bir öğrenme ortamı sağlayacak yöntemler kullanan bir rehber niteliğinde olmasını tavsiye etmektedir (MEB, 2016c). Türk İslam Sanatı Tarihi dersi öğretim programının öğrenme-öğretmen yaklaşımında öğrenmenin anlamlı olması gerektiğine vurgu yapılarak öğretmenin, öğrenilen bilgi veya ilkeyi öğrencilerin farklı durumlara veya problemlere uyarlayabilmelerini sağlayacak yöntemler kullanmasını tavsiye etmektedir (MEB, 2016e). Sanat Tarihi kapsamındaki bu dört dersin öğretim programlarında tavsiye niteliğinde yer verilen öğretim yöntem ve yaklaşımlarının yanında, bu yöntem ve yaklaşımlar ile işlenen ilgili dersler ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceri ve davranışlar da MEB tarafından belirtilmiştir. İletişim, eleştirel ve yaratıcı düşünme, yorumlama, gözlem yapma, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma, iş birliği, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem yapma, analiz etme, problem çözme gibi hedef beceri ve davranışların çoğunlukla anlatıma dayalı bir yolla kazandırılmasını beklemek çağdaş eğitim anlayışına ve programın kendisine ters düşmektedir. Bu nedenle; öğrencilerin sözü edilen beceri ve davranışları kazanmasına yönelik bir öğrenme-öğretme anlayışı benimsenmeli ve yapılandırılan sürecin uygulamasında buna uygun yöntem ve stratejilere başvurulmalıdır.

2. 1. 5. Sanat Tarihi Öğretiminde Yöntem Sorunu

Bir dersin öğretiminde kullanılacak yöntemler pek çok açıdan değişkenlik gösterebilir. Derse, konuya ve öğrenci düzeyine göre farklı yöntem tercih edilebilir. Bununla birlikte bazı öğrencilerin bir yöntemle daha iyi öğrendiği ya da bazı öğretmenlerin bir yöntemi kullanmada daha iyi olduğu da bilinmektedir. Bir dersin ya da konunun öğretilmesi için her yöntem uygun olmayabilir. Ayrıca, farklı kuşaklar farklı özelliklere sahip olduğu için farklı öğrenme stillerine ihtiyaç duyarlar (Şahin, 2018). Öğretmen dersi yaparken konuya ve duruma en uygun öğretim yöntemini seçecektir (Ergün & Özdaş, 1997). Öztürk'e (2007) göre de bir öğretim yöntemi, amaçların gösterdiği davranışları öğrenciye en etkili biçimde kazandırmayı amaçlamalıdır. Öğrenilen bilginin kalıcılığına dair yapılan çalışmalara bakıldığında; anlatılan bilginin akılda kalma oranının yüzde beş, okunan bilginin akılda kalma oranının yüzde on, buna karşın yaparak öğrenmenin akılda kalma oranının yüzde yetmiş olduğu görülmektedir (Açıkgöz, 2007). Eğitim bilimlerindeki, sanatlar eğitimindeki yeni gelişmeler, eğitim sorunlarına bakış açımızı da değiştirmiştir. Adıgüzel'e (2006) göre "eğitimde sözel ve bilgi depolanması ağırlıklı öğretimin yerini başta görsel olmak üzere duylara ve yaşantılara dayalı öğrenme almaktadır" (s. 32). Bu açıdan bakıldığında, öğretim programlarının uygulanması sürecinde öğrencinin derse aktif katılımının sağlandığı, birbirleriyle fikir alışverişinde bulunduğu, sorumluluk paylaştığı ve çeşitli yetilerini geliştirmelerini hedefleyen yöntemler izlenmelidir (Buyurgan & Buyurgan, 2007).

Sanat eğitiminde öğrenci dingin, pasif bir izleyici konumunda değil, görüş bildiren, katılımcı tavır içinde, coşkulu ve yaratıcı olmasına yardımcı olunmalıdır (Doğan, 2004). Gültekin'e (2009) göre Sanat Tarihi derslerinin, sanatsal uygulama çalışmaları ile paralel yürütülmesi gerekmektedir ve bu nedenle sanat eğitimcilerinin sanat tarihi öğretiminde çağdaş öğretim yöntemlerini iyi bilmeleri gerekmektedir. Sanat tarihi öğretiminde uygulanan yöntem hiçbir zaman ezbere dayanan, öğrenciyi sıkacak ve tepkisiz bırakacak biçimde olmamalıdır. Bunun aksine öğrenci bir sanat tarihçi gibi düşünmeye ve bir sanat eserinin yansıttığı kültür ve ortaya çıktığı döneme dair sorular sormaya yönlendirilmelidir (Erdem, 2016). Sanat tarihi öğretmeni öğrenciyi bilgiye boğmamalı, aksine ona daha az şey anlatarak onun merak duygusunu harekete geçirmeli ve böylece onun düşünmesine ve fikir yürütmesine fırsat tanımalıdır (Şahin, 2018).

Sanat tarihi dersleri, ezbercilikten uzak, öğrencinin gördüğünü ifade etmeye ve yorumlamaya dayalı, araştırmacı, anlamayı ve değerlendirmeyi kolaylaştıran, dolayısıyla bilginin kalıcılığını sağlayacak bir yöntemlerle öğretilmelidir (Ödekan, 1991). Günümüzde Sanat Tarihi öğretiminde karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, öğrenciyi sıkıcı ve tepkisiz bırakan bir yaklaşım sergilenmesidir. Sanat Tarihi'ni kronolojik ve ezbere dayalı biçimde öğretmek, öğrencileri ezberlemeye zorlayan pasif bir öğrenme süreci oluşturur. Bunun yerine soru sormaya yönelik, karşılaştırmalar yapan, soruşturmaya dayalı bir yaklaşım tercih edilmesi, yönlendirici ve açık uçlu olduğundan daha etkili olur (Çetin, 2001). Soru-cevap yöntemi öğretimde en sık kullanılan yöntemlerden biridir. Sanat tarihi; sanat eserindeki konu, tema, eserin oluşumu, aktardığı mesajın özellikleri, malzeme, tarihi tahmin etme, çözümleme gibi fiziki ve teknik detayları anlamaya yönelik sorular sorar. Bununla birlikte, eserin içinde bulunduğu sosyo-kültürel, politik, ekonomik çevre, eserin işlevleri, eser ve sanatçısı hakkındaki bilgi arayışı, eseri destekleyen kişi ve kurumlar, sanatçıyı etkilemiş olabilecek düşünsel, dinsel ve kültürel özellikleri belirlemek için de aynı yol izlenir (Alakuş, 2005). Küçükahmet'e (2003) göre bu yöntemde öğretmen neyi ne zaman soracağını bilmeli, öğrencilerin yalnızca gerçek hatırlama ile cevap vermelerini değil düşüncelerini de sağlamalıdır. Yapılan araştırmalar soru-cevap ve tartışma yönteminin sanat tarihi öğretiminde olumlu sonuçlar verdiğini göstermektedir. Sanat tarihinin yalnızca anlatım gerektirdiği durumlarda soru sorma yöntemine başvurulmalıdır (Gültekin, 2009). Soru-cevap yönteminde sorulara verilen yanıtların doğruluğu kadar, öğrencilerin nitelikli sorular soran ve araştıran bireyler olmalarının da önemi üzerinde de durulmalıdır (Kırıçoğlu & Strokrocki, 1997). Sanat eseri hakkında bilgi toplamaya yönelik olarak; sanat eserinin içeriğiyle ilgili, sanat eserinin kültürel ve tarihsel olarak yorumlanmasına yönelik ve sanat eserinin diğer eserlerle ilişkisini kavramaya yönelik sorular öğrencilerin alanı daha iyi kavramalarını sağlar (Gökay, 2005).

Bazı bilim insanlarının görüşüne göre; sanat tarihi öğretiminin öğrenciyi sıkıcı ve tepkisiz bırakan yapısını aşmak için, bir kültüre ait başyapıtların incelenmesinden önce daha bilindik ve

popüler sanat formlarını incelemek öğrencinin ilgisini daha çok çekebilir (Gültekin, 2009). Günümüzde öğrenciler fikirlerine değer verildiğini görmekten ve sürekli geri bildirim almaktan hoşlandıkları için sanat tarihi eğitimi derse başlarken öğrencilere son zamanlarda neler okuyup neler izlediklerini sormalı, onların ilgilendiği popüler konuları ders ile ilişkilendirmelidir (Şahin, 2018). Lanier de (1987) çizgi roman, moda, albüm kapağı gibi popüler sanat formlarının daha önce öğretilmesi gerektiğini savunur (Kırıçoğlu & Strokrocki, 1997). Türkoğlu (1984) sanat tarihi derslerinde konuların kuru ve monoton bir anlatımla ezberciliğe dayalı yöntemlerle öğretilme düşüncesinin sanat eğitiminin amaç ve özüne uygun olmadığını söyler ve eğitimcilerin kuramsal bilgileri özgün sanat eserleri ile somutlaştırarak öğretirken eserin tarihi değeri, eserin yapısındaki sosyal, kültürel ve ekonomik öze de odaklanması gerektiğini belirtir. Göğebakan (2011) tarafından sanat tarihi öğretiminde yöntem karşılaştırması konusunda yapılan araştırmada sunu ve gösteri yöntemi ile gezi ve gözlem yöntemi karşılaştırılmıştır. Bilgilerin akılda kalıcılığı konusunda hangi yöntemin daha etkili olduğuna dair yapılan araştırmanın sonucuna göre görselliğin, bilginin kalıcılığına daha yararlı olduğu tespit edilmiştir.

Sanat tarihi eğitimi yaygın olarak kullanılmaya başlayan bir yöntem de müze eğitimidir (Yücel, 1999). Müze eğitimi ile öğrenciler derslerde gördüğü eserlerin orijinalini müzede görünce onu daha yakından tanıma fırsatı bulacak ve eseri yaşamın içinde deneyimledikleri için etkisi daha kalıcı olacaktır (Erdem, 2016). Birçok sanat eserini bir arada bulundurması bakımından müzeler de sanat tarihi öğretimi için uygun bir ortam olmasının yanında, müze eğitimi sanat tarihi öğretimi için bir yöntem olarak da değerlendirilebilir. Müzelerde yürütülecek olan eğitsel etkinlikler de sanat tarihi öğretiminde kullanılabilecek bir yöntemlerdendir. Gültekin'e (2009) göre; sanat eserlerinin orijinallerini ve onları bir arada görmek öğrencileri heyecanlandırır. Ayrıca hem müzenin sağladığı olanaklar hem de müze ortamı için yapılandırılmış eğitim etkinlikleri ile öğrenme-öğretme sürecine öğrencilerin etkin katılımı sağlanabilir. Öğrencilerin farklı duyularını kullanmalarını sağlayarak daha kalıcı öğrenmelerine olanak tanıyan etkinlikler ile sanat tarihinin öğretilmesinde müzeler bir yöntem olarak kullanılabilmektedir. Mercin (2020) görsel-işitsel etkinlikler, uygulamalı çalışmalar, tartışma odaları, bilgi panoları-grafikler, dokunma salonu, drama, oyunlar gibi birçok yöntem, etkinlik ve materyal ile müzelerin etkili bir eğitim ortamı olduğunu belirtir. İlhan da (2006) sanat eserlerini tanımak için ve sanatla tarihi buluşturmak için bir eğitim ortamı olarak müzelerden yararlanmanın önemine değinir ve müze ortamlarında sanat eserlerinden hareketle yapılan doğaçlama gibi çalışmaların önemine vurgu yapar. Bu açıdan bakıldığında, etkin bir öğrenmeyi gerçekleştirebilecek yöntemlerle, öğrencilerin sanata ve onun tarihine karşı duyarlılık kazanabilmesinde müzelerden yararlanılmalıdır (Aykaç, 2007).

Sanat tarihini öğretimine ilişkin okul içi uygulamalarda bir sanat yapıtının görsellerinden yararlanmak faydalıdır ancak o yapıtın oluş serüveninin anlatılmasında hareketli görsel-işitsel

materyaller olan animasyon ve video gibi araçlardan yararlanılması öğrenmeyi çok daha etkili ve kalıcı yapacaktır. Buna rağmen bu tür teknoloji kullanımı yalnız başına sanat tarihi öğretimi için yalnız başına etkili bir yol sayılamaz. Öğretmenin öğrencilerle iletişimi ve onlarla sağladığı nitelikli etkileşim, öğretimde teknoloji kullanımıyla başarılı bir uyum içinde olmalıdır (Baskın, 2018). Saraç'a (2005) göre; işitsel ortamların, üç boyutlu modellerin, film ve televizyon gibi teknik olanaklarla desteklenmiş hümanist eğitim ortamları ve alan gezileri, öğrencinin kendisine daha çok güven duymasını sağlar. Bunun yanında öğrencinin daha fazla sorumluluk alarak gerçek yaşam koşullarında kullanabileceği doğru deneyimler kazanmasını sağlaması genel anlamda eğitimin amaçlarına hizmet edeceği gibi sanat tarihi öğretimini de olumlu yönde etkiler. Yapılan araştırmalar etkileşimli tahta kullanımının öğrencilerin daha hızlı, etkili ve eğlenceli biçimde öğrenmesine katkı sağladığını göstermektedir (Türel, 2012). Karagöz ve Karagöz'ün (2017) görsel sanatlar dersindeki sanat tarihi konularının öğretiminde etkileşimli tahta uygulamalarının etkisini araştırdığı çalışmaya göre; etkileşimli tahtalar öğrencilerin müzelere sanal olarak erişip çok sayıda eseri, sanatçıyı ve sanat dönemlerini incelemesine ve ayrıca görseller üzerinde işaretleme ve çizim yapmasına olanak sağlamaktadır.

Sanat tarihinin etkili ve kalıcı olacak biçimde öğretiminin sağlanmasına yönelik olarak pek çok uzmanın hemfikir olduğu görüş; kuramsal bilgilerin aktarımında anlatıma dayalı bir yol izlemektense öğrencinin öğrenme sürecine daha etkin katılımını sağlamayı amaçlayan yöntemlerin izlenmesi yönündedir. Gültekin'in (2009) sözünü ettiği gibi teorik bilgilerin aktarımında sanat eserlerine ait görsellerin kullanılması ya da Türkdogan'ın (1984) sözünü ettiği gibi çeşitli maket ya da teknolojik araçlardan yararlanılması öğrenciyi öğrenme sürecine etkin biçimde katmamakta, anlatıma dayalı yöntemle bir başka boyut kazandırmaktadır. İnternet kullanımı da günümüzde etkili bir öğretim yöntemi olarak kullanılmaktadır. Ancak Şahin (2018) Z kuşağı güzel sanatlar fakültesi öğrencileri ve sanat tarihi dersleri arasındaki ilişkiyi konu alan çalışmasında, Z kuşağı gençlerinin interneti yaygın ve yoğun olarak kullanmasına rağmen öğretim süreçlerine ilişkin konularda interneti verimli kullanamadıklarını dile getirmektedir.

Sanat tarihi kapsamındaki derslerin öğretim programlarının öğrenme-öğretme yaklaşımlarında yer verilen ve öğrencilere araştırma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, yorumlama, analitik düşünme, iletişim, gözlem yapma, dili etkili ve güzel kullanma, işbirliği yapma ve sorgulama gibi hedef beceri ve davranışlar kazandırması beklenen yöntem ve yaklaşımlar tercih edilmelidir. Alkan (1979) öğrenmeyi birey ve çevresi arasında gerçekleşen etkileşim ile oluşan kalıcı izlenimli yaşantı ürünlerinin bireyde oluşturduğu davranış değişimi diye tanımlamaktadır. Bu tanım öğrenmede birey ve çevresi arasındaki etkileşim ve yaşantılara dayalı olma durumunu öncelemesi bakımından önemlidir. Sanat tarihi öğreniminde bireyler arası etkileşim yoluyla yaşantılara dayalı öğrenmenin gerçekleştirilmeye çalışıldığı örneklerden söz etmek mümkündür. ABD'de Michael Day (1969)

Kübizmi öğretirken düz anlatım yerine öğrencilerin izleyerek, deneyimleyerek, tartışarak, disiplinler arası bir yaklaşımla öğrendiği yeni bir yaklaşım uygulanmaya başlamıştır (Kırıçoğlu & Strokrocki, 1997). Day, öğrencilerin test sonuçlarını karşılaştırarak ve sanat çalışmalarının niteliğini gözlemleyerek, sanat öğretiminde eleştirel, sanat tarihsel ve uygulamalı alanları birleştirmenin etkili bir yaklaşım olduğu sonucuna varmıştır. Yine ABD’de bir sanat öğretmeni olan Melissa Mathews (2008) okul öncesi öğrencileri ile ressam Henry Matisse ve Alma Thomas’ın çalışmalarını konu alan bir sanat tarihi etkinliğinde, sanatçıların eserlerinden yola çıkarak içinde dans çalışmalarının da yer aldığı disiplinler arası bir sanat tarihi öğretimi gerçekleştirmiştir. ABD’deki bir diğer sanat eğitimcisi Karen Stophammer (2006) sanat tarihi dersinde sanatçıların çeşitli çalışmalarını öğrencilerine göstermiş, herkesin seçtiği o eserle ilgili araştırma yapmalarını istemiştir. Eserin sanatçısı, dönemi, üslubu gibi konuları kapsayan araştırmanın ardından her öğrenci, seçtiği eserin orijinalinden fazla uzaklaşmadan resmin kopyasını yapmış ve onu esere ait bilgilerle birlikte sergilemiştir. Sanat eğitimcisi Stophammer, süreç sonunda öğrencilerin sanat tarihinin hedeflerini açıklayabildiğini, sanat tarihi ve sanat eleştirisini birbirinden ayırabildiğini, sanat tarihini ve sanatsal tarzı tanımlayabildiğini ve sanat eserini çözümleyebildiklerini ve sanat tarihinin önemini anladıklarını belirtmektedir (Gültekin, 2009).

Günümüzde öğrencilerin farklı disiplinleri bir arada kullanarak öğrenmesini sağlayan yöntemler çokça tercih edilmektedir. Altuner (2014) sanat tarihi öğretimini; “eserlere çok disiplinli ve irdeleyici olarak yaklaşımı temel alan bir kültür eğitimi” olarak tanımlamaktadır (s. 118). Şahin de (2018) başka alanlardan beslenmenin yaptığımız işleri daha iyi yapmamızı sağladığını belirtir ve özellikle güzel sanatlar alanında öğrenim gören öğrencilere bu yönde bir eğitim verilmesi gerektiğini savunur. Çağdaş sanat eğitimi, öğrenme-öğretme sürecinin yaratıcı olmasını gerektirmesinin yanında öğrencilerin yaratıcılığına olanak sağlayan yaratıcı drama gibi yöntemlere yer verilmesini de zorunlu kılmaktadır (Aykaç & Burçoğlu, 2013).

2. 1. 6. Yaratıcı Drama Yöntemi

Adıgüzel (2010) yaratıcı dramayı; “bir grupta ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak, bir amacın, bir düşüncenin, doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır” diye tanımlamaktadır (s. 56). MEB GSL Türk İslam Sanatı Tarihi dersi öğretim programının (2016e) öğrenme-öğretme yaklaşımı da öğrenmenin kalıcı ve anlamlı olabilmesini, öğrencinin sürece etkin katılmasına, sorgulamasına, gözlemlemesine, keşfetmesine, analiz edip sentezlemesine ve farklı konularla ilişkilendirmesine bağlar. Aykaç ve Burçoğlu da (2013) yaratıcı drama ile öğrencilerin bir olayı ya da durumu tüm duyularını işe katarak canlandırarak yeni anlamlara ulaşırlar ve böylece daha kalıcı bir öğrenme gerçekleştirirler. Adıgüzel’e (2010) göre yaratıcı drama tümel bir öğrenmeyi gerçekleştirebilecek özelliklere sahiptir ve öğrenmede bilişsel, duyuşsal ve

devinişsel gelişim alanlarının eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesini kolaylaştırır. Kısaca yaratıcı drama; öğrenmenin yaşantısal hale getirildiği ve MEB'in öğretim programlarında sıklıkla önerdiği yaparak yaşayarak öğrenme uygulamalarından oluşmaktadır. Adıgüzel 'e (2006) göre yaratıcı drama yaşantılara dayalıdır ve öğrenci herhangi bir konuyu tüm duyularını harekete geçirerek yani yaşayarak öğrenir. Grup içi etkileşimle gerçekleşen bu yaşantı sürecinde öğrenci tamamen etkin bir roldedir ve kendi yaşamında kalıcı izli davranış, yani öğrenmenin kendisini oluşturur. İlhan da (2004) yaratıcı dramanın süreçsel yanına vurgu yapar: Yaşanan süreçte bir problem durumu saptanır ve bu problem, öğrenciler tarafından kendi bilgi ve deneyimlerinde dayandırılarak yaşanır, tartışılır, eleştirilir ve çözümlenir. Okvuran'a (2003) göre drama gerçekle oyun ve kurgunun iç içe olduğu, doğaçlamaların oluşturduğu bir süreçtir ve bilgiyi yaşantıya dönüştürerek eğitimi bütünleştirir.

Yaratıcı dramanın bir öğretim yöntemi olarak uygulanması ve öğretim programlarında yer almaya başlaması dünyada ve Türkiye'de 20. yy.'da gerçekleşmeye başlamıştır. Yirminci yüzyılın başlarında Harriet-Finley Johnson ve John Dewey'in ilk uygulamalarının ardından 1950'lerde Peter Slade ve ardından 1970'lerde Dorothy Heathcote'un yenilikçi uygulamaları ve katkıları ile biçimlenen drama çalışmaları ülkemizde ilk olarak Cumhuriyet'in ilk yıllarında İ. Hakkı Baltacıoğlu'nun okulda tiyatro anlayışı ile başlamıştır. Önceleri dramatizasyon ile kendine eğitim sistemi içinde yer bulan drama, 1980'den sonra ise eğitim sisteminde sistemli bir biçimde ele alınmaya başlamıştır (Adıgüzel, 2010; Öztürk, 2001; Tuluk, 2004). Cumhuriyet Döneminde MEB'in 1926 tarihli İlkokul Programında yer alan ilkokul eğitim ve öğretim ilkeleri bölümünde temsil dramatik gösteriler temelinde kabul edilmiştir. MEB 1962 Ortaokul Programında öğrencilerin gördüklerini, okuduklarını ve düşündüklerini temsil ile ifade etmeye çalışmaları gerektiği ifadesi yer alır (Adıgüzel, 2010). MEB 1968 programında ise çocukların ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak okuma etkinlikleri arasında okunan edebi metinlerin dramatize edilebileceğine yönelik ifadeler bulunur (Karadağ & Çalışkan, 2008). Günümüzde yaratıcı drama hem bir yöntem olarak hem de bir disiplin olarak öğretim programlarımızda varlık bulmaktadır. İlhan (2004) bir disiplin, bir sanat eğitimi alanı ve bir yöntem olarak kendini var etmeye çalışan yaratıcı dramanın eğitim sistemimizde daha çok yöntem boyutuyla ele alındığından söz eder.

"Eğitimde drama, bireyin kendisini başkasının yerine koyarak çok yönlü gelişmesini, öğrenme sürecinde aktif rol almasını, kendini ifade edebilmesini, yaratıcı olmasını ve yaşamı çok yönlü algılamasını sağlayarak bireyin öğrenme isteğini artırır" (MEB, 2006, s.7). Akfırat (2006) yaratıcı dramada yaşanan deneyimler ile öğrencilerin dinlemeyi, konuşma sırası gelene kadar beklemeyi ve ekip çalışması gerçekleştirebildiklerini belirtir. Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama ilişkisini konu alan çalışmasında Akfırat (2006) ayrıca öğrencilerin yaratıcı drama çalışmaları ile durumları dramatize ederek, hareketleri tartışarak ve değişik roller oynayarak farklı bir bakış açısı oluşturduklarına değinmektedir. Özcan da (2019) dramanın öğrencilerin öğrenme süreçlerinde etkin

bir rol alarak özgüven kazandığını, duygudaşlık yeteneklerinin geliştiğini, özgür bir ortamda kendilerini ifade ettiklerini belirtir ve bu açıdan dramanın birçok alana alternatif bir yöntem olduğunu belirtmektedir.

MEB GSL Drama Dersi Öğretim Programı ile kazandırılması beklenen hedef beceri ve davranışlar; iletişim, yaratıcılık, demokratik tutum ve davranış, eleştirel düşünme, problem çözme, rol oynama, doğaçlama, yansıtıcı düşünme, bağımsız düşünme ve dayanışmadır (2016f). Geleneğe dayalı öğretmen merkezli öğrenme ortamlarında genellikle öğrencinin kendisine sunulan bilgileri hatırlaması beklenmektedir. Oysa anlamlı ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencinin öğrenme sürecinde etkin bir rolde olması gerekmektedir. Yapılandırmacılık anlayışı ile geliştirilen MEB öğretim programlarının felsefesi de öğretmenin öğrenme süreçlerinde bir rehber olması ve öğrencinin kendi bilgilerini yapılandırarak öğrenmeyi gerçekleştirmesidir (Köksal, 2007). Yapılandırmacı yaklaşımda öğrenci, öğrenme-öğretme sürecinde etkin bir role sahiptir (Koç & Demirel, 2004). Üstündağ (2004) yaratıcı dramının öğrenme süreçlerinde öğrencileri etkin bir hale getirerek duyu organlarını harekete geçirdiğini ve öğrencilerin kendi yaptıklarıyla öğrendiğini söylemektedir. Bu yönüyle yaratıcı drama, eğitimdeki yapılandırmacı yaklaşımın özüne uygun, öğrenciyi öğrenme sürecine katan, bilgiyi yaşantılara dayandıran bir süreci içermektedir (Aykaç & Ulubey, 2008). Yaratıcı dramının öğretim yöntemi olarak kullanıldığı öğrenme süreçlerinde farklı yaşantıları tanıma, farklı rollere girerek farklı olay ve durumlarla ilgili deneyim kazanma, yaşamın çok yönlü algılanması ve araştırma isteğinin gelişimi, yaparak-yaşayarak öğrenme ve öğrenilenlerin kalıcı olması gibi kazanımlar beklenmektedir (Akyol, 2003). Drama gibi yaşantılardan yola çıkılarak oluşturulan öğrenme etkinlikleri öğrenmelerin kalıcılığını arttırmakta ve öğrencilere farklı bakış açıları kazandırmaktadır (Özcan, 2019). Görülmektedir ki, yaratıcı drama yönteminde olduğu gibi yapılandırmacı yaklaşımın ön planda tutulduğu öğretim yöntemlerinde öğretmenin de rolü değişmiştir. Öğretmen, öğrenme-öğretme sürecini etkili kılan tek unsur değil, süreci etkileyen faktörlerden yalnızca biri olmuştur. Bu konumu ile öğretmen, öğrenme sürecine yön veren, çevreyi düzenleyen, uygun öğrenme ortamını ayarlayan bir rehber görevi üstlenmiştir (Aykaç & Ulubey, 2008).

Alkan'a (1979) göre zaman içinde sürekli değişim gösteren herhangi bir olay, oluşum ve hareket süreç kavramını ifade eder. Buna göre öğrenme-öğretme süreçleri; belirli hedefler, plan, program ve organizasyon, öğeler arası etkileyici ilişkiler, bütünlük, karşılıklı etkileşim ve dinamizmi içermektedir. Öğrenmede süreci önceleyen yaratıcı drama da belirli bir hedef doğrultusunda öğrencinin başkalarıyla etkileşim içinde ve değişimin süreklilik içinde olduğu bir yapı içinde yaparak-yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayan etkili bir öğretim yöntemidir. Sanat tarihi gibi sanat eğitiminin daha çok kuramsal yönü ile ilgilenen ve öğrenciler için sıkıcı olabilecek bir alanın öğretiminin yaratıcı drama gibi aktif bir öğretim yöntemi ile gerçekleştirilmesi, öğrencinin sanat

eseri, sanatçı, sanat dönemleri ve sanatın oluşumu gibi konuları içselleştirerek öğrenmesini sağlayacaktır. Sanat eserleri de kurgulanmış gerçekleri içermesi bakımından yaratıcı drama teknikleri ve oyunsu süreçlerle farklı açılardan çözümlenmeye, yeniden yorumlanmaya ve üretilmeye uygun bir öğrenme ortamı oluşturur (Aykaç & Burçoğlu, 2013). Sanat tarihi öğretimi sürecinde yöntem boyutuyla yaratıcı dramanın kullanılması, öğrenen bireylerin kendi öğrenme süreçlerinde etkin biçimde rol alarak sanat dönemlerini, sanat eserlerini, sanatçıların yaşamlarını ve sanatın tarihinde etkili olan olay ve durumları daha anlamlı ve kalıcı olarak öğrenmelerini, böylelikle sanatı çok yönlü öğrenmelerini olanaklı kılacaktır. İlhan (2008) sanat eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması gerekliliğini açıklarken, dramanın da tüm sanat formları ile iç içe olmasından dolayı bir sanat eğitimi sayıldığını belirtir. Drama ile ilgilenen biri sanat olaylarını, sanat kuramlarını, sanat akımlarını, sanat eleştirilerini takip etmeli ve her türdeki sanatsal etkinlikleri izlemeli ve onlardan haberdar olmalıdır. Yaratıcılık ve sanat eğitimi ile ilgilenen herkes sanatın tarih boyunca geçirdiği değişimleri bilmelidir.

Beşeri bilimlerden fen bilimlerine, sanat eğitiminden engellilerin sosyal beceri eğitimine kadar pek çok alanda yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması ile ne tür kazanımlar elde edildiğini araştırmaya yönelik bilimsel araştırma bulunmaktadır. Altın ve Oruç (2007) tarafından tarih ve coğrafya eğitiminde yaratıcı dramanın etkisini araştırmaya yönelik yapılan çalışmada, araştırmaya katılan bireylerin son testte yer alan sorulara daha derin ve kapsamlı yanıtlar verebildikleri gözlenmiş, tarih ve coğrafya disiplinlerini daha başarılı biçimde ilişkilendirebildikleri tespit edilmiştir. Akkuş ve Özdemir'in (2006) yaratıcı drama yöntemi ile matematik ve fen alanındaki bilim insanlarının yaşam öykülerini öğretmeye yönelik yapmış oldukları araştırmada, katılımcıların konuya ilişkin meraklarını arttığı, araştırma yapmaya istekli oldukları, bilim insanlarının yaşamlarından yola çıkarak doğaçlamalar yapabildikleri ve konuyu içselleştirerek öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Akfırat'ın (2004) işitme engellilerin sosyal becerilerinin gelişiminde yaratıcı dramanın etkisini ölçmeye yönelik yaptığı araştırmaya göre; yaratıcı drama ile işitme engelli çocukların sosyal becerilerinde genel bir gelişme görüldüğü orta çıkmıştır. Atan'ın (2007) yaratıcı drama yönteminin grafik tasarım derslerinde kullanılmasının erişti, tutum ve kalıcılığa etkisine ölçme amacıyla gerçekleştirdiği araştırmaya göre; yaratıcı drama etkinliklerinin bilgi, beceri ve yaratıcılık konusundaki başarıyı geliştirmiş olduğu saptanmıştır. Oğuz (2013) tarafından sanata yönelik ilgi ve sanat eğitimi derslerine başarıyı ölçmeye yönelik yürütülmüş olan araştırmaya göre; yaratıcı drama yöntemi ile yürütülen süreçler ile katılımcıların sosyal becerilerini geliştirdikleri, çekingenliklerinin azaldığını, paylaşım ve yardımlaşma gibi değerlerinin arttığını, iletişim becerilerinin geliştiğini, kendilerini daha rahat ifade etmeye başladıklarını belirtmişlerdir.

Drama gibi, yaşantılara dayalı öğretim süreçlerinin öncelendiği benzer uygulamaların sanat tarihinin kapsamına giren konuların öğretiminde de olumlu sonuçlar vereceği düşünülebilir. Artut

(2004) drama yöntemi ile öğrencilerin bütün duyu organlarının harekete geçtiğini, ayrıca sanat eğitiminde yaratıcı dramanın kullanılmasının öğrencinin görme, algılama, imgelem, tanımlama, sorgulama gibi birçok becerisinin geliştirilmesine olanak sağladığını belirtir. Sanat eserlerini incelemede yaratıcı drama yönteminin etkisini incelemeye yönelik Aykaç ve Burçoğlu (2013) tarafından yürütülmüş olan araştırmaya göre; öğrencilerin yaratıcı drama yöntemi ile yürütülen süreç sonrasında sanat eserlerine karşı ortaya koydukları yargılar daha nitelikli ve derin olmaya başlamıştır. Öğrenciler, önceleri sanat eserine ilişkin ortaya koydukları yüzeysel beğeni ifadelerinin aksine, yaratıcı drama yöntemi ile yürütülen sanat eseri incelemeleri sonrasında, bir sanat eserini değerlendirirken onun sanatçısı, sanatçının yaşamı, sanat anlayışı, sanat eserinin içeriği ve biçimsel nitelikleri hakkında görüş bildirmeye başlamışlardır. Sözü edilen çalışmada öğrenciler, yaratıcı drama yönteminin sağladığı doğaçlama ve rol oynama olanakları ile incelemiş oldukları eserlerde yer alan figürler ile duygudaşlık geliştirmişler, eserlerin içeriğini oluşturan sosyal problem durumlarına ilişkin yorumlar yaparak eserlerle anlamlı bir ilişki geliştirmişlerdir. Bununla birlikte, yürütülen araştırmaya katılan öğrenciler, süreç içinde karşılaştıkları problemlere karşı bireysel ve grupla birlikte çözüm üreterek ezberden uzaklaştıklarını ve etkileşim içinde tartışarak sosyal ilişkilerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Harriet-Finlet Johnson'a göre drama, öğrencilerin bilmek için isteklendirilmesini sağlar. Öğrenciler yalnızca öğrenmek istediklerinde öğrenirler ve bu istek drama ile ortaya çıkar (Bowmaker, 2002 & Sapmaz, 2010'dan aktaran Adıgüzel, 2010). Bu açıdan bakıldığında, Çok Alanlı Sanat Eğitiminin kuramsal yönünü oluşturan ve daha çok anlatıma dayalı bir yolla öğretilmeye çalışılan sanat tarihinin öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması, öğrencilerin sanat tarihini öğrenmesi için isteklendirilmesi bakımından önemlidir. Üstündağ da (2004) yaratıcı dramanın bir sanat eğitimi alanı olduğunu ifade ederek yaratıcı drama ile sanat eğitimi arasındaki ilişkiye değinir. McCaslin'e (2016) göre duyuların ve sezginin eğitimi olan sanat eğitimi salt bilişsel ya da didaktik bir eğitim olmamalıdır. Drama; sanatı yaşamla birleştiren ve bireyle buluşturan, bireyi kendisi ve çevresi ile etkileşime sokan ve bireyin yaratıcılığına dayanan bir yöntem olarak eğitim açısından önemlidir (MEB, 2006).

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Sanat tarihinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılması konulu araştırmaya ilişkin yapılan literatür taraması; sanat eğitimi, çok alanlı sanat eğitimi yaklaşımı, sanat tarihi ve eğitimi, güzel sanatlar lisesi programına yer alan sanat tarihi kapsamındaki dersler, sanat tarihi öğretiminde yöntem sorunu ve yaratıcı drama yöntemini kapsayacak biçimde yürütülmüştür.

Alan uzmanlarının görüşlerine göre; sanat eğitimi kavramı için standart bir tanım bulunmamakla birlikte, sanat eğitime ilişkin birbirini tümleyen ve destekleyen pek çok görüş

bulunmaktadır. Sanat eğitiminin amaç ve araç olduğu görüşlerin yanında sanat eğitiminin tümel bir yapıya sahip olması ve tüm sanat alanlarını kapsamı gerektiği görüşü de yaygındır. Bununla birlikte, sanat eğitimi kavramının kapsamı konusunda da farklı görüşler bulunmaktadır. Sanat eğitiminin tüm sanat alanlarında verilen eğitim olduğu görüşü ile birlikte sanat eğitiminin özelde görsel sanatları ifade ettiği görüşüne rastlanmaktadır.

Sanat eğitiminin oturduğu kuramsal temeller zaman içinde farklı düşünce akımlarının ve ihtiyaçların etkisiyle değişmiş ve gelişmiştir. Orijinal ismi Discipline-Based Art Education (Disiplin Temelli Sanat Eğitimi) olan ve ülkemizde Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yaklaşımı (ÇASEY) olarak bilinen sanat eğitimi kuramı, etkili bir sanat eğitimi için sanat uygulamalarının yanında bireyin estetik, sanat eleştirisi ve sanat tarihi alanlarında da eğitilmesi gerektiğini savunur. Öğrenci merkezli günümüz eğitim programlarının hazırlanmasında bu çağdaş yaklaşımdan yararlanıldığı görülmektedir. ÇASEY, MEB sanat eğitimi programlarında kazanım temelli olarak yer almaktadır. Bununla birlikte, ortaöğretim düzeyinde sanat eğitimi veren Güzel Sanatlar Lisesi haftalık ders çizelgesinde ÇASEY kapsamında bulunan kuramsal alanlar ayrı birer ders olarak okutulmaktadır.

Uzman görüşlerine göre; sanat tarihi, sanatın ve sanat eserinin tarihini ve oluşumunu çeşitli değişkenler ekseninde inceleyen bir bilim dalı olmasının yanında sanat eğitiminin kuramsal yönünü oluşturan alanlardan biridir. Bu nedenle nitelikli bir sanat eğitiminin gerçekleşmesi için ihmal edilmemelidir. Ülkemizde eğitim tarihinde sanat tarihinin eğitim programlarında bir alan olarak yer alması çeşitli aşamalarla gerçekleşmiştir. Günümüzde sanat tarihi kapsamındaki dersler ortaöğretim programlarında Genel Sanat Tarihi, Türk İslam Sanatı Tarihi, Çağdaş Dünya Sanatı Tarihi ve Sanat Eserleri Analizi isimleri ile yer almaktadır.

Sanat tarihinin öğretiminde kullanılan yöntemler çeşitlilik göstermektedir. Ancak ortak görüş şudur ki; sanat eğitiminin kuramsal yanında yer alan sanat tarihi dersinin öğretilmesinde öğrencinin etkin rolde olduğu çağdaş yöntemler kullanılmalıdır. Anlatım, soru-cevap, gezi-gözlem, teknoloji destekli eğitim, materyal inceleme, müze eğitimi gibi yöntemlerin kullanıldığı bilinmekle birlikte sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama gibi yaparak-yaşayarak öğrenmeye olanak sağlayan yöntemlerin uzmanlar tarafından tavsiye edildiği görülmektedir.

Literatür taramasında yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasına ilişkin geniş ölçüde akademik bulguya rastlanmıştır. Dramanın bir disiplin, bir yöntem ve bir sanat formu olarak farklı boyutlarına ilişkin araştırmaların yoğunluğu dikkat çekici düzeydedir. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin etkin ve bilgiyi üreten pozisyonda olduğu, yaparak ve yaşayarak öğrenmeye olanak sağlayan yaratıcı dramanın MEB öğretim programlarında öğretim yöntemi olarak önerildiği görülmektedir. Yapılan araştırmalar, bireyin tüm duyularını harekete geçirmesini sağlayan, süreci önceleyen ve öğrenme sürecinde farklı disiplinlerden yararlanarak aktif bir öğrenme ortamı yaratan

dramanın, yaşantılara dayalı olması nedeniyle öğrenmenin kalıcılığına etkisinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Güzel Sanatlar Lisesi öğrencileri ile yürütülmüş olan bu araştırma, sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın öğretim yöntemi olarak kullanıldığı örnek bir süreç hazırlanarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunda yer alan katılımcıların sanatçı ve sanat eserleri ile duygudaşlık ilişkisi kurmasını kolaylaştırmak amacıyla araştırma konusunun Türk sanat tarihinden seçilmesinin daha uygun olacağı düşünülmüştür. Cumhuriyet döneminde Türk resim sanatında gerçekleşen çağdaşlaşma hareketinde önemli bir payı olması ve çağdaş sanat akımlarının Türk plastik sanatlarına kazandırılmasında etkili olması nedeniyle araştırmada yararlanılan yaratıcı drama uygulamalarında D Grubu'nun kurucu sanatçılarının yaşam öykülerinin ve önemli eserlerinin konu edilmesine karar verilmiştir.

2. 3. Türk Sanatında D Grubu

Avrupa sanat tarihinde sanatçıların belirli bir sanatsal anlayış doğrultusunda bir araya gelerek bir grup çatısı altında çalıştıkları bilinmektedir. Batılı anlamda resim geleneğinin yerleşmeye başlamasından sonra Türk resim sanatında da sanatçıların bir çatı altında toplanarak benzer sanat anlayışı doğrultusunda çeşitli sanat birlikleri oluşturmaya başladıkları görülmektedir. Bu oluşumlardan ilki 1909'da kurulan Osmanlı Ressamlar Cemiyeti'dir. Türk resminde sanatçıların bir grup çatısı altında çalışmaya başlamasına dair bu ilk oluşumun ardından 1923'te Yeni Resim Cemiyeti, 1928'de Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği isimli sanatçı grupları kurulmuştur (Şerbetçi, 2008)

Türk sanat tarihinde belli bir sanatsal anlayış doğrultusunda çalışmayı amaç edinerek bir araya gelen sanatçıların oluşturduğu dördüncü grup; ressam Abidin Dino, Nurullah Berk, Zeki Faik İzer, Cemal Tollu, Elif Naci ile heykeltıraş Zühtü Müridoğlu'nun 1933'te kurduğu D Grubu'dur. D Grubu, Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği'nin Türk resminde bağımsız üslup geliştirme arayışlarının bir sonraki aşamasıdır (Kılıç, 2002). Eser üretmenin yanı sıra sanat anlayışlarının toplumda yaygınlık kazanması amacıyla düşünce yazıları da kaleme alan ve yayımlayan D Grubu'na zaman içinde başka sanatçılar da katılmış, toplam 15 sergi açan grup üyeleri çalışmalarını 1947'ye dek birlikte sürdürmüşlerdir (Güven, 2010).

Baysal'a (2021) göre Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılında başlattığı batılı anlamdaki modernleşme çabası o günün dünyasına göre geç kalmış bir hamleydi. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ülkede hâkim olan idealist ruh, toplumun sosyokültürel açıdan kalkınmasını önemseyen kadrolardan oluşuyordu. Cumhuriyetin ilanından sonra ülkede gerçekleştirilmeye çalışılan kalkınma hamlesinin bir bölümü de sanat alanında yaşanmış, 1926 yılından itibaren Avrupa'ya yeniden bir sanatçı kuşağı gönderilmiştir. Bu sanatçılar yurda döndükten sonra Türk resminde yıllardır tekrarlanan izlenimcilik

dışında bir anlayışla İstanbul'da yerleşik akademik anlayışın karşısına çıkmışlardır (Çıtak, 1994). D Grubu'nu kuran sanatçıların çoğu Paris'te öğrenim görmüş, hocalarının ve o yıllarda Avrupa'da yaygınlık kazanmış kübizm gibi çağdaş sanat akımlarının etkisi ile oluşturdukları desenleri ilk kez Beyoğlu'ndaki Narmanlı Yurdunda yer alan bir şapka mağazasında sergilemişlerdir. Grubun sanatsal anlayışını açıkça ortaya koyan bu sergi o günlerde oldukça eleştirilmiştir (Güven, 2010). Olumlu ve olumsuz birçok eleştiriye neden olan bu sergi, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin batı ile artmakta olan ilişkilerini sanatsal açıdan ortaya koyduğunun ve Türk resmindeki mevcut anlayışın sorgulanmaya başladığının ipuçlarıdır (Kılıç, 2002).

Cumhuriyetin kurulduğu 1923'ten II. dünya savaşına kadar olan süreçte Türkiye'de yaşanan kültürel değişim ile batı modernizmi arasında eş zamanlılık görülmektedir. Cumhuriyetin kurucularının batı modernizmi yolunda ilerlemesi ve cumhuriyet dönemi genç sanatçı kuşağının bu yönde desteklenmesi resim sanatında çağdaşlığın yakalanabilmesini sağlamıştır (Germaner, 1999). Bu anlayışın hâkim olduğu bir ortamda D Grubu'nu kuran sanatçılar Türkiye'deki resim ve heykel anlayışının, dünyadaki çağdaş sanat anlayışına göre en az elli yıllık bir gecikme gösterdiğine inanıyorlardı. Oysa Avrupa'da ve Rusya'da 20. yüzyılın başından beri plastik sanatlar alanında Kübizm, Konstrüktivizm, Sürrealizm ve Soyut Sanat gibi çeşitli akımlar ortaya çıkmış ve dünyaya yayılmıştı (Çıtak, 1994). Tüm çağdaş akımların kendinden önceki yerleşik sanat anlayışını reddederek yeni bir sanatsal tavır ortaya koyma amacı taşıması gibi D Grubu sanatçıları da o günlerde Türk resminde yerleşik anlayış olan izlenimciliğe ve eski kuşakların diğer tüm sanat anlayışlarına karşı çıkmışlardır (Baysal, 2021). Türk plastik sanatlarında başlıca eksikliğin fikir yönü olduğunu savunan D Grubu, bu eksikliği gidermeyi amaç edinmiş, eserde plastik endişelere konudan önde yer vererek Türk resminin çağdaşlaşma sürecini hızlandırmıştır (Germaner, 1999).

Türk resmine yeni bir entelektüel yaklaşım getirmek, sanat yapıtında teknik olanla düşüncüyü birleştirmek gibi ortak bir ideoloji ile birbirine bağlı olan D grubu sanatçıları, sanatsal çalışmalarında bir süre sonra farklı biçimsel üslup arayışlarına yönelmişlerdir (Çıtak, 1994; Giray, 1982). Nurullah Berk aldığı eğitimin etkisi ile kübizmin ülkemizdeki ilk uygulayıcılarından olmuş, Doğu sanatının iki boyutlu süslemeci tavrına yakınlık duyarak batı sanatının soyut şemacı duyarlılığını birleştirmiştir (Baysal, 2021; Özsezgin, 1981). Zeki Faik İzer başlarda kübizme dair çalışmalar yapsa da daha sonraki dönemlerde resimlerinde lirik soyutlamalar denemiş, dış dünyadan seçtiği çıkış noktalarının biçimsel özüne inerek kişisel düzenlemeler yapmıştır (Çıtak, 1994). Cemal Tollu figüratif çalışmalarında geometrik-şematik çözümlemeler yaparak plastik açıdan özgün bir anlayış geliştirmiştir (Baysal, 2021). Aldığı eğitim sayesinde sahip olduğu teknik başarı ile Anadolu'daki öğretmenlik yılları ve müze müdürlüğü yaptığı dönemde Anadolu uygarlıklarının sanat eserleri ile tanışması, söz konusu özgün üslubu geliştirmesini sağlamıştır (Çıtak, 1994). Abidin Dino daha çok toplumsal ve politik yönü ağır basan yalın, simgesel ve soyut bir duyarlılık taşıyan eserler üzerine

yoğunlaşmış, çalışmalarını plastik sanatlardan sinemaya kadar geniş bir yelpazede sürdürmüştür (Baysal, 2021; Berk, 1943). İlk dönem çalışmalarında figüratif anlayışta resimler yapan Elif Naci, daha sonra natürmort ve peyzaj çalışmalarına ağırlık vermiş, son dönem çalışmalarında ise hat sanatından etkilenecek gerçekleştirdiği, daha çok renkçi bir anlayışla ele aldığı soyut kompozisyonlar üretmiştir (Çıtak, 1994). D Grubunun kurucu sanatçıları arasında yer alan tek heykeltıraş olan Zühtü Müridoğlu ise özellikle ikinci kez Paris'e gidişinin ardından, temelde insan bedeninin uyumlu yapısından yola çıkıldığını anımsatan soyut-figüratif heykel çalışmalarına yönelmiştir (Şen, 2014).

3. YÖNTEM

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntemden yararlanılarak öntest-sontest kontrol grupsuz deneysel desen modeli uygulanmıştır. Karma yöntem deseni; nitel ve nicel verilerin toplanarak birlikte kullanıldığı desendir (Gay, Mills, & Airasian, 2012'den aktaran Alkan, Şimşek, & Erbil, 2019). Karma yöntem araştırmaları; araştırmacının bir çalışma veya birbirini izleyen çalışmalar içerisinde nitel ve nicel yöntem, yaklaşım ve kavramları birleştirilmesi olarak da tanımlanır (Creswell & Sözbilir, 2017). Karma araştırma yönteminin kullanılması, tek bir yöntemin kullanılmasında ortaya çıkabilecek eksikliklerin giderilmesine, araştırma sürecinde ortaya çıkan resmin bütününe algılanmasına, sayısal ve sözel değerlerin beraber kullanılmasıyla açıklama kolaylığı sağlanmasına, yapılan açıklamanın anlam gücünün artmasına yardımcı olmaktadır. Bu yöntemin en büyük üstünlüğü ise; araştırma sonucunun farklı yöntemlerle desteklenmiş güçlü delillere ulaşılmasıdır (Tunalı, Gözü, & Özen, 2016). Bu çalışmadaki nicel araştırma yöntemi; ön test, son test ve içerik analizini kapsamaktadır. Çalışmadaki nitel araştırma yöntemi ise; yapılandırılmamış gözlem, doküman analizi ve konuşma analizlerini içermektedir.

3. 2. Araştırma Grubu/Evren ve Örneklem/Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul Başakşehir İstanbul Teknik Üniversitesi İsmail Dede Efendi Güzel Sanatlar Lisesi Görsel Sanatlar Bölümünde 2021-2022 eğitim öğretim yılında öğrenim görmekte olan ve uygulanan öğretim programı çerçevesinde 12. Sınıfta Drama dersini zorunlu olarak alan 30 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma grubundaki katılımcıların yaratıcı drama geçmişi yoktur.

3. 3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın genel amacı ve alt amaçları doğrultusunda, araştırma sürecinde yürütülen çalışmaların nitel ve nicel bulguları ortaya koymak için 13 haftalık bir öğretim süreci planlanmış ve uygulanmıştır. Katılımcıların araştırma konusuna ilişkin ön bilgilerini tespit etmek amacıyla, yaratıcı drama ve dil ve anlatım uzmanlarının görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından çoktan seçmeli olarak hazırlanan başarı testi (Ek 2), araştırma grubundaki katılımcılara uygulanmıştır.

Araştırma süreci için yapılandırılan ve uygulaması gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının ara değerlendirme etkinliklerinde katılımcılara, D grubu sanatçıların yapmış olduğu eserlerinin görselleri gösterilmiş, gösterilen eserleri çeşitli açılardan yorumlamaları istenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlar, araştırmanın alt amaçlarından biri olan “yaratıcı dramanın, sanat eserleri ve sanatçılar ile kurulan duygudaşlık (empati) ilişkisine katkısı” bağlamında

incelenmiştir. Yürütülen yaratıcı drama uygulamalarının değerlendirme etkinliklerinde, amaçlanan kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediğini içerik analizi yöntemi ile ortaya koymak amacıyla mektup yazma, günlük tutma, duvar gazetesi hazırlama, resim yapma, eleştiri yazısı yazma, açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formu gibi görsel ve yazınsal araçlara başvurulmuştur.

On üç haftalık yaratıcı drama uygulamalarının ardından, yürütülen süreç ile katılımcılarda gerçekleşen öğrenme durumunu ortaya koymak amacıyla başarı testi uygulanmış, testin ortaya koyduğu nicel bulgular, çalışma öncesinde uygulanan başarı testinin ortaya koyduğu nicel bulgular ile karşılaştırılmıştır. Yaratıcı drama yöntemi ile katılımcıların edindiği varsayılan tutum, beceri ve davranışları ortaya koymak amacıyla, araştırma grubunda yer alan katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan bir öz değerlendirme formu ile birlikte yapılandırılmamış gözlem uygulanmıştır.

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

Araştırma süresince yürütülmüş olan uygulama çalışmaları ile gerçekleşmesi beklenen öğrenme düzeyini belirlemek için ön test ve son test olarak uygulanan başarı testinden yararlanılmıştır. Araştırma süreci için yapılandırılmış olan ve yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı öğrenme süreçlerine ait planlar, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacının yaratıcı dramada planlama, yaratıcı dramada ölçme ve değerlendirme gibi uzmanlık gerektiren konularda MEB onaylı uzmanlık belgesi bulunmaktadır. Araştırmanın uygulama sürecinin sonunda, araştırma grubundaki katılımcıların MEB GSL Drama Dersi Öğretim Programında yer verilen hedef beceri ve davranışları ne ölçüde edindiğini tespit etmeye yönelik özgün bir öz değerlendirme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır. Ayrıca katılımcıların, yürütülen uygulama çalışmaları ile MEB öğretim programlarında yer verilen hedef beceri ve davranışları kazanıp kazanmadığını belirlemek için katılımcılara yapılandırılmamış gözlem uygulanmıştır. Katılımcıların sanat eserleri ve sanatçıların yaşamına ilişkin duygudaşlık geliştirip geliştirmediğini belirlemek için yazınsal ve görsel etkinliklerden yararlanılmış, bu etkinlikler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Uygulama süreçlerinin değerlendirme etkinliklerinde, hedeflenen kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemek amacıyla uzman görüşleri doğrultusunda açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formlarından yararlanılmıştır.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci/Deneysel İşlem/Uygulama Süreci

3. 3. 2. 1. Başarı Testi

Araştırma süresinde yürütülen öğrenme etkinlikleri ile ortaya konulmaya çalışılan öğrenme miktarına ilişkin nicel bulgularını ortaya koymak amacıyla başarı testi hazırlanmış ve çalışma

grubundaki 30 katılımcıya ön test/son test olarak uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanmış olan başarı testinin dil, anlatım ve alan kapsam içeriğinin uygunluğu 2 dil ve anlatım uzmanı ile 4 sanat tarihi uzmanının görüşlerine başvurularak oluşturulmuştur. Başarı testi, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan ve yaratıcı drama yöntemi kullanılarak uygulanan “Türk Resminde D Grubu” konusunu kapsayacak biçimde 15 çoktan seçmeli ve boşluk doldurmalı soru biçiminde hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Yaratıcı drama uygulama çalışmalarına başlamadan önce araştırma grubunda ye alan 30 katılımcıya ön test olarak uygulanmış olan başarı testi, araştırma süresince yürütülen uygulama çalışmaları ile gerçekleşen öğrenme miktarına ilişkin nicel bulguları ortaya koymak amacıyla, yaratıcı drama uygulamalarının ardından son test olarak yeniden uygulanmıştır.

3. 3. 2. 2. Yaratıcı Drama Uygulamaları

Araştırma sürecindeki yaratıcı drama uygulamalarının dört tanesi; yaratıcı drama geçmişi olmayan katılımcıları yaratıcı drama yöntemi ile tanıştırmak, katılımcıların iletişim ve etkileşim becerilerini geliştirme ve onları yaratıcı dramadaki temel teknikler olan doğaçlama ve rol oynama kavramlarıyla tanıştırmak ve beden dilini bir iletişim aracı olarak kullanma kazanımlarına yönelik planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sürecindeki diğer 9 uygulama ise araştırmacı tarafından seçilen “Türk Resminde D Grubunun Yaratıcı Drama Yöntemi ile İşlenmesi” konusu doğrultusunda planlanmış ve yapılandırılmıştır. Uygulama süreci toplamda 13 hafta olarak planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Her yaratıcı drama uygulaması 40 dakikalık 2 ders saatini kapsayacak biçimde toplam 80 dakikalık oturumlar olarak gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı drama uygulamalarında doğaçlama, rol oynama gibi temel tekniklerin yanında rol içinde yazma, liderin role girmesi, fotoğraf anı, donuk imge gibi teknikler kullanılmış, resim yapma, şiir yazma, mektup yazma, afiş hazırlama gibi etkinliklerden yararlanılmıştır.

3. 3. 2. 2. 1. Yaratıcı Dramada İletişim ve Etkileşim Becerileri

1. Etkinlik: Lider, yanında getirdiği şapkayı başına takar ve şapkayı taktığı sürece kendisinin lider olduğunu katılımcılara belirtir. Katılımcıların liderin yönergesine göre hareket edeceği söylenir. Lider alanda serbestçe dolaşır ve bedeni ile çeşitli ısınma hareketleri yapar. Katılımcıların liderin yaptığı hareketleri tekrar etmesi istenir. Bir süre sonra lider, şapkayı bir başka katılımcının başına takar ve yeni liderin o olduğunu tüm katılımcılara belirtir. Katılımcılar, yeni liderin yaptığı hareketleri tekrar eder. Bu oyunda tüm katılımcıların lider rolü alması sağlandığında oyun sonlandırılır.

2. Etkinlik: Liderin bir hareket yapmaya başlayacağı ve onu gözlemleyen tüm grubun o hareketi tekrarlayacağı söylenir. Katılımcılar arasından gönüllü bir ebe seçilir. Oyunun amacının oyun sırasında grubu yönlendiren lideri bulmak olduğu belirtilir. Lider hareketini değiştirdikçe grup da ona eşlik eder. Ebe seçilir ve oyunun kavranması için oyun bir kez oynanır. Ebe oyun alanından dışarıya çıkarılır. Oyun için gruptan bir lider seçilir ve ebe oyun alanına davet edilir. Oyun başladıktan sonra ebeye lideri bulması için 3 tahmin hakkı verilir. Oyun başka katılımcıların ebe ve lider rollerinde olabilmesi için birkaç kez tekrarlanır.

3. Etkinlik: Katılımcıların alanda serbest yürüyecekleri, bir süre sonra liderin bir sayı söyleyeceği belirtilir. Liderin söylediği sayı kadar katılımcının bir araya gelerek el ele tutuşacağı, eksik sayıda bir araya gelen grupların ya da grup oluşturamamış katılımcıların oyun dışı kalacağı söylenir. Oyun, farklı sayıda katılımcının bir araya gelip küçük gruplar oluşturmasını sağlayacak biçimde birkaç kez tekrar edilir.

4. Etkinlik: Lider, katılımcıların alanda serbest yürümelerini ister. Yürüyüş sırasında katılımcılara şu yönergeleri verir: *Evden çıktınız... Hava çok soğuk... Üşüyorsunuz... Aceleyle Okula gitmek istiyorsunuz... Saatinize bakıyorsunuz... Bu sabah okula biraz geç kaldınız... Öğretmeniniz öğrencilerin derse zamanında katılmaları konusunda fazla duyarlı davranıyor. Daha önce geç kalanları derse almadığını hatırlıyorsunuz... Bu dersi kaçırmamanız gerek. Çünkü yazılıdan önceki son ders ve sizin için bu dersin sınavı çok önemli... Öğretmen konuları tekrar edecek... Kapıyı çalyorsunuz... Acaba öğretmen sizi derse kabul edecek mi?* Lider ve katılımcılar çember olur. Katılımcıların yanındaki arkadaşıyla eş olmaları, eşlerin birinin A, diğerinin B olması istenir. A'ların sınıftaki öğretmen, B'lerin ise derse geç kalan öğrenci olduğu söylenir. Katılımcıların eşleriyle birlikte, belirtilen başlangıç noktasından hareketle eş zamanlı olarak diyalog çalışması yapmaları istenir. Kurulan diyalogun verilen olay örgüsü kapsamında çıkarılmaması gerektiği katılımcılara hatırlatılır. Gerçekleştirilen eş zamanlı diyalog çalışmasının ardından, gönüllü gruplara öncelik verilerek her grubun gerçekleştirdiği diyalog diğer katılımcılar için tekrarlanır.

5. Etkinlik: Lider duvara 50X70 cm. ölçülerinde bir kâğıt asar ve kâğıda “iletişim” sözcüğünü yazar. Katılımcılara birer kurşun kalem verilir. Katılımcılara, iletişim sözcüğünün kendilerine çağrıştırdığı bir sözcüğü duvardaki kâğıda yazmaları istenir. Yazma işlemi bittikten sonra katılımcılar çember biçiminde dizilir. “İ-LE-Tİ-ŞİM” biçiminde sayıyarak aynı heceyi söyleyen katılımcıların bir araya gelmesi yönergesi verilir. Her gruba birer A4 kâğıdı verilir. Lider, duvardaki kâğıda yazılı olan sözcüklerden 6 tanesini okur. Grupların bu 6 sözcüğü kullanmak koşuluyla kısa bir öykü yazmaları istenir. Hazırlık için yeterli süre verilir, yazılan kısa öyküler diğer katılımcılarla paylaşılır.

6. Etkinlik: Yazılan kısa öyküler istasyon yöntemi ile bir başka gruba verilir. Her grubun elindeki kısa öyküden yola çıkarak bir canlandırma hazırlaması istenir. Hazırlanan canlandırmada

gruptaki her katılımcının rol alması gerektiği belirtilir. Hazırlık için gruplara yeterli süre verilir. Hazırlanan canlandırma çalışmaları sırayla izlenir.

7. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Lider katılımcılara birer kâğıt ve kalem verir. Gerçekleştirilen etkinliklerde kendilerini nasıl hissettikleri ve bu etkinliklerde ne öğrenmiş olduklarını verilen kâğıda yazmaları istenir. Yeterli süre verildikten sonra gönüllü katılımcıların yazdıklarını grupla paylaşması istenir. Kâğıtlar toplanır ve katılımcılara teşekkür edilerek çalışma sonlandırılır.

3. 3. 2. 2. 2. Yaratıcı Dramada Etkileşim ve Empati Becerileri

1. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember olur. Lider eline bir resim fırçası alır ve bu fırçayı taşıyan kişinin ressam olduğunu ve herkesi istediği biçimde yönlendirebileceğini söyler. Bunu yapabilmesi için, yaptıracağı hareketten önce mutlaka “ressam der ki” ifadesini kullanması gerektiğini belirtir. “Ressam der ki” ifadesi kullanılmadan verilen yönergelerin geçerli olmayacağı, yönergeyi gerçekleştiren kişinin oyun dışı kalacağı da söylenir. Oyunda yönergeler hızlıca verilmelidir. Ressamın amacı oyundan herkesi çıkararak kazanmaktır. Kuralların kavranması için oyun bir kez oynanır. Ardından lider fırçayı katılımcılardan birine verir ve oyun başlatılır. Oyun, farklı katılımcıların ressam olması sağlanarak birkaç kez tekrar edilir.

2. Etkinlik: Katılımcıların alanda serbest yürümeleri istenir. Yürüyüş sırasında lider şu yönergeleri verir: *Kimseye bakmadan yürüyün... Hiç Kimseyle göz temasınız olmasın... Şimdi, karşılaştığınız kişilerle yalnızca gözünüzle selamlaşın... Bu şekilde yürüyelim... Şimdi, yürürken karşılaştığınız kişilere gülümseyin... Başınızla selam verin... Gördüğünüz herkesle selamlaşmaya çalışın... Karşılaştığınız kişilere gülümseyin ve ellerini sıkın... Karşılaştığınız kişilere gülümseyin, merhaba deyin ve ellerini sıkın... Şimdi dostlarımızla karşılaştık, onlarla kucaklaşalım...*

Ara Değerlendirme: Katılımcılara, biraz önceki yürüme çalışmasında, verilen yönergeye göre hareket ederken neler hissettikleri sorulur. Her bir selamlaşma biçiminin ne ifade ettiği, hangi selamlaşma biçiminin daha sıcak ya da kendilerince anlamlı olduğu sorulur.

3. Etkinlik: Katılımcıların A, B, C biçiminde saymaları ve aynı harfi söyleyen katılımcıların bir araya gelerek grup oluşturmaları istenir. A ve B gruplarının çalışma alanının iki tarafında karşılıklı durmaları istenir. C grubu ise her diğer iki grubun ortasına yerleştirilir. A grubunun ileten, B grubunun alıcı, C grubunun ise parazit konumunda olduğu belirtilir. Liderin A grubuna vereceği mesajı B grubuna iletmesi, C grubunun ise ses ile oluşturduğu gürültü ile bu mesajın iletimini engellemeye çalışması istenir. Oyun, her grubun ileten, alıcı ve parazit konumunda olması sağlanacak biçimde üç kez tekrar edilir.

4. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde durur. Katılımcıların, yanlarındaki kişi ile eş olmaları, kendilerini A ve B biçiminde isimlendirmeleri istenir. A grubu çalışma alanının bir

köşesine, B grubu ise çalışma alanının diğer köşesine alınır. Lider A grubunun yanına giderek, birazdan kendi yönergesi ile B grubunun yanına gideceklerini, oradaki eşlerini bulup gözlerinin içine bakarak yüksek sesle televizyonda ya da sosyal medyada rastladıkları bir haberi anlatacakları söylenir. Lider B grubunun yanına gider ve birazdan A grubundaki eşlerinin kendi yanlarına geleceğini ve onlarla göz teması kurarak bir şeyler anlatacağını söyler. Lider, B grubundaki katılımcıların eşleri ile kurdukları göz temasını koparmadan bir başkasının konuşmasını dinlemeleri gerektiğini söyler. Eşlerin bir araya gelmesi için yönerge verilir. Grupların iletişimi için yeterli süre verildikten sonra etkinlik sonlandırılır.

Ara Değerlendirme: Katılımcılara yapılan etkinliklerde neler hissettikleri ve neler fark ettikleri sorulur. Bütün katılımcıların söz alması sağlanır.

5. Etkinlik: Katılımcıların 1, 2, 3, 4, 5 biçiminde sayarak beş gruba ayrılması istenir. Gruplara, aralarında iletişim problemi olan insanları gösteren fotoğraflar verilir. Her grubun, verilen fotoğrafları inceleyerek fotoğraflardaki insanlar arasındaki iletişim problemlerinin ne olabileceğini tartışması istenir. Ardından, her grubun aralarında iletişim problemi olan insanları temsil eden bir fotoğraf anı oluşturması istenir. Yeterli süre verildikten sonra her grubun oluşturduğu fotoğraflar anı izlenir. Bir sonraki adımda grupların, oluşturdukları fotoğraf anı ile başlayan bir canlandırma hazırlaması istenir. Yeterli süre verildikten sonra hazırlanan canlandırmalar izlenir.

6. Etkinlik: İzleyici olan gruplara, izledikleri canlandırma çalışmasındaki kişilerin neler hissetmiş olabileceği sorulur. Her katılımcının sırayla söz alması sağlanır.

3. 3. 2. 2. 3. Yaratıcı Dramada Doğaçlama ve Rol Oynama Becerileri

1. Etkinlik: Lider, birazdan yapacağı hareketleri katılımcıların da tekrar etmesi yönergesini verir. Önceden hazırlanmış müzik eşliğinde lider aşağıdaki yönergeleri vererek ısınma çalışmaları yapar ve katılımcıların bu hareketleri tekrarlaması istenir:

“Ellerimizi birbirine çarpalım... Sağ elimizi sol kolumuza bilekten omuza ve ters yönde kesik kesik vuralım... Sol elimizi sağ kolumuza bilekten omuza ve ters yönde kesik kesik vuralım... Her iki elimizle gövdemize kesik kesik hafif şiddette vuralım... Her iki elimizle sağ bacağımıza yukardan bileğe doğru ve ters yönde kesik kesik vuralım... Her iki elimizle sol bacağımıza yukardan bileğe doğru ve ters yönde kesik kesik vuralım... Zıplayalım...”

2. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde toplanır. Katılımcılar arasından gönüllü biri seçilir. Lider çemberin ortasına gelir ve bir iş yapıyormuş gibi devinimler sergiler. Seçilen katılımcının liderin yanına gelerek “Ne yapıyorsun?” diye sorması istenir. Lider, o an yapıyor gibi görüldüğü işten farklı bir şey yaptığını söyler. Soruyu soran katılımcı, liderin yerine geçer ve söylenen işi yapıyormuş gibi davranır. Sırayla bütün katılımcıların bu role girmesi sağlanarak oyun devam ettirilir.

3. Etkinlik: Katılımcıların alanda serbest yürümeleri istenir. Yürüyüş sırasında lider tarafından katılımcılara şu yönergeler verilir: *Serbest yürüyelim... Yavaş yürüyelim... Hızlı yürüyelim... Çok hızlı yürüyelim... Tekrar yavaşlayalım... İlerde bir okul var, okulun çıkış zili çaldı... Orada iki öğrenci kavga ediyor... Öğretmen kavga eden iki öğrenciyi alıp müdür yardımcısının odasına götürüyor...* Katılımcıların çember biçiminde toplanması istenir. Lider, katılımcıların üçerli gruplar oluşturmasını ister. Oluşturulan üçlü gruplardaki katılımcıların ikisinin öğrenci, birinin müdür yardımcısı rolünde olacağı belirtilir. Katılımcıların, kavgadan sonra müdür yardımcısının odasına götürülen öğrenciler ve müdür yardımcısı arasında geçmesi muhtemel konuşmaları eş zamanlı olarak canlandırmaları istenir. Eş zamanlı doğaçlamalar için yeterli süre verildikten sonra bu kez tüm grupların doğaçlaması ayrı ayrı izlenir.

4. Etkinlik: Katılımcıların çember biçiminde toplanması ve 1, 2, 3, 4, 5 biçiminde sayarak beş gruba ayrılmaları istenir. Oluşan gruplara, kavga eden öğrencilerin ailelerinin okula davet edildiği, bu öğrencilere disiplin cezası verileceği söylenir. Katılımcılardan, birbirinden özür dilemeyen öğrencilerin aileleri ile okul yöneticisi arasında geçmesi muhtemel konuşmaları canlandırma yoluyla göstermeleri istenir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir. Ardından tüm grupların canlandırmaları izlenir ve katılımcılarla birlikte yorumlanır.

5. Etkinlik: Lider, katılımcıların doğaçlama ve rol oynama çalışmalarına ilişkin görüşlerini almak için onların bir başkası gibi davranırken neler hissettiğini çeşitli soru tümceleri ile katılımcılara yöneltir. Her katılımcının sırayla söz alması sağlanır.

3. 3. 2. 2. 4. Yaratıcı Drama ve Beden Dili Becerileri

1. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Lider yanında getirdiği bir şapkayı başına takar ve bu şapkayı taktığı sürece oyunda liderin kendisi olacağını söyler. Katılımcıların liderin yönergeleriyle hareket edeceği belirtilir. Lider alanda serbest dolaşarak bedeni ile çeşitli ısınma hareketleri yapar. Katılımcılar liderin yaptığı devinimleri tekrar eder. Bir süre sonra lider başındaki şapkayı bir katılımcılardan birinin başına takar ve liderin artık o olduğunu söyler. Katılımcılar yeni liderin devinimlerini tekrar ederler. Oyunda tüm katılımcıların lider olması sağlandığında oyun sonlandırılır.

2. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Oynanacak oyun için katılımcılar arasından gönüllü bir ebe seçilir. Ebenin amacı, kendisinden kaçan katılımcılara dokunarak onları dondurmaktır. Ebenin dokunduğu kişi bedeni ile istediği bir forma girerek hareketsiz kalır. Ebenin amacının tüm oyuncuları dondurarak oyunu kazanmak olduğu söylenir. Oyuna devam eden katılımcılardan biri donmuş olan oyuncunun karşısına gelip bedeniyle donmuş olan oyuncunun formuna girdiğinde donmuş olan oyuncunun yeniden oyuna katılabileceği belirtilir. Ebe sayısı artırılarak oyun birkaç kez tekrar edilir.

3. Etkinlik: Katılımcılar arasından gönüllü bir ebe seçilir. Ebenin çalışma alanında katılımcılara sırtını dönerek bir duvara yaslanması istenir. Katılımcıların ebeye uzak bir konumda toplu halde durması sağlanır. Ebenin arkasına bir şapka ve şapkanın içine de bir fırça bırakılır. Ebe duvara dönük biçimde yüksek sesle “şapka-fırça 1, 2, 3” dedikten sonra arkasına dönecektir. Bu sırada katılımcılar ebeye fark ettirmeden ona doğru yaklaşacaktır. Ebenin amacı katılımcıları hareket ederken yakalamaya çalışmaktır. Ebe, hareket ederken yakaladığı katılımcının adını söyler ve onu başlangıç noktasına gönderir. Katılımcıların amacı ise ebeye fark ettirmeden yaklaşıp şapkanın içindeki fırçayı almaktır. Katılımcılardan biri fırçayı alabildiğinde oyunu kazanmış olur. Farklı katılımcıların ebe olması sağlanarak oyun birkaç kez tekrar edilir.

4. Etkinlik: Katılımcıların alanda serbest yürümeleri istenir. Yürüyüş sırasında önceden hazırlanmış ses sisteminden çalışmaya uygun seçilmiş olan müzik açılır. Lider, katılımcılara şu yönergeleri verir: *Yürüyelim... Yavaş yürüyelim... Şimdi biraz hızlanabiliriz... Yağmur yağmaya başladı... Hızlıca yürüyelim... Daha fazla ıslanmamak için eve gitmelisiniz... Eve geldiniz... Islandınız, üstünüzü silkelemelisiniz... Saçınızda, omuzlarınızda ve paltonuzda kalan yağmur tanelerini silkeleyin... Evinizin penceresine doğru yaklaşın ve oradaki koltuğa oturarak yağmuru izleyin... Gözlerinizi yavaşça kapatın... Siz çocukken de böyle yağmurlu günler olurdu... Yağmurdan sonra sokağa çıkardınız... Yağmurdan sonra çamurla oynamak ne de keyifliydi... Yumuşak çamura dokunup ona şekil vermek ister miydiniz? Şimdi gözlerinizi açabilirsiniz... Müzik kapatılır.* Katılımcıların en yakınlarındaki kişi ile eş olmaları istenir. Eşlerden birinin A, diğerrinin B olacağı söylenir. A’lar bir heykeltıraş, B’lerin ise çamur olduğu, heykeltıraş rolündeki katılımcının çamur rolündeki katılımcının bedenini yavaş yavaş biçime sokarak ondan bir heykel oluşturacağı anlatılır. Çalışma müzik eşliğinde sürdürülür. Çalışma için yeterli süre verilir. Heykeltıraş rolündeki tüm katılımcılar çalışmasını sonlandırdığında hepsine birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Oluşturdukları heykele verdikleri ismi kâğıda yazmaları ve heykelin önüne bırakmaları söylenir. Çalışmada rol alan bütün heykeltıraşların, oluşturulan bütün heykelleri gezerek hepsine bir isim vermesi istenir. Ardından B’lerin heykeltıraş, A’ların çamur rolünde olması sağlanarak çalışma tekrar ettirilir.

5. Etkinlik: Katılımcıların çember biçiminde dizilmesi, ardından da 1, 2, 3, 4, 5 biçiminde sayarak beş gruba ayrılmaları istenir. Oluşan gruplara birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Lider, heykel oluşturma çalışmasında katılımcıların heykellere verdiği isimlerin yazılı olduğu kâğıtlardan, heykellere verilmiş isimlerden rastgele seçtiği birkaç tanesini katılımcılara okur ve not almaları istenir. Grupların bu isimlerden yola çıkarak kısa bir öykü oluşturmaları istenir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir ve yazılan öyküler diğer katılımcılara okunur.

6. Etkinlik: Grupların oluşturdukları öyküden dört sahne seçmeleri ve bu sahneleri temsil eden dört fotoğraf anı göstermeleri istenir. Gruplara hazırlanmaları için yeterli süre verilir ve ardından hazırlanan fotoğraf anları izlenir.

7. Etkinlik: Lider, katılımcılara “bugün yaptığımız çalışmalarda kendinizi ifade etmek için hangi araçları kullandınız, beden bir ifade aracı olarak kullanıldığı etkinlikler var mıdır” gibi açık uçlu sorular yöneltilir. Her katılımcının söz alması sağlanır.

8. Etkinlik: Lider katılımcılara birer A4 kâğıdı ve kalem verir. Katılımcıların bugün yapılan çalışmaları ve bu çalışmaların kendilerine ne tür katkılar sağlamış olabileceğini, istedikleri bir kişiye hitaben mektup yazarak anlatmaları yönünde yönerge verilir. Mektupların yazılması için yeterli süre verilir. Yazdığı mektubu grupta paylaşmak isteyen katılımcıların mektubunu okuması istenir.

3.3.2.2.5. D Grubunu Kuran Sanatçılar

1. Etkinlik: Katılımcıların çalışma alanında serbest yürümeleri istenir. Lider çalışma alanının ortasında yere bir şapka bırakır. Lider, bu şapkanın içinde bazı kayıp kişilerin isminin yazılı olduğu kâğıtlar olduğunu söyler. Her katılımcının şapkanın içinden bir kâğıt alması istenir. Katılımcılara, aldıkları kâğıtta yazan ismi söyleyerek o kişiyi araması yönergesi verilir. Yeterli süre verildikten sonra lider tekrar kâğıtları şapkanın içinde toplar ve etkinlik sonlandırılır.

2. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Bir önceki etkinlik sırasında aradıkları kişilerin bulunamadığı söylenir. Onları aramak için bu kez daha farklı bir yol izleyecekleri belirtilir. Katılımcıların ayaklarını bir fırça gibi kullanıp bulundukları alanın zeminine o ismi yazmaları istenir. Tüm katılımcıların, bir önceki çalışmada aradığı kişiyi bulmak için o ismi zemine kocaman ve tekrar tekrar yazması istenir. Katılımcılara yeterli süre verilir ve çalışma sonlandırılır.

3. Etkinlik: Lider, alanda dağınık duran katılımcılara aradıkları kişileri bu kez de bulamadıklarını söyler. Bu kez onları bulmak için daha etkili bir yol deneyeceklerini belirtir. Lider, aradıkları kişilerin fotoğraflarını çıkarır ve katılımcıların göreceği biçimde duvara asar. Katılımcıların bu kez kollarını bir fırça gibi kullanıp aradığı kişilerin resmini havada boşluğa çizmeleri gerektiğini söyler. Katılımcılara yeterli süre verilir ve çalışma sonlandırılır.

Ara Değerlendirme: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Arama çalışmasına katıldıkları için tüm katılımcılara teşekkür edilir. Aramanın sonuç verdiği ve aranan kişileri buldukları belirtilir. Katılımcılara, duvarda fotoğrafları asılı olan kişileri tanıyıp tanımadıkları, fotoğraflardaki kişilerin kimler olabileceği sorulur. Katılımcıların verdiği yanıtlar dinlenir. Lider, fotoğraftaki kişilerin Türk ressam ve heykeltıraşlara ait olduğunu söyler. Önceki etkinliklerde kullanılan şapka getirilir ve şapkanın içinde isim yazan kâğıtlar yeniden katılımcılara dağıtılır. Her katılımcının, elindeki isim yazılı kâğıdı, tahminine göre bir fotoğrafın altına bantla yapıştırması istenir. Çalışma sonlandırıldığında isimlerin doğru olup olmadığı kontrol edilir ve fotoğraftaki kişilerin gerçek isimleri katılımcılara söylenir.

4. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcıların A, B, C, D, E biçiminde sayarak beş gruba ayrılmaları istenir. Gruplar oluşturulur. Gruplara aşağıdaki bilgilerin yazılı olduğu birer bilgi kartı verilir:

Fransa’da resim eğitimi alan ressamlar Nurullah Berk, Elif Naci, Abidin Dino, Cemal Tollu, Zeki Faik İzer ve heykeltıraş Zühtü Müridoğlu, Türkiye’ye döndüklerinde ülkedeki sanat ortamının Avrupa’dan en az elli yıl geride olduğunu görürler. Bu durumun değişmesi gerektiğine karar verirler ve ülkedeki sanat ortamını Avrupa’dakine yaklaştırmak için yapılabilecek en etkili şeyin...

Katılımcılara verilen bu bilgi kartında yazanlara göre, her grubun bir canlandırma hazırlaması istenir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir. Grupların canlandırmaları sırayla izlenir.

Ara Değerlendirme: Lider ve katılımcılar çember biçiminde toplanır. Grup canlandırmalarının nasıl bir sonuca gittiği özetlenir. Lider, bu sorunu çözmek için bir sanatçıların gerçekte bir grup çatısı altında birleşmeye karar verdiğini katılımcılara anlatır. Sanatçıların oluşturduğu bu gruba “D Grubu” ismini verdiği belirtilir.

5. Etkinlik: Katılımcıların A, B, C, D, E biçiminde sayması istenir. Aynı harfi söyleyen katılımcıların bir araya gelmesi sağlanarak beş grup oluşturulur. Gruplardan, sanatçıların bu oluşuma D Grubu ismini verme gerekçeleri üzerine tahmin yürütmesini ister. Grupların kendi buldukları nedeni bir basın toplantısı ile kamuoyuna açıklama anını gösteren bir canlandırma hazırlaması istenir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir. Hazırlanan canlandırmalar izlenir.

Ara Değerlendirme: Katılımcılara D Grubunun bu ismi seçmesindeki nedenin, Türk plastik sanatları tarihinde kurulmuş olan dördüncü sanatçı örgütlenmesi oldu söylenir. Bu sayının da Latin alfabesinde yer alan dördüncü harf olan “D” olması, gruba bu ismin gerçek verilme nedeni olmasıdır.

6. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcıların bu çalışmada hangi bilgileri öğrendiği sorulur. Alınan yanıtların ardından lider bu çalışmanın kazanımlarını özetler. Lider, katılımcıların bu çalışma ile yeni şeyler öğrenip öğrenmediğini tespit etmek amacıyla önceden hazırladığı likert tipi beşli derecelendirme ölçeği ile oluşturulmuş değerlendirme formunu katılımcılara dağıtır. Katılımcıların bu değerlendirme formunu doldurması istenir.

3. 3. 2. 2. 6. D Grubunun Kuruluşu ve İlk Sergisi

1. Etkinlik: Katılımcılardan birinin gönüllü ebe olması istenir. Ebe belirlenir ve çalışma alanının dışına çıkarılır. Katılımcılara D Grubu sanatçılarının eserlerine ait birer görsel verilir. Katılımcıların bedenleri ile o görsellerde yer alan figürlerden birini canlandırması istenir. Ardından görselleri ise yere kapalı biçimde koymaları söylenir. Ebe çalışma alanına davet edilir ve bedenleri ile çeşitli formlara girmiş olan katılımcıları incelemesi istenir. Ebeye gözlemlemesi için yeterli süre verildikten sonra yeniden çalışma alanının dışına çıkarılır. Bu kez lider, omzuna dokunduğu katılımcıların, oluşturdukları beden formunda belirgin bir değişiklik yapmasını ister. Lider birkaç

katılımcının omzuna dokunur ve değişikliklerin yapılması beklenir. Ebe yeniden çalışma alanına davet edilir. Ebenin katılımcıları yeniden gözlemlemesi ve formunda değişiklik yapmış olan katılımcıları tespit etmesi istenir. Oyun, eser görselleri değiştirilerek ve farklı katılımcıların ebe rolünde olması sağlanarak birkaç kez tekrarlanır.

Ara Değerlendirme: Katılımcılara oyun sırasında kendilerine verilen eser görsellerinde nasıl figürler ve konular olduğunu sorulur. Her katılımcının söz alması sağlanır.

2. Etkinlik: Lider, bir önceki etkinlikte kullanılan D Grubu sanatçılarına ait eser görsellerini ve kâğıt bandını katılımcılara dağıtır ve onları alandaki duvara asmalarını ister.

3. Etkinlik: Katılımcılara birer renkli fon kartonu verilir. Katılımcılarla birlikte katlama yöntemiyle fon kartonlarından birer şapka yapılır ve herkesin şapkasını takması istenir. Ardından katılımcıların alanda serbest yürümeleri istenir. Yürüyüş sırasında lider şu yönergeleri verir: *Yürüyelim... Etrafınızdaki insanlara bakın, ne kadar şık giyinmişler... Özenle hazırlanmışlar ve özel bir davete gidiyor gibiler... 1930'ları anlatan siyah beyaz bir film sahnesi gibi... Bir kenara çekilin şimdi... Tramvay geçiyor... Tramvayın çın çın öten seslerini duyabiliyor musunuz? Takım elbiseli beyler, güzel kıyafetleri ve başlarındaki şapkalarla bu hanımefendiler nereye gidiyor olabilir?* Lider, önceden hazırladığı ve üzerinde D Grubunun ilk sergisinin açılışını haber veren birer davetiyeyi katılımcılara verir. Herkesin bu sergi açılışına davetli olduğu söylenir.

4. Etkinlik: Katılımcıların başlarındaki şapkaları çıkarmaları ve alandaki bir yere özenle yerleştirmeleri istenir. Bu alanın bir şapka mağazası olduğu söylenir. Katılımcılara yeterli süre verildikten sonra herkes çalışma alanının girişine toplanır ve sembolik bir sergi açılışı gerçekleştirilir. Katılımcılara birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Katılımcıların birer sanat eleştirmeni oldukları ve aylık çıkan bir sanat dergisi için bu sergi olayını anlatan ve eleştiren bir yazı yazacakları söylenir. Bu yüzden gezerken sergide dikkatlerini çeken şeylerle ve eserlerle ilgili notlar almaları gerektiği belirtilir. Sergi gezilirken ses sistemi aracılığıyla önceden hazırlanmış olan bir dönem müziği çalınır.

Ara Değerlendirme: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcıların sergiyi gezerken aldıkları notları grupla paylaşması istenir. Gönüllü katılımcıların görüşleri dinlenir. Daha sonra lider bu serginin neden bir sergi salonunda değil, bir şapka mağazasında açılmış olabileceğini katılımcılara sorar. Her katılımcının söz alması sağlanır.

5. Etkinlik: Katılımcıların 1, 2, 3, 4, 5 biçimde sayarak beş grup oluşturması sağlanır. Gruplara, hazırlayacakları canlandırma çalışmasında bir çıkış noktası oluşturması amacıyla dramatik bir durum örneği verilir: *D grubu sanatçıları, Beyoğlu'nda bir şapka mağazasında açtıkları ilk sergilerinden sonra bir akşam yemeğinde bir araya gelirler. O günlerde yayımlanan bir sanat dergisinde açmış oldukları sergi ile ilgili acımasız eleştirilen içeren bir yazıyı birbirleriyle paylaşırlar. Yazıda, serginin bir galeride değil de bir şapka mağazasında açılmasının sanat dünyasında yarattığı şaşkınlık ifadeleri yer almaktadır. Grup üyeleri sergi açmak için seçtikleri yerin sanata getirmeyi*

amaçladıkları farklılığı temsil ettiğini savunurken, içlerinden biri açtıkları sergi için şapka mağazasının seçilmiş olmasının gerçekten uygun bir fikir olup olmadığını sorar. Ben size söylemiştim... Gruplara, hazırladıkları canlandırmaların “ben size söylemiştim” tümcesi ile başlayacağı söylenir. Grupların hazırlanması için yeterli süre verilir. Ardından canlandırmalar sırayla izlenir.

6. Etkinlik: Bir önceki etkinlik için oluşturulan gruplara birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Grupların D grubu üyesi sanatçılar olarak kendi sanat anlayışlarını ve bir galeri yerine şapka mağazasında açmış oldukları sergiyi savunan bir yazı yazmaları istenir. Gruplara yeterli hazırlık süresi verilir. Hazırlanan yazılar diğer katılımcılarla paylaşmak için sıraya okunur.

3. 3. 2. 2. 7. Cemal Tollu, Yaşamı ve Önemli Eserleri

1. Etkinlik: Katılımcıların 1, 2, 3, 4, 5 diye sayarak beş gruba ayrılması sağlanır. Grupların dördü çalışma alanının dört farklı köşesine yerleştirilirken bir grup da çalışma alanının ortasında konumlandırılır. Grup üyelerinin birbiri ile el ele tutuşması gerektiği, oyun süresince grup üyelerinin birbirinin elini bırakmaması gerektiği söylenir. Oyunun temel amacının köşe kapmaca olduğu, tek farkın ise bireysel değil grupta hareket edileceği belirtilir. Oyun başlatılır. Katılımcıların fiziki olarak ısınması sağlandıktan sonra oyun sonlandırılır.

2. Etkinlik: Katılımcılara üzerinde Cemal Tollu’nun yaşamına ilişkin tümcelerin yazılı olduğu küçük kâğıtlar verir ve kâğıtlarda yazılanları okuyarak alanda serbest yürümeleri yönünde yönerge verir. Bir süre sonra katılımcılara, yürürken karşılaştıkları diğer katılımcılarla kâğıtlarını değiştirmeleri söylenir. Katılımcıların ellerindeki kâğıtta yazan tümceleri okuyarak bir süre daha yürütmesi istenir. Bu eylem katılımcıların çok sayıda farklı tümceyi okuması amacıyla birkaç kez daha tekrarlanır.

Ara Değerlendirme: Lider, katılımcılara bu etkinlik sırasında hangi tümcelerin akıllarında kaldığını sorar. Akılda kalan tümceler grupta paylaşılır. Tüm katılımcıların söz alması sağlanır. Lider, bu tümcelerde yazılı olan bilgilerin D Grubunu kuran sanatçılardan birinin yaşamöyküsüne ait olduğunu söyler.

3. Etkinlik: Katılımcılara Cemal Tollu’nun eserlerine ait görseller verilir. Katılımcıların bu görselleri çalışma alanının duvarlarına asması istenir. Görseller duvarlara asılırken eserlerin konu, teknik, renk, biçim gibi plastik ve estetik unsurlarını göze alarak bir sergi düzenlemesi yapmaları belirtilir. Görsellerin asılması için yeterli süre verilir.

Ara Değerlendirme: Lider ve katılımcılar duvara asılı olan eser görsellerini incelemek amacıyla alanda gezerler. Lider katılımcılara eserlerle ilgili aşağıdaki açık uçlu soruları yöneltir:

Resimleri duvara asarken hangi özelliklerine göre sınıflandırdınız?

Bu ressamın çalışmalarında hangi konuları görüyorsunuz?

Ressamın çalışmalarında genellikle hangi renkler kullanılmıştır?

Bu eserlerdeki biçimleri nasıl tanımlarsınız?

4. Etkinlik: Katılımcıların çalışma alanında dolaşarak duvarda asılı olan eser görsellerinden istedikleri bir çalışmanın yanına gitmesi, ardından liderin yönergesi ile katılımcıların bedenlerini resimde gördükleri forma sokmaları istenir. Katılımcıların bu beden formunu koruyarak kim, ne, nerede ve ne yapıyor olabileceklerini düşünmeleri gerektiği belirtilir. Daha sonra katılımcıların eş zamanlı olarak, düşünceleri doğrultusunda eserdeki kişi ya da nesne olarak doğaçlama yapmaları istenir. Eş zamanlı doğaçlamalar bir süre sonra sonlandırılır. Liderin işareti ile her katılımcının doğaçlaması izlenir.

5. Etkinlik: Katılımcılar çember biçiminde dizilir ve ardından 1. 2. 3. 4. 5 biçiminde sayarak beş grup oluşturması istenir. Katılımcıların bir önceki etkinlikte eser görsellerinden yola çıkarak büründükleri karakterleri ve sanatçının bu kurgudaki yerinin ne olabileceğini düşünerek ortak bir kurguda birleştirerek canlandırma hazırlamaları istenir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir. Hazırlanan canlandırmalar sırayla izlenir.

6. Etkinlik: Lider çalışma alanının ortasına üzerinde “Sanat Yazarı”, “Paris”, “İstanbul” ve “Anadolu” yazan kâğıtlar bırakır ve katılımcıların bunlardan birer tane alması istenir. Kâğıtlarda yazan ifadeler aynı olan katılımcıların bir araya gelerek grup oluşturması yönergesi verilir. Grupların kendilerine verilen bilgi kartlarında yazan bilgiler doğrultusunda sanatçının yaşamına dair bir kesiti canlandırmaları istenir. Canlandırma çalışmalarında kullanmaları için gruplara Cemal Tollu’nun sanat yaşamı ile ilgili bilgilerin yazılı olduğu bilgi kartları verilir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir. Hazırlanan canlandırmalar sırayla izlenir. Lider, tüm canlandırma çalışmalarının ardından sergilenen canlandırmanın içeriğini özetler.

Bilgi kartı 1: Sanat Yazarı

Sanatçı, yaşamı boyunca kendisini toplumu bilinçlendirmeye adanmış, bunu ressamlığının yanı sıra yazarlığı ile de yapmaya özen göstermiştir. Atatürk’ün ülküleri çerçevesinde Batı resminin peşinde gitmiş ve alışlagelmişin ötesine geçmek istemiştir.

Bilgi Kartı 2: Paris

Sanatçı, Paris’te pek çok önemli ressam ve heykeltıraşın atölyesinde öğrencilik yapmıştır. Bu zengin altyapı, O’nun yaşamı boyunca savunacağı ve yaygınlaştırmaya çalışacağı sanat anlayışının oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Bilgi Kartı 3: İstanbul

Avrupa’daki eğitiminin ardından İstanbul’a dönen sanatçı D Grubu’nun kurucuları arasında yer almıştır. Güzel Sanatlar Akademisi’nde öğretmenlik de yapan sanatçı, Avrupa’daki modern sanat akımlarının Türk resmine kazandırılmasında önemli katkıları olan bir isimdir.

Bilgi Kartı 4: Anadolu

Sanatçı, Elazığ'da resim öğretmenliği yaptığı yıllarda Anadolu'nun sert iklimiyle empresyonist yumuşaklığın bağdaşmadığını görerek konstrüktivist(inşacı) anlayışla çalışmıştır. Heykel etkisi bırakan “Ana ve Çocuk”, “Ankara Keçileri” gibi Anadolu'ya özgü konuları işleyen tabloları kübist-inşacı bir tarzda işlemiştir.

7. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcılara Cemal Tollu'nun bir fotoğrafı verilir ve fotoğrafın elden ele dolaştırılması istenir. Lider, yapılan etkinliklerde tanıtılmaya çalışılan sanatçının Cemal Tollu olduğunu grupla paylaşır. Cemal Tollu'nun, D Grubu'nu kuran sanatçılardan biri olduğu hatırlatılır. Katılımcılara birer A4 kâğıdı ve kalem dağıtılır. Katılımcıların Cemal Tollu'nun yaşamı ve eserleri ile ilgili edindikleri bilgileri kendilerine verilen kâğıtları bir günlük sayfası olarak düşünerek yazması istenir. Katılımcılara yazma çalışması için yeterli süre verilir. Gönüllü katılımcıların, yazdıkları günlük sayfasını diğer katılımcılarla okuması istenir.

3. 3. 2. 2. 8. Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri

1. Etkinlik: Katılımcıların ikili eş olması ve eşlerin çalışma alanında rahat hareket edebilecekleri bir yerde karşılıklı durması istenir. Eşlerden biri A, diğeri B olarak belirlenir. A olan katılımcının ayna, B olan katılımcının ise aynaya bakan kişi olacağı söylenir. A kişinin, B kişinin yapacağı devinimleri ayna görüntüsü gibi eş zamanlı olarak tekrar edeceği belirtilir. Etkinlik sırasında yapılacak devinimlerin oldukça yavaş gerçekleştirilmesi gerektiği söylenir. Etkinlik sırasında önceden seçilmiş olan müzik ses sisteminden çalınır. Etkinlik için katılımcılara yeterli süre verilir. Ardından A ve B kişinin rolleri değiştirilerek etkinlik bir kez daha tekrar edilir.

2. Etkinlik: Katılımcılara Abidin Dino'nun figüratif eserlerinin görsellerine ait çıktılar verilir ve bu görsellerin çalışma alanının duvarlarına asılması istenir. Katılımcıların önceden belirlenerek ses sisteminden çalınan müzik eşliğinde alanda serbest yürümeleri, yürürken isterlerse dans edebilecekleri ve yürürken duvarlarda asılı olan görselleri incelemeleri yönergesi verilir. Müzik kesildiğinde katılımcıların kendilerine en yakın resmin yanında durmaları ve bedenleri ile resimdeki figürün formuna girmeleri istenir. Katılımcıların o formda bir süre beklemesi sağlanır. Ardından müzik yeniden açılır ve katılımcıların yeniden alanda serbestçe yürüyerek ve/veya dans ederek dolaşması istenir. Bir süre sonra müzik yeniden kesilir ve katılımcıların kendilerine en yakın resmin yanında durarak bedenleri ile resimdeki figürün formuna girmeleri yönergesi verilir. Katılımcıların o formda bir süre kalması sağlanır. Etkinlik birkaç kez tekrar edilir.

Ara Değerlendirme: Katılımcılara çeşitli açık uçlu sorular sorarak izledikleri resimler ve bedenleri ile formuna girdikleri figürler ile bir etkileşim içine girip girmediklerini tespit edilmeye çalışılır. Her katılımcının söz alması sağlanır.

3. Etkinlik: Lider, katılımcıların ellerinde bir süpürge varmış ve bir sokağı süpürüyormuş gibi davranmaları yönünde yönerge verir. Bir süre sonra lider, belediye işçilerinin şefi olarak role girer.

İşçilere, süpürgelerini bırakmalarını ve bugün şehirde yapılacak olan festival için çalışacaklarını söyler. İşçilere Abidin Dino'nun eserlerine ait görseller verir. İşçilerin bu görselleri çevredeki duvarlara asması gerektiğini söyler. İşçilerin görselleri nerelere asacağına ilişkin yönergeler verir.

4. Etkinlik: Katılımcılar çember biçiminde dizilir ve 1, 2, 3, 4 biçiminde sayarak 4 gruba ayrılmalrı sağlanır. Gruplara Abidin Dino'nun sanat yaşamına ilişkin bilgiler içeren bilgi kartları verilir. Grupların kartlarda yazan bilgiler doğrultusunda Abidin Dino'nun yaşamını anlatan belgesel bir film den bir kesit canlandırmaları istenir. Canlandırma çalışmaları için gruplara yeterli süre verilir. Grupların canlandırmaları sırayla izlenir.

Bilgi Kartı 1:

1913'te İstanbul'da doğan sanatçı, orta tahsilini Robert Koleji'nde yapmıştır. 1933'te kurucularından biri olduğu D Grubu faaliyetlerine katılmış, gittiği Paris'te Picasso etkisi altında Türkiye'ye dönmüştür. Çizgi ve desenin ön plana çıktığı resimlerinde işçi ve köylü tiplerini özgün bir üslupla işlemiş olan sanatçı, başlangıçta Picasso'nun etkisi altında kalmışken daha sonra yapıtlarında giderek yerel ve kendine özgü bir senteze ulaşmıştır.

Bilgi Kartı 2:

Sanatçı, farklı dönemlerdeki tüm çalışmalarında geçmiş ve gelecek, yaşanan çevre, dünya gerçekliği gibi yaklaşımlar görülmektedir. O'nun için sanat geçmişten geleceğe uzanan ve sanatçının ilgi ve duyarlılık alanını kapsayan her türlü nesne, oluşum, deneyim ve bilgi birikiminin tümüdür. Bu yaklaşımla çalışmalarının tümünü düşünsel ve görsel temeller üzerine oturtmaktadır.

Bilgi Kartı 3:

Sanatçı, bir çiçeği, bir deseni ve birçok konuyu çizerken kendine özgü üslubuyla coşkulu, gizemli bir insan sevgisini ve yaşamını anlatmıştır. Bir hat ustasının uzun, disiplinli, kararlı ve ani fırçasıyla doğunun tüm gizemini ve ruhsallığını yansıtmıştır. Eski Türk minyatürünün çizgi maharetini hatırlatan, eğri hatların musikisini bulan tarzı Batı ve Doğu etkilerini gösterir. Çalışmalarında renkten ziyade çizgi, boyadan çok hat sanatına yakın olan bir mizaca sahiptir.

Bilgi Kartı 4:

Son dönem çalışmalarında yalın, simgesel bir anlatım ve soyut bir duyarlılık öne çıkmış, toplumsal ve siyasi konularla yoğrulmuş destansı resimler yapmıştır. 1940'larda Yeniler Grubu'na dâhil olmuş ve onlarla sergilere katılmıştır. 1947'den sonra da sanat yaşamına Avrupa'da devam eden sanatçı, güncel sanatsal gelişmeleri her zaman yakından takip etmiştir.

5. Etkinlik: Katılımcılara yapılan etkinliklerde ve grupların canlandırmalarında Abidin Dino'nun sanat yaşamına hangi bilgileri edindikleri sorulur. Her katılımcının söz alması sağlanarak yanıtlar dinlenir. Ardından katılımcılara birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Katılımcıların Abidin Dino'nun sanat yaşamına ve eserlerine ilişkin öğrendikleri bilgilerden içeren bir tanıtma yazısı

hazırlamaları istenir. Hazırlık için katılımcılara yeterli süre verilir. Birkaç gönüllü katılımcının hazırladıkları yazıyı grupla paylaşması istenir.

6. Etkinlik: Katılımcıların 1, 2, 3, 4, 5 biçiminde sayarak beş gruba ayrılması sağlanır. Gruplara 50X70 ölçüsünde birer resim kâğıdı ve pastel boya verilir. Grupların, Abidin Dino'nun yaşamını ve eserlerini anlatan belgesel film için bir afiş hazırlaması istenir. Grupların çalışması için yeterli süre verilir. Hazırlanan afişler çalışma alanının duvarlarına asılarak tüm katılımcılar ile izlenir.

3. 3. 2. 2. 9. Nurullah Berk, Yaşamı ve Önemli Eserleri

1. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Lider, yanında getirdiği bir resim fırçasını eline alır. Bu fırçayla beraber katılımcı grubunun ortasına gelir ve gruptaki katılımcıları bu fırçayla yönlendireceğini belirtir. Katılımcıların, fırçanın hareket ettiği yöne uyumlu olarak hareket edeceği yönergesi verilir. Fırça yukarı gidiyorsa katılımcıların yukarı uzanması, fırça aşağı gidiyorsa katılımcıların eğilmesi, fırça sağa gidiyorsa katılımcıların da aynı yöne gitmesi gerektiği hatırlatılır. Çalışmaya eşlik etmesi için önceden hazırlanan müzik ses sisteminden çalınır. Katılımcıların bedensel olarak ısınması sağlandığında etkinlik sonlandırılır.

2. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Lider, önceden hazırladığı ve üzerinde ressam Nurullah Berk'in yaşamına ve eserlerine ait birer tümcenin bulunduğu kâğıtları katılımcılara verir. Katılımcıların kendi kâğıtlarında yazan bilgilere göz atması istenir. Oynanacak yeni oyun için gönüllü bir ebe belirlenir. Ebe çemberin dışına çıkar. Ebenin çemberin dışında sağa doğru ilerlerken istediği bir katılımcının omzuna dokunması istenir. Hemen ardından ebe sağ yönde koşmaya, ebenin omzuna dokunduğu katılımcı ise sol yönde koşmaya başlar. Zıt yönde koşan bu iki oyuncu karşılaştıklarında birbirlerine kendi kâğıtlarında yazan bilgiyi okur. Ardından kendi yönlerinde koşmaya devam eden oyunculardan hızlı olanı çemberde boş olan yere gelip yerleştiğinde açıkta kalan kişi ebe olur. Her katılımcının oyunda rol alması sağlanarak etkinlik sonlandırılır.

Ara Değerlendirme: Katılımcılar çember biçiminde dizilir. Lider elindeki resim fırçasını katılımcılara gösterir ve bu fırça kimin elindeyse söz hakkının onda olacağını söyler. Lider elindeki fırçayı sağındaki oyuncuya verir ve ondan elindeki kâğıtta yazan bilgiyi yüksek sesle okumasını ister. Ardından fırça sağa doğru sırayla elden ele dolaştırılarak tüm katılımcıların elindeki bilgiler grupla paylaşılır. Lider katılımcılara, bu bilgilerin D Grubu'nu kuran resamlardan Nurullah Berk'e ait olduğu söyler.

3. Etkinlik: Lider, Nurullah Berk'in eserlerine ait görselleri ve kâğıt bandını çalışma alanının ortasına bırakır. Sanatçıya ait bu eserlerin çeşitli koleksiyonlardan toplandığı söylenir. Katılımcılardan bu görselleri çalışma alanının duvarlarına asmak için yardımcı olmaları istenir. Ardından, sembolik bir sergi açılışı için katılımcılar çalışma alanının dışına çıkarılır. Lider, katılımcıların sanat eğitimi alan lise öğrencileri olarak öğretmenleri tarafından kendilerine verilen

bir ödev kapsamında bu sergiyi ziyaret edeceği yönergesi verir. Sergi anında çalışması için önceden hazırlanmış ve çalışmaya uygun bir müzik ses sisteminden çalınır. Katılımcıların bir sanat öğrencisi olarak sergiyi gezerken, kendilerine verilen kâğıtlara Nurullah Berk'in eserlerini konu, teknik, renk, biçim, üslup gibi özellikler bakımından inceleyen notlar almaları istenir. Katılımcılara sergiyi gezmek ve ödevlerini yapmak için yeterli süre verilir. Ardından etkinlik sonlandırılır.

4. Etkinlik: Lider, önceden hazırladığı ve üzerinde “Paris”, “İstanbul”, “Kübizm” ve “Geometrik” yazan katlanmış kâğıtları rastgele olarak katılımcılara dağıtır. Katılımcıların her birinin bu kâğıtlardan birer tane alması, kâğıtlarda yazan sözcüklere göre aynı sözcüğe sahip katılımcıların grup oluşturması yönergesi verilir. Gruplardaki her katılımcının, duvarda asılı olan görsellerden bir tanesini seçmesi ve o resimdeki figürün kim olabileceğini düşünmesi ve grup arkadaşlarıyla paylaşması istenir. Grup üyesi katılımcıların, seçtikleri görsellerdeki figürlerden yararlanarak onları ortak bir kurgu içinde gösteren bir fotoğraf anı canlandırmaları istenir. Gruplara yeterli hazırlık süresi verilir. Ardından hazırlanan fotoğraf anları izlenir.

5. Etkinlik: Katılımcıların bir önceki etkinlikte hazırlamış oldukları fotoğraf anlarına odaklanması istenir. Katılımcıların, donuk olarak gösterilen fotoğraf anındaki kişilerin kim olduğu, neler söylüyor ya da ne yapıyor oldukları üzerinde beyin fırtınası yapmaları ve bu karakterleri ortak bir kurguda birleştiren bir canlandırma hazırlamaları yönergesi verilir. Canlandırmalar için hazırlanan kurguda, figürleri oluşturan ressam Nurullah Berk'in de bulundurulabileceği söylenir. Gruplara canlandırma hazırlığı için yeterli süre verilir. Hazırlanan canlandırmalar sırayla diğer katılımcılara sergilenir. Lider tarafından katılımcılara canlandırmalarda sergilenen kurguları özetleyerek etkinlik sonlandırılır.

6. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde oturur. Üçüncü etkinlikte katılımcıların sergi alanını gezerken ödev kurgusu için yazdıkları kâğıtlar katılımcılara yeniden dağıtılır. Lider, önceden hazırladığı ve Nurullah Berk'in yaşamı ve eserlerine yönelik sorular sorduğu değerlendirme formunu katılımcılara dağıtır. Katılımcıların değerlendirme formunu doldurmaları için yeterli süre verilir. Katılımcılardan gönüllü olanların yazdıklarını grupla paylaşması istenir. Değerlendirme formunda yer alan açık uçlu sorular şöyledir:

Nurullah Berk'in eserlerinde hangi konuları işlemeyi seçmiştir?

Nurullah Berk'in çalışmalarının biçimsel özelliklerini nasıl değerlendirirsiniz?

Nurullah Berk'in üslubu hakkındaki fikirleriniz nelerdir?

Nurullah Berk'in yaşamöyküsünde size en önemli gelen durum nedir?

3. 3. 2. 2. 10. Elif Naci, Yaşamı ve “Saklanan Çocuk” Resmi

1. Etkinlik: Katılımcıların çalışma alanında serbest yürümeleri istenir. Bir süre sonra katılımcıların durması yönünde yönerge verilir. Katılımcılara, birazdan verilecek yönerge ile gözlerini kapatacakları, o sırada liderin bir kişinin omzuna dokunacağı ve o kişinin oynanacak oyun için ebe seçileceği söylenir. Katılımcılar gözlerini kapatır. Lider katılımcıların arasında dolaşarak bir kişinin omzuna dokunur. Katılımcılara, hazır olduklarında gözlerini açabilecekleri söylenir. Katılımcıların alanda serbest yürüyecekleri ve yürüyüş sırasında diğer katılımcılarla göz kontağını sürdürmeleri gerektiği söylenir. Seçilen ebenin yürüyüş sırasında göz kontağı kurduğu kişiye gözlerini belirgin biçimde kırparak onu oyundan çıkaracağı, oyundan çıkan oyuncunun çığlık atarak oyun alanının dışına çıkacağı yönünde yönerge verilir. Oyuncuların ebenin kim olduğuna ilişkin tahmini varsa liderin yanına gelerek sessizce söyleyebilecekleri belirtilir. Üç oyuncu ebeyi doğru tahmin ettiğinde ebe yenilmiş sayılır. Ebe tüm oyuncuları yakalanmadan oyun dışı bırakabilirse oyunu kazanabilir. Oyun, gerilimin artırılması için ebe sayısı artırılarak birkaç kez tekrar edilir.

2. Etkinlik: Katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcıların omuz teması kuracak biçimde yakın durmaları istenir. Tüm katılımcıların başını eğerek yere, kendi ayakucuna doğru bakması istenir. Birazdan liderin parmak şıklatma işareti ile her katılımcının başını kaldırarak gruptan bir katılımcının yüzüne bakması istenir. Karşılıklı olarak bakışı buluşan katılımcıların çığlık atarak oyundan çıkacağı belirtilir. Oyun, çığlık yerine başka tepkiler verilmesi söylenerek birkaç kez tekrar edilir.

3. Etkinlik: Katılımcılara D Grubu’nu kuran ressamlardan biri olan Elif Naci’nin sanat yaşamına ve Türk sanatına ilişkin görüşlerine ilişkin bilgiler içeren bilgi kartları verilir.

Bilgi Kartı:

Türk resmi Alplerin ötesinde değil, Torosların eteklerindedir. Türk ve İslam Eserleri Müzesi’ndeki müdürlüğüm sırasında Türk halısı, çinisi, hat sanatı, tezhip, ebru, çanak, çömlek gibi sanatlardan etkilenecek, onlardan bazı motifler alarak kompozisyonlar meydana getirdim. Müzede müdürlük sandalyesinde oturduğum yıl içerisinde bir tarafa baktım Türk halısı, bir tarafa baktım hat sanatı, bir tarafa çiniler, ebrular, tahta oymalar, çanaklar, çömlekler... Şaheserlerle dolup taşan bir müze... Elbette bu ortamdan etkilendim. Özgün bir Türk resmi oluşturmanın yolu geleneksel sanatlardan yola çıkarak gerçekleşebilir.

4. Etkinlik: Katılımcılar çember biçiminde dizilir. 1, 2, 3, 4, 5 biçiminde sayarak beş gruba ayrılmaları sağlanır. Gruplara Elif Naci’nin “Saklanan Çocuk” isimli eserinin birer görseli (Ek. 32) ve birer A4 kâğıdı ile kalem verilir. Her grubun elindeki eser görselini inceleyerek resimde yer alan çocuğun kim olduğunu, adının ne olabileceğini, ne yaptığını, neden orada olduğunu düşünerek bir karakter oluşturmaları istenir. Ardından oluşturulan karakterin resimdeki durumunu düşünerek o

resme ait kısa bir öykü oluşturmaları istenir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir. Yazılan kısa öyküler sırayla okunur.

5. Etkinlik: Grupların yazılan öyküleri canlandırması istenir. Hazırlanacak olan canlandırma kurgusuna ressam Elif Naci'nin sanat anlayışına ilişkin bilgiler içeren bilgi kartındaki bilgilerden yola çıkarak sanatçının da dâhil edilmesi yönergesi verilir. Canlandırmaların hazırlanması için gruplara yeterli süre verilir. Hazırlanan canlandırmalar sırayla izlenir.

6. Etkinlik: Katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcılara Elif Naci'nin sanat anlayışına dair hangi bilgilerin akıllarında kaldığı sorulur. Söz almak isteyen katılımcılar dinlenir.

7. Etkinlik: Katılımcıların 1, 2, 3, 4, 5 biçiminde sayarak beş gruba ayrılması sağlanır. Gruplara 50X70 cm. ölçüsünde birer resim kâğıdı ve pastel boya verilir. Grupların, Elif Naci'nin “Saklanan Çocuk” adlı resminde yer alan çocuk figürünün, 20 yaşında nerede, nasıl, kimlerle beraber ve ne yapıyor olabileceğine dair düşünüp, grup üyeleri ile birlikte çalışarak bunun resmini yapmaları istenir. Resim çalışması için gruplara yeterli süre verilir. Yapılan resimler duvara asılır ve katılımcılar tarafından izlenir.

3. 3. 2. 2. 11. Zeki Faik İzer, Yaşamı ve Önemli Eserleri

1. Etkinlik: katılımcılara önceden hazırlanmış ve üzerinde ressam Zeki Faik İzer'in yaşamöyküsüne ait kısa bilgi tümcelerinin yazılı olduğu şerit biçiminde kesilmiş birer kâğıt verir. Katılımcıların bu kâğıtların üzerinde yazan bilgiyi önce sessizce okumaları, ardından kâğıtları bir kuyruk gibi pantolonlarının beline arkadan yerleştirmeleri istenir. Katılımcıların çalışma alanında serbest dolaşacakları, ardından liderin “başlayabilirsiniz” yönergesi ile kuyruk kapmaca oyunu oynayarak başkalarındaki kuyruğu yakalayıp almaya çalışacağı yönergesi verilir. Bu oyunda kendi kuyruğunu kaptırmadan en fazla kuyruğu toplayan kişinin kazanacağı olduğu belirtilir. Kuyruğunu kaptıran oyuncu oyun dışı kalır. Oyunun sonunda en fazla kuyruğu toplayan oyuncu, oyunu kazanır.

Ara Değerlendirme: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Kuyruk kapmaca oyununda kazanan kişi alkışlanır. Kazanan oyuncunun ödül olarak oyunda topladığı kuyrukların üzerinde yazan bilgileri grupla paylaşacağı belirtilir. Bilgiler grupla paylaşılır. Bu bilgilerin D grubunu kuran sanatçılardan biri olan ressam Zeki Faik İzer'e ait olduğu bilgisi verilir.

2. Etkinlik: Katılımcılara birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Katılımcıların bu kâğıda tamamen kendilerini anlatan ya da simgeleyen biçimler çizerek bir resim çalışması yapması istenir. Çizim için katılımcılara yeterli süre verilir. Çizilen resimler bant yardımıyla çalışma alanının duvarlarına asılır. Tüm resimlerin katılımcılar tarafından izlenmesi sağlanır.

3. Etkinlik: Katılımcıların kollarını bir fırça gibi kullanacakları söylenir. Katılımcılardan kollarını bir fırça gibi kullanarak çalışma alanında boşluğa istedikleri biçimde resim çizmeleri istenir. Çalışma sırasında önceden hazırlanmış olan müzik ses sistemi aracılığıyla çalınır. Katılımcılara,

önlerinde yer alan hayali tuvalin kocaman olduğu, onun her köşesini kullanacak biçimde kocaman resimler yapmaları gerektiği söylenir. Bu etkinlik için katılımcılara yeterli süre verilmesinin ardından hayali tuvallerini alanda bir yere hayali biçimde asmaları istenir.

Ara Değerlendirme: Katılımcılara çeşitli açık uçlu sorular sorularak her katılımcının hayali resim yaparken içinde yer aldığı duygu durumuna ilişkin görüşler alınır. Her katılımcının söz alması sağlanır. Katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular aşağıdaki gibidir:

Resminizi yaparken nasıl bir ruh hali içindeydiniz?

Resminizi yaparken kendinizi ifade ettiğinizi düşündünüz mü?

Yaptığınızı resimler sizden bir parça taşıyor mu?

Başkalarına ait resimleri izlerken, ressamın ruh haline ilişkin düşünceleriniz oluyor mu?

4. Etkinlik: Katılımcılara Zeki Faik İzer'in soyut kompozisyonlarına ait görseller verilir. Katılımcılardan resimleri inceleyerek resimleri yaparken ressamın nasıl bir ruh halinde olabileceğine dair düşünmeleri istenir. Ardından her katılımcının, incelemiş olduğu resimde hissettiği duyguyu bir donuk imge olarak göstermesi istenir. Katılımcılara hazırlık için yeterli süre verilir. Lider, ellerini birbirine çarpmasıyla birlikte her katılımcının eş zamanlı olarak bu donuk imgeyi göstermesi yönünde yönerge verir. Lider ellerini birbirine çarpar ve imgeleri izler. Daha sonra katılımcılar iki eşit gruba ayrılır. Birinci grubun kendi donuk imgelerini göstermesi istenir, diğer grubun hazırlanan donuk imgeleri izlemesi sağlanır. Hemen ardından roller değiştirilir.

5. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcıların "Zeki", "Faik", "İzer" biçiminde sayarak üç gruba ayrılması sağlanır. Gruplara, kendi seçecekleri bir duygu durumundan yola çıkarak ve gruptaki tüm üyelerin katılımıyla, bedenleriyle bir tablo oluşturmaları yönergesi verilir. Her grubun kendi bedenleriyle hazırladığı tabloya bir isim vermesi istenir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir. Grupların oluşturdukları tablolar sırayla izlenir.

6. Etkinlik: Gruplara 50X70 cm ölçüsünde birer resim kâğıdı, renkli kâğıt parçaları ve yapıştırıcı verilir. Grupların renkli kâğıt parçalarını kullanarak resim kâğıdı üzerine sanatsal bir düzenleme yapması istenir. Her grubun yapacak olduğu resim çalışmasına, bir önceki etkinlikte oluşturdukları beden tablosuna verdikleri isimden yola çıkacağı belirtilir. Gruplara hazırlık için yeterli süre verilir. Hazırlanan resimler duvara asılır ve katılımcılar tarafından izlenir.

7. Etkinlik: Katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcılara ressam Zeki Faik İzer'in sanat yaşamına ait bilgiler içeren bir bilgi kartı okunur.

Bilgi Kartı:

İkinci Dünya Savaşı sırasında, Türkiye savaşa girmemiş olmasına rağmen savaşın sosyal, ekonomik ve sanatsal açıdan olumsuz etkileri Türkiye'ye de ulaşmıştı. Ülkedeki sanatsal üretim savaştan olumsuz etkilenmişti. Açılan sergilerin sayısı oldukça azalmıştı. Ressam Zeki Faik İzer ekonominin alt üst olduğu ve sanatçıların ciddi ölçüde ekonomik sıkıntıya girdiği bu dönemde

İstanbul'daki evini sanatçı dostlarına açmış ve orayı bir atölye gibi kullanmaya başlamışlardı. Ressamın evi kısa sürede bir sanat yuvasına dönüşmüştü.

8. Etkinlik: Katılımcılara birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Katılımcıların, sanat eğitimi alan lise öğrencileri olarak ressam Zeki Faik İzer'e bir mektup yazması ve sanat yaşamı ve eserleriyle ilgili öğrendiklerini ressama anlatmaları istenir. Hazırlık için katılımcılara yeterli süre verilir. Gönüllü katılımcıların mektubunu grupta paylaşması istenir.

3. 3. 2. 2. 12. Zühtü Müridoğlu, Yaşamı ve Önemli Eserleri

1. Etkinlik: Lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Lider art arda iki kez 1, 2, 3, 4, biçiminde sayar ve katılımcıların da aynı biçimde tekrar etmesini ister. Lider 1 rakamını söylemek yerine parmak şıklatır, ardından 2, 3, 4 biçiminde sayar ve katılımcıların da aynı biçimde tekrar etmesini ister. Lider 1 rakamını söylemek yerine parmak şıklatır, 2 rakamını söylemek yerine alkış yapar, ardından 3, 4 biçiminde sayar ve ardından katılımcıların da aynı biçimde tekrar etmesini ister. Lider 1 rakamını söylemek yerine parmak şıklatır, 2 rakamını söylemek yerine alkış yapar, 3 rakamını söylemek yerine iki eliyle dizlerine vurur, ardından 4 diye sayar ve katılımcıların da aynı biçimde tekrar etmesi istenir. Lider 1 rakamını söylemek yerine parmak şıklatır, 2 rakamını söylemek yerine alkış yapar, 3 rakamını söylemek yerine iki eliyle dizlerine vurur, 4 rakamını söylemek yerine yerinde zıplar ve katılımcıların da aynı biçimde tekrar etmesi istenir. Bu çalışma, farklı hızlarda ve farklı hareketler eklenerek birkaç kez tekrar edilir.

2. Etkinlik: Katılımcılara, yapılacak etkinlikte alanda serbestçe yürüneceği söylenir. Serbest yürüme çalışması sırasında lider ellerini birbirine çarptığında her katılımcının durması ve bedeniyle bir heykel görüntüsü yaratarak poz vermesi gerektiği yönünde yönerge verilir. Etkinlik tekrar edilirken liderin her işaretiyle katılımcıların bir öncekinden farklı bir duruş oluşturarak poz vermesi istenir. Etkinliğin bir sonraki aşamasında katılımcıların, liderin işaretiyle birlikte en yakınlarında bulunan bir başka katılımcı ile bir araya gelerek ikili heykel pozunu oluşturmaları istenir. Üçlü ve dörtlü heykel pozları oluşturularak etkinlik tekrar edilir.

3. Etkinlik: Lider, önceden hazırlayarak getirdiği bazı görselleri katılımcılara vererek bu görsellerin çalışma alanının duvarlarına asılmasını ister. Ardından, bu görsellerin, D Grubunu kuran sanatçılardan biri olan heykeltıraş Zühtü Müridoğlu'nun çalışmalarına ait olduğu grupta paylaşılır. Katılımcıların duvara asılan görselleri incelemesi istenir. Sanatçıların çalışmalarının konu, biçim ve izleyicide uyandırdığı duygu gibi boyutlarla inceleneceği belirtilir.

Ara Değerlendirme: Katılımcılara, Zühtü Müridoğlu'nun heykel çalışmaları ile ilgili aşağıdaki açık uçlu sorular yöneltilir ve katılımcıların verdiği yanıtlar dinlenir:

Sanatçının heykelleri hangi konularda yapılmış?

Sizce sanatçının heykelleri hangi malzemelerden yapılmış?

Gördüğünüz heykellerin biçimlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Zühtü Müridoğlu'nun heykelleri sizde hangi duyguları uyandırıyor?

4. Etkinlik: Katılımcılara Zühtü Müridoğlu'nun sanat yaşamına ilişkin bazı bilgiler içeren bilgi kartları verilir.

Bilgi Kartı:

Sanat Eğitimine Sanayi-i Nefise Mektebinde başlayan sanatçı, mezuniyetinin ardından Paris'e gitti ve burada çeşitli sanatçıların atölyelerinde eğitim aldı. Ülkeye döndüğünde bir süre resim öğretmenliği yaptı. İstanbul arkeoloji Müzesi'nde heykeltıraşlık yapan sanatçı daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Dekoratif Sanatlar ve Modelaj Bölümünde, ardından aynı üniversitenin Heykel Bölümünde hocalık yaptı. İlk dönem çalışmaları gerçekçi ve figüratif heykeller üreten ve yurdun birçok yerindeki Atatürk temalı heykellerde imzası olan sanatçı, bir süre sonra yalın bir üslup geliştirmiş, 1947'de ikinci Paris döneminin ardından ağaç, bakır gibi malzemelerle heykelde soyut-figürsüz sanat anlayışı benimsemiştir.

5. Etkinlik: Katılımcıların çalışma alanında serbest dolaşarak bir önceki etkinlik sırasında duvara asılmış olan görsellerden birini seçerek onun yanında durmaları istenir. Her katılımcının bir görseli seçmesi beklenir. Katılımcıların, seçtikleri görselde yer alan heykelin sanatçının hangi dönemine ait olabileceğini tahmin etmesi istenir. Ardından katılımcılara; "Seçtiğiniz eser konuşabilseydi şu an size ne söylüyor olurdu?" biçiminde bir soru tümcesi yöneltilir. Katılımcıların eseri izleyerek bir süre düşünmesi istenir. Ardından sırayla katılımcıların verdiği yanıtlar alınır.

6. Etkinlik: Katılımcıların 1, 2, 3, 4, 5 biçiminde sayarak beş gruba ayrılması sağlanır. Grupta yer alan katılımcılardan birinin heykeltıraş Zühtü Müridoğlu rolünde, diğer katılımcılardan her birinin ise sanatçının yaptığı heykellerden biri rolünde olacağı belirtilir. Grupların, sanatçının sanat yaşamına ilişkin bilgiler ve sanatçının eserlerini göz önünde bulundurarak bir canlandırma hazırlaması istenir. Gruplara yeterli hazırlık süresi verilir. Ardından hazırlanan canlandırmalar sırayla izlenir.

7. Etkinlik: Gruplara birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Grupların verilen kâğıda yukarıdan aşağıya büyük harflerle HEYKEL yazması istenir. Grup üyesi katılımcıların hep birlikte Heykel sözcüğünün harfleri ile başlayan akrostiş bir şiir yazması yönergesi verilir. Yazılacak akrostiş şiirin içeriğinin D Grubu üyesi olan heykeltıraş Zühtü Müridoğlu'nun sanat yaşamı ve eserleri ile ilgili olacağı belirtilir. Gruplara şiir yazma etkinliği için yeterli süre verilir. Ardından yazılan akrostiş şiirler sırayla grup sözcüleri tarafından diğer katılımcılar için yüksek sesle okunur. Yazılan şiirler çalışma alanının duvarına asılır.

3. 3. 2. 2. 13. D Grubunu Tanıtım

1. Etkinlik: lider ve katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcıların her birinin D Grubu'nu kuran sanatçıların birinin ismini alması sağlanacak biçimde sanatçı isimleri sayılır. Oynanacak oyun için katılımcılardan gönüllü bir ebe seçilir. Oyunun kuralları açıklanır. Lider, sanatçı isimlerinden birini söylediğinde o ismi alan katılımcılar kendi yerinden ayrılarak, yerinden ayrılan diğer katılımcılardan birinin yerine geçer. Bu sırada grubun ortasında bulunan ebe, boş kalan yerlerden birini kapmaya çalışır. Açıkta kalan katılımcı oyunun yeni ebesi olur. Lider "D Grubu" dediğinde tüm katılımcılar yerlerinden ayrılır ve yeni bir çember oluşturulur. Çembere yerleşemeyen ve sona kalan katılımcı oyunun yeni ebesi olur.

2. Etkinlik: Lider, önceden hazırladığı ve üzerinde D Grubu'nu kuran sanatçıların yaşamöykülerine, sanat yaşamlarına ve çalışmalarına ait bilgilendirici tümcelerin yer aldığı kâğıtları çalışma alanının ortasına bırakır. Her katılımcının çalışma alanının ortasına gelerek bu kâğıtlardan iki adet alması istenir. Katılımcıların, ellerinde bulunan kâğıtta yazılan bilgiyi okuyup, etkinlik öncesinde lider tarafından hazırlanarak duvara asılmış olan, üzerinde sanatçının ismi yazılı olan torbaya atması istenir. Ardından, sanatçıyla eşleştirilen bu bilginin doğru olup olmadığı tüm katılımcılara sorularak onaylanır. Tüm katılımcıların elindeki bilgi kartları tamamlanınca etkinlik sonlandırılır.

3. Etkinlik: Katılımcılar çember biçiminde dizilir. Katılımcıların 1, 2, 3, 4, 5 biçiminde sayarak beş gruba ayrılması sağlanır. Lider, grupların D Grubu'nun kuruluşuna karar verilen ortamı bir fotoğraf anı olarak göstermelerini ister. Hazırlanan fotoğraf anları izlenir.

4. Etkinlik: Grupların, bir öndeki etkinlikte hazırlamış olduğu fotoğraf anından yola çıkarak, sanatçıların D Grubu'nun kuruluşuna karar verildiği toplantıyı canlandırması istenir. Hazırlık için gruplara yeterli süre verilir. Hazırlanan canlandırmalar izlenir.

5. Etkinlik: Katılımcılara, grup üyeleri ile birlikte hazırlayacakları canlandırma çalışmasında bir çıkış noktası oluşturması amacıyla aşağıdaki dramatik durum örneği verilir:

Güzel Sanatlar Lisesi'nde 12. sınıf öğrencilerisiniz. Öğretmeniniz bir süredir sizinle yaratıcı drama çalışmaları yapıyor. Son haftalarda yapılan yaratıcı drama etkinliklerinde D Grubu'nu kuran sanatçıları, sanatçıların yaşamöykülerini ve sanatçıların önemli eserlerini anlamaya yönelik birçok etkinlik yaptınız. Aynı günlerde bir başka öğretmeninizin yaptığı Sanat Tarihi sınavına katıldınız. Tesadüfen, bu sınavda D Grubu ile ilgili birçok soru vardı. Yaptığınız yaratıcı drama çalışmalarında öğrendiğiniz bilgiler doğrultusunda, sorulan her soruyu yanıtladınız. Ama sınav sonucu açıklandığında çok düşük bir puan aldığınızı öğrendiniz ve soluğu sınavı yapan öğretmeninizin yanında aldınız. Arkadaşlarınızla birlikte, aldığınız puana itiraz edip öğretmeninizi sınavda sorulan D Grubu ile ilgili soruların yanıtlarını doğru bildiğinize ikna etmeye çalışıyorsunuz...

Katılımcıların, grup üyeleri ile birlikte, verilen dramatik durumdan yola çıkarak bir canlandırma hazırlanması istenir. Gruplara yeterli hazırlık süre verilir. Hazırlanan canlandırmalar izlenir.

6. Etkinlik: Katılımcıların oluşturduğu beş gruba birer A4 kâğıdı ve kalem verilir. Grupların, D Grubu'nun Türk sanatına katkıları ile ilgili bir eleştiri yazısı hazırlamaları istenir. Yazıların hazırlanması için gruplara yeterli hazırlık süresi verilir. Hazırlanan yazılar diğer katılımcılar için sırayla okunur.

7. Etkinlik: Gruplara 50X70 cm. ölçüsünde birer kâğıt, pastel boya ve çeşitli kalemler verilir. Grupların D Grubu'nu tanıtmak için bir duvar gazetesi hazırlaması istenir. Yapılan tüm etkinliklerde D Grubu, grubu kuran sanatçılar, sanatçıların önemli eserleri gibi konularda öğrendikleri tüm bilgileri hazırlayacakları duvar gazetesinde kullanmaları gerektiği hatırlatılır. Duvar gazetesinin hazırlanması için gruplara yeterli süre verilir. Hazırlanan duvar gazeteleri grup üyeleri arasından seçilen bir sözcü tarafından katılımcılara sunulur. Duvar gazeteleri çalışma alanındaki duvara asılarak sergilenir.

3. 3. 2. 3. Öz Değerlendirme Formu ve Yapılandırılmamış Gözlem

Araştırmanın alt amaçlarından biri de çalışma grubundaki katılımcılara MEB Güzel sanatlar Lisesi Drama Dersi Öğretim Programında yer verilen hedef beceri ve davranışların ne ölçüde kazandırıldığını ortaya koymaktır. Bu amaçla araştırmacı tarafından hazırlanan ve sözü edilen öğretim programında yer verilen hedef beceri ve davranışları içeren bir öz değerlendirme formu hazırlanmış ve araştırma sürecinde yürütülen uygulama çalışmalarının ardından çalışma grubunda yer alan 30 katılımcıya uygulanmıştır. Ayrıca; araştırma süresince yürütülen yaratıcı drama uygulamaları sırasında katılımcılara sistemsiz gözlem uygulanmış, bu yolla katılımcıların ne tür tutum ve davranışlar sergilediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

3. 3. 3. Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin; deney grubuna ön test ve son test olarak uygulanan başarı testine ait doğruluk miktarı ve doğruluk yüzdeleri tespit edilmiş ve karşılaştırılmıştır. Sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı öğrenme etkinliklerinin, öğrenmenin miktarında anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığını ortaya koyan başarı testine ait nicel bulgular tablo biçiminde gösterilmiştir. Yaratıcı drama uygulamaları sırasında katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorulara verilen yanıtların yanı sıra uygulama süresince başvuru şiiir, mektup, duvar gazetesi gibi görsel/yazınsal etkinliklerin içerik analizi yoluyla incelenmesi ile ortaya konulan nicel bulgular liste biçiminde gösterilmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin; araştırma grubunda yer alan katılımcıların sanat eserleri ve sanatçılar ile duygudaşlık geliştirip geliştirmediği, yürütülen yaratıcı drama etkinliklerinde katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorulara verilen yanıtlar, yapılan canlandırma çalışmalarının, yazma ve resimleme etkinliklerinin içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmesi gibi yollarla tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcıların sanat eserleri ve sanatçılarla geliştirdiği duygudaşlık ilişkisini ortaya koymak amacıyla, yaratıcı drama uygulamaları sırasında araştırmacı tarafından uygulanan yapılandırılmamış gözleme ait bulgular listelenmiştir.

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin; katılımcıların MEB Güzel Sanatlar Lisesi Drama Öğretim Programında yer verilen hedef beceri ve davranışları kazanıp kazanmadığını tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından bir öz değerlendirme formu hazırlanmış ve araştırmanın uygulama çalışmaları sonrasında katılımcılara uygulanmıştır. Öz değerlendirme formuna göre katılımcıların yaratıcı drama yöntemi ile yürütülen öğrenme etkinliklerinde, MEB'in kazandırmayı hedeflediği beceri ve davranışları edinip edinmediklerine ilişkin bulgular tespit edilerek tablo biçiminde gösterilmiştir. Araştırma süresince katılımcılara uygulanan yapılandırılmamış gözlem yoluyla tespit edilen tutum ve davranışlar, öz değerlendirme formunda yer verilen programa özgü hedef beceri ve davranışlarla ilişkilendirilerek karşılaştırılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacına yönelik belirlenen alt amaçlar doğrultusunda elde edilen nicel ve nitel bulgulara yer verilmiştir.

4. 1. Öğrenme Durumuna İlişkin Bulgular

Araştırma grubunda yer alan katılımcıların (N) araştırma sürecinde ele alınan konuya ilişkin ön öğrenme düzeyini ortaya koyan ön test (ÖT) ve ele alınan konunun yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesinin araştırma grubundaki katılımcıların öğrenme durumuna etkisini ortaya koyan son teste (ST) ait bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Uygulanan Ön Test ve Son Test Sonuçlarına İlişkin Doğruluk Miktarı ve Yüzdesi

Soru	N	ÖT Doğru Yanıt	ÖT Doğru Yüzdesi	ST Doğru Yanıt	ST Doğru Yüzdesi
1	30	2	% 6,66	30	%100
2	30	5	% 16,66	29	% 96,66
3	30	8	% 26,66	25	% 83,33
4	30	3	% 10	30	% 100
5	30	4	% 13,33	27	% 90
6	30	0	% 0	28	% 93,33
7	30	9	% 30	30	% 100
8	30	7	% 13,33	30	% 100
9	30	5	% 16,66	30	% 100
10	30	0	% 0	28	% 93,33
11	30	7	% 13,33	30	% 100
12	30	6	% 20	27	% 90
13	30	2	% 6,66	29	% 96,66
14	30	5	% 16,66	25	% 83,33
15	30	3	% 10	26	% 86,66

Araştırma grubundaki katılımcıların ön test ve son test sorularına verdiği doğru yanıtların ortalaması ve yanıtların doğruluk yüzdelерinin ortalaması Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ön Test ve Son Test Sonuçlarına İlişkin Doğruluk Miktarı ve Doğruluk Yüzdesine Ait Ortalamalar

N	ÖT Doğru Yanıt Ortalaması	ÖT Doğru Yüzdesi Ortalaması	ST Doğru Yanıt Ortalaması	ST Doğru Yüzdesi Ortalaması
30	4,4	% 13,33	28,26	% 94,22

Tablo2’e göre; katılımcıların ön test sorularına doğru yanıt verme ortalaması 4,4 ve ön test sorularının doğruluk yüzdesinin ortalaması ise %13,33’tür. Katılımcıların son test sorularına doğru yanıt verme ortalaması 28,26 ve son test sorularına verilen yanıtların doğruluk yüzdesi ortalaması ise %94,22’dir.

Araştırmanın sürecinde yürütülen yaratıcı drama uygulamalarının değerlendirme etkinliklerinde, hedeflenen kazanım doğrultusunda gerçekleşen öğrenmenin miktarını tespit etmek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formlarından, derecelendirme ölçeklerinden, şiir, mektup, günlük gibi yazınsal türlerden ve duvar gazetesi gibi görsel/yazınsal etkinliklerden yararlanılmıştır. Yararlanılan araçların değerlendirilmesi içerik analizi yöntemi ile yapılmıştır.

“D Grubunun Kuruluşu, Grubu Kuran Sanatçılar” isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde, yürütülen etkinlikler ile katılımcıların yeni bilgiler öğrenip öğrenmediklerini tespit etmeye yönelik tek soruluk beşli derecelendirilmiş bir form uygulanmıştır. Form; Kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum ifadeleri ile derecelendirilmiştir. Katılımcılara uygulanan form değerlendirildiğinde; 30 katılımcının 20’sinin “kesinlikle katılıyorum”, 8’inin “katılıyorum”, 2’sinin “kararsızım” ifadelerini kullanarak süreci değerlendirdiği tespit edilmiştir.

“Cemal Tollu, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcıların, sanatçının eserleri ve sanat yaşamına ilişkin öğrendikleri bilgileri bir günlük yazısında kullanmaları istenmiştir. Katılımcıların hazırladıkları yazılar içerik analizi yöntemi ile değerlendirildiğinde; katılımcıların 30’unun sanatçının D Grubu üyesi olduğunu, 28’inin sanatçının Anadolu ve köy temalı resimler yaptığını, 27’sinin sanatçının kübizmi bir üslup olarak benimsemiş olduğunu yazdığı görülmüştür. Katılımcıların 27’sinin sanatçının Paris’te sanat eğitimi aldığını, 25’inin sanatçının Anadolu’da resim öğretmenliği yaptığını yazdığı, 18’inin ise sanatçının eserlerinden en az birinin ismine yer verdiği tespit edilmiştir.

“Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcıların, sanatçının yaşamına ve eserlerine ilişkin öğrendikleri bilgileri kullanarak bir tanıtma yazısı hazırlamaları istenmiştir. Katılımcıların hazırladıkları tanıtma yazıları içerik analizi yöntemi ile değerlendirildiğinde; katılımcıların 30’unun sanatçının D Grubu üyesi

olduğunu, 30'unun sanatçının bir dönem Paris'te yaşadığını, 29'unun Picasso'dan etkilenmiş olduğunu, 25'inin çalışmalarında toplumsal konulara değindiğini, 24'ünün sanatçının soyut kompozisyonlar ürettiğini, 21'inin desen anlayışında çalışmalar ürettiğini yazdığı tespit edilmiştir.

“Nurullah Berk, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcılara, sanatçının yaşamına ve önemli eserlerine ilişkin açık uçlu dört sorudan oluşan bir değerlendirme formu verilmiştir. Katılımcıların doldurduğu formlar içerik analizi yöntemi ile değerlendirildiğinde; birinci soruda 30 katılımcının, ikinci soruda 27 katılımcının, üçüncü soruda 28 katılımcının, dördüncü soruda ise 26 katılımcının doğru ifadeler içeren yanıtlar verdikleri tespit edilmiştir.

“Zeki Faik İzer, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcıların, sanat eğitimi almakta olan bir öğrenci olarak sanatçıya hitaben bir mektup yazmaları istenmiştir. Katılımcıların yazdığı mektuplar içerik analizi yöntemi ile değerlendirildiğinde; katılımcıların 30'unun sanatçının D Grubu üyesi olduğunu, 30'unun Paris'te eğitimi aldığını, 28'inin soyut-renkçi resimler yaptığını, 25'inin sanatçının resimlerinde heyecan, coşku gibi duygusal etkiler olduğunu, 24'ünün sanatçının evini sanatçı dostlarına açtığını yazmış olduğu bilgileri tespit edilmiştir.

“Zühtü Müridoğlu, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcıların gruplara ayrılarak “heykel” sözcüğünün harflerini kullanarak akrostiş bir şiir yazmaları istenmiştir. Yazılan şiirde sanatçının yaşamı ve eserlerine ilişkin bilgiler olması beklenmiştir. Katılımcıların grup olarak yazmış olduğu akrostiş şiirler incelendiğinde; yazılan 5 şiirin 5'inde sanatçının D Grubu üyesi olduğu, 5'inde heykelde kullandığı malzemeler, 5'inde Paris'te eğitim aldığı, 4'ünde Atatürk heykelleri yaptığı, 4'ünde soyut-figüratif heykeller ürettiği, 3'ünde sanat eğitimciliği yaptığı ve 3'ünde dans temalı heykeller ürettiği bilgisi tespit edilmiştir.

“D Gurubu'nu Tanıtalım” isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcılardan D Grubu'nun Türk sanatına katkıları konusunda bir sanat eleştirisi yazısı hazırlamaları istenmiştir. Katılımcıların hazırladığı yazılar içerik analizi yöntemi ile değerlendirildiğinde; katılımcıların 30'unun sanatta çağdaşlaşma, 30'unun sanatta Avrupa'yı yakalama gibi ifadeler kullandığı, 28'inin D Grubu sanatçılarının benimsediği sanat akımları, 26'sının D Grubu sanatçılarının üslup anlayışları hakkında doğru bilgi içeren ifadeler kullandığı tespit edilmiştir.

“D Grubu'nu Tanıtalım” isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcılardan gruplara ayrılarak D Grubu'nu tanıtan bir duvar gazetesi hazırlamaları istenmiştir. Katılımcıların grup üyeleri ile birlikte hazırlamış olduğu duvar gazeteleri içerik analizi yöntemi ile değerlendirildiğinde; 5 duvar gazetesinin 5'inde grubu oluşturan sanatçıların isimlerine, sanatçıların

sanat anlayışları hakkında ifadelere, grubun kurulduğu tarih ve ilk sergilerini açmış oldukları yere yer verildiği tespit edilmiştir. Duvar gazetelerinin 4'ünde grubun sanat eleştirisi yazın türüne atıfta bulunan ifadeler ve sanatçıların Paris'teki eğitim süreçlerine, 3'ünde sanatçıların önemli eserlerinin isimlerine, bu eserlere ait çizimlere ve grubun benimsediği sanat akımlarına atıfta bulunan ifadeler rastlanmıştır.

4. 2. Sanat Eseri ve Sanatçı ile Kurulması Beklenen Duygudaşlık İlişkisine Yönelik Bulgular

“D Grubunu Kuran Sanatçılar” isimli yaratıcı drama uygulamasında katılımcıların; Avrupa’da sanat eğitimi alarak Türkiye’ye dönen ve ülkedeki sanat ortamının Avrupa’dakinden geri olduğunu gören sanatçılar rolünde bir canlandırma hazırlaması istenir. Beş gruba ayrılan katılımcıların hazırladığı canlandırma çalışmalarında aşağıdaki durumlar ortaya çıkmıştır:

Yeni bir sanat okulu kurmaya karar verirler.

Sergi açmaya karar verirler.

Ülkeyi terk ederek yeniden Avrupa’ya dönerler.

Sergi açmaya karar verirler.

Sanat dergisi çıkarmaya karar verirler.

Aynı isimli yaratıcı drama uygulamasında katılımcıların; D grubunu kuran sanatçılar rolünde, kurdukları yeni sanatçı grubuna isim verme serüvenini ortaya koyan bir canlandırma hazırlamaları istenmiştir. Beş gruba ayrılan katılımcıların hazırladığı canlandırma çalışmalarında aşağıdaki durumlar ortaya çıkmıştır:

Abidin Dino, kendi soyadının baş harfini gruba isim olarak verir.

Grup üyeleri sadece merak uyandırmak ve dikkat çekmek için bu ismi kullanır.

Grup, sanat anlayışını yansıttığı için doğuş sözcüğünün baş harfini gruba isim olarak verir.

Sanatçılar, basın toplantısında gelen bir soru üzerine bu ismi o anda uydurur.

Sanatçıların hepsi Avrupa’dan döndüğü için dönüş sözcüğünün baş harfi isim olarak verilir.

“D Grubunun Kuruluşu, İlk Sergisi” isimli yaratıcı drama uygulamasının ara değerlendirme etkinliklerinde katılımcılara D Grubu sanatçılarına ait eserlerin görselleri gösterilmiş ve katılımcıların eserleri konu ve içerik bakımından değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan bazıları şöyledir:

Elleri bağlanmış ve diz çökmüş bir adam vardı.

Kapı arkasında saklanan bir kız çocuğu vardı.

Nargile içen bir adam vardı.

Gergef işleyen bir kadın vardı.

Pamuk toplayan insanlar vardı.

Dans eden bir figür vardı.

Genellikle soyut ya da soyutlanmış resimler vardı. Gerçekçi resimler görmedim.

Çalışmaların nerdeyse hepsi birbirinden çok farklıydı. Çalışmalar arasında bir bütünlük bulamadım.

Aynı isimli yaratıcı drama uygulamasının bir başka ara değerlendirme etkinliğinde katılımcılara D Grubu sanatçılarının ilk sergilerini bir sanat galerisi yerine neden bir şapka mağazasında açmış olabileceği yönünde soru tümcesi yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği yanıtlardan bazıları şöyledir:

Serginin şapka mağazasında açılması bir protesto ya da sanatın halka ulaştırılması anlamına geliyor olabilir.

O yıllarda batılılaşma hareketinin sembollerinden biri şapkaydı. Grup, sanat anlayışlarının batılı ve çağdaş olduğunu göstermek amacıyla bu mekânı tercih etmiş olabilir.

Grup üyeleri sergilerine dikkat çekmek için bu mekânı tercih etmiş olabilir.

Sanata getirmeyi hedefledikleri yenilikleri öncelikle sergileme alanından başlatmak istemiş olabilirler.

Aynı isimli yaratıcı drama uygulamasının canlandırma etkinliklerinde katılımcıların, grup üyeleri ile birlikte D Grubu sanatçıları rolünde, bir şapka mağazasında açtıkları sergiyi olumsuz eleştiren bir yazının ardından bu sergi fikrinin doğru olup olmadığını aralarında tartıştıkları bir canlandırma hazırlamaları istenir. Grup üyeleri tarafından hazırlanan canlandırmalarda ortaya çıkan durumlar şöyledir:

Grup üyeleri yeniden bir basın açıklaması düzenleyerek sanata getirmeyi amaçladıkları yenilikleri açıklar.

Yaptıkları hareketin çok ses getirmesinin iyi olduğunu ve bir sonraki sergiyi bir hastane koridorunda açmaları gerektiğine karar verirler.

Avrupa’da aldıkları eğitim ile geliştirdikleri sanatsal üslubu savunarak, bu anlayışın yaygınlaşması için sergilerini Anadolu’ya götürmeye karar verirler.

Yanıldıklarını düşünüp Avrupa’ya geri dönmeyi düşünen grup arkadaşlarından birini ikna etmeye çalışırlar.

Aldıkları eğitimle geliştirdikleri üslubun Türk sanatının çağdaşlaşmasını sağlayacağına inandıkları için bu anlayışın yaygınlaşması için bir okul kurmaya karar verirler.

“Cemal Tollu, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının ara değerlendirme etkinliklerinde katılımcılara açık uçlu sorular sorularak katılımcıların sanatçının eserlerinden edindikleri izlenim öğrenilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların yanıtlarından bazıları şöyledir:

Bu resimlerdeki konular bizden ama üslup farklı.

Resimlerin neredeyse hepsi kübizm anlayışında yapılmış.

Sanki Anadolu insanını tüm dünyaya göstermek istemiş.

Sanatçı Avrupa’da eğitim almış ama Anadolu insanını unutmamış.

Resimlerin hepsi sanki doğu-batı sentezi gibi.

Aynı isimli yaratıcı drama uygulamasının canlandırma etkinliklerinde katılımcıların gruplara ayrılarak kendilerine verilen bilgi kartlarında yazılı olan sanatçının yaşamına ilişkin bilgilerden yola çıktığı bir canlandırma hazırlamaları istenmiştir. Grupların hazırlamış olduğu canlandırmalardaki kurgular şöyledir:

Genç sanatçı Paris’e gidip insanlarla ilişki kurarken hep Atatürk’ün Türk gencine verdiği nasihatleri dış ses olarak duyar ve ona göre davranır.

Sanatçının Pairs’teki öğrencilik yıllarında hocalarıyla girdiği etkileşim ve hocalarının etkisiyle gerçekleştirdiği değişim gösterilir.

Sanatçının ilerde D Grubu’nu birlikte kuracağı diğer sanatçılarla bir kokteylde bir araya gelmesi birbirlerine Paris anılarını anlatmaları gösterilir.

Sanatçının Anadolu’da öğretmenlik yaptığı günlerde ilişki içinde olduğu insanları ve doğayı gözlemleyip kendi sanatsal anlayışını sorguladığı anlar yaşanır.

Aynı isimli yaratıcı drama uygulamasının canlandırma etkinliklerinde katılımcıların gruplara ayrılarak, sanatçının eserlerinden seçerek büründükleri karakterler ile sanatçının kendisini ortak bir kurguda birleştirecekleri bir canlandırma hazırlamaları istenir. Hazırlanan canlandırmalarda ortaya çıkan durumlar şöyledir:

Anadolu’da bir köye giden sanatçı orada gördüğü başak toplayan kadın, kurban kesimi ve bebeğini emziren ana gibi konuları işlediği bir sergi açar.

Ressam Cemal Tollu yaşlılık günlerinde bunamıştır ve yaptığı resimlerdeki karakterlerle konuşur.

Ressam Cemal Tollu yaşamı boyunca sevdiği kadınların resmini yapmıştır. Ressam sevdiği ama birlikte olamadığı kadınlarla resimleri aracılığıyla konuşur.

Pamuk toplayan işçiler, sıcak hava altında çalışmanın ne kadar zor olduğunu ressama anlatmaktadır. Ressam da onların emeğini bir resimde ölümsüzleştirir.

Sanatçı, resimlerindeki figürlerden yola çıkarak Anadolu imgesini öğrencilerine anlatmaktadır.

“Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının ara değerlendirme etkinliklerinde katılımcılara sanatçının farklı dönemlerde oluşturduğu resimlerinin görselleri gösterilmiştir. Katılımcıların Abidin Dino’nun eserlerini inceledikten sonra resimler ve resimlerde yer alan figürler hakkında yaptıkları yorumlardan bazıları şöyledir:

Birisinden kaçıyor olabilir.

Bir kavga çıkmış, kovalanıyorlar.

Yakalanmış birisine benziyor.

Bağlanarak işkence görmüş olabilir.

Parmaklar sanki dans ediyor.

Resimlerin hepsi çok yalın bir izlenim veriyor.

Ressam sanki çiçek resmi değil de çiçek portresi yapmış.

Aynı isimli yaratıcı drama uygulamasının canlandırma etkinliklerinde gruplara Abidin Dino'nun sanat yaşamından bazı bilgi kesitleri içeren bilgi kartları verilmiş ve grupların bu bilgilerden hareketle sanatçının yaşamını anlatan belgesel bir filmin bir parçasını canlandırmaları istenmiştir. Grupların hazırladığı canlandırma çalışmalarında ortaya çıkmış olan durumlar şöyledir:

Abidin Dino'nun Picasso ile birlikte yaptığı çalışmaları anlattığı bir bölüm ve Picasso'nun da Abidin Dino ile birlikte yaptığı çalışmaları anlattığı iki bölüm kurgulanmıştır.

Sanatçının ölümünden sonra açılan bir sergide sanatçının yaşamına tanıklık eden yakınları ile yapılan bir sohbet kurgulanmıştır.

Gruptaki katılımcıların, sanatçının resimlerinde yer alan karakterlerin rolüne girerek sanatçının resmi yaparken yaşadığı duygu durumları hakkında bilgi verdiği bir canlandırma kurgulanmıştır.

Abidin Dino'nun rüyasında geçmişe giderek Osmanlı döneminde yaşayan geleneksel sanatlar ustaları ile görüştüğü bir rüyanın canlandırıldığı bir kurgu oluşturulmuştur.

Aynı isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcılardan Abidin Dino'nun yaşam öyküsünü anlatan bir belgesel filmin afişini hazırlamaları istenmiştir. Katılımcıların küçük gruplar olarak kolektif biçimde hazırlamış olduğu afişlerde rastlanan görsel ve yazınsal ifadelerin Abidin Dino'nun yaşamına ve eserlerine ait önemli noktalara atıfta bulunduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların hazırladığı belgesel film afişlerinde yer alan film isimleri aşağıdaki gibidir:

Arkadaşım Abidin

Sürgünde Açan Çiçek

Yaramaz Parmaklar

Örgütlü Sanat mı, Özgür Sanat mı?

Sürgün Parmaklar

“Nurullah Berk, yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının canlandırma çalışmalarında katılımcıların, bedenleri ile sanatçının eserlerinden birinde yer alan figürün görüntüsüne bürünmeleri ve her katılımcının, kendi canlandığı figürün karakterine bürünerek bir tümce söylemesi istenmiştir. Ardından katılımcıların gruplar halinde, sanatçının eserlerinden

yararlanarak büründükleri karakterleri ve sanatçının kendisini ortak bir kurguda birleştiren bir canlandırma hazırlamaları beklenmiştir. Hazırlanan canlandırmalarda ortaya çıkan kurgular şöyledir:

Sanatçı, gençlik yıllarında gergefi işleyen ninesi, ütü yapan annesi, nargile içen dedesi ve diğer aile üyeleri ile birlikte yaşadığı evinde resim çalışmaları için kendisine konu aramaktadır.

Sanatçı dalgın ve düşünceli biçimde otururken bir arkadaşı yanına yaklaşır ve sanatçıya neden dalgın ve düşünceli olduğunu sorar. Padişah, portresini yaptırmak için ressamı huzuruna çağırmıştır. Ancak padişah poz verdiği sırada sürekli kuşlar ve bitkilerle ilgili şiir okuduğu için sanatçı çalışmasını istediği gibi sürdürememektedir.

Evde yaşayan kadınlar, erkeklerin evde oturarak bütün işleri kadınlardan beklemesinden, sanatçının da evde oturup nargile içerek zaman geçiren erkeklerin resmini yapmasından rahatsız olduklarını ressama iletir. Bunun üzerine sanatçı, gündelik işleri yaparak hayatı kolaylaştıran emekçi kadınların resmini yapmaya başlar.

Sanatçının babası bahçesinde çiçek yetiştirmektedir. Ancak bahçeye gelen kuşların çiçeklere zarar vermesinden rahatsızdır. Sanatçının bahçeye gelen kuşları kovalamak yerine onların resmini yapmayı tercih etmesi babasını kızdırır.

Sanatçı çok ünlüdür ve onun ününü duyan iki padişah da ona portresini yaptırmak istemektedir. Padişahların ikisi de en güzel resmin kendi portresi olması gerektiğini, aksi halde sanatçının idam edileceğini belirtir. Sanatçı, padişahların her ikisinin de portresini çok güzel yaparak bu rekabetten canlı kurtulmaya çalışır.

“Elif Naci, Yaşamı ve Saklanan Çocuk Resmi” isimli yaratıcı drama uygulamasının canlandırma çalışmasında katılımcıların “Saklanan Çocuk” resmini inceleyerek resimde yer alan çocuk figürünün kim olduğuna, neden orada olduğuna ve neden saklandığına dair bir öykü oluşturmaları, bu öyküyü, sanatçının kendisini de kurguya dâhil ederek bir canlandırma içinde sunmaları istenir. Grupların ortaya çıkardığı canlandırmalarda izlenen kurgular şöyledir:

Sanatçı bitpazarında gezerken bir albüm bulur ve albümü karıştırırken bir evdeki kapının arkasında saklanan bir çocuk fotoğrafı görür. Fotoğraftan çok etkilenen ressam albümü satın alarak o fotoğrafın resmini yapar. Bir yandan da o çocuğun kim olduğunu bulmaya çalışır.

Sanatçı yıllar önce çocuğunu bir kazada kaybetmiştir ve ona ait bütün eşyaları tavan arasına kaldırmıştır. Yıllar sonra başka bir şey ararken çocuğunun fotoğrafını gören sanatçı duygu yüklü bir anda, hayalinde çocuğunun büyümüş hali ile konuşur.

Sanatçı, kız arkadaşıyla sohbet ederken, kız arkadaşı yıllar önce, çocuk yaşlardayken üvey babasının tacizine uğradığını sanatçıya anlatır. Bu olaydan etkilenen sanatçı, kız arkadaşının çocukluğunda yaşadığı psikolojik sarsıntıyı düşleyerek bir resim yapmıştır.

Anne babasının şiddetli kavgasından korkarak oda kapısının arkasına saklanan çocuk, babasının annesine şiddet uyguladığına şahit olur. Çocuk büyüyünce aile danışmanı olmuştur.

Çocukken yaşadığı psikolojik sarsıntıyı anlattığı ressam arkadaşından, yeni ofisinin duvarına asmak için bir resim yapmasını ister.

Ressam ve karısının çocuğu yoktur. Evlat edinme işlemleri için sıklıkla çocuk esirgeme kurumuna giderler. Orada bir kapının arkasında korkmuş halde gördükleri bir çocuğa çok ısınırlar ve onu evlat edinmek isterler.

Aynı isimli yaratıcı drama uygulamasının değerlendirme etkinliklerinde katılımcıların grup etkinliği olarak, “Saklanan Çocuk” resminde gördükleri çocuk figürünün 20 yaşındaki halini resimlemesi istenir. Grup etkinliği olarak yapılan resimlerde konu olarak; uyuşturucu bağımlısı bir genç kadın, çocuk gelin olmuş genç bir anne, genç bir avukat kadın, rock müzik şarkıcısı bir genç kadın ve çocuk yaşta ölmüş bir kızın mezar görüntüsüne rastlanmıştır.

“Zeki Faik İzer, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının canlandırma etkinliklerinde katılımcıların, sanatçının eserlerinden birini izleyerek resmi bir duygu durumu ile ilişkilendirmesi ve ardından bu duygu durumunu, bedeni ile girdiği bir form ile göstermesi istenir. Katılımcılar Zeki Faik İzer’in resimlerini; mutluluk, huzur, karmaşa, utanç, kasvet, dinginlik, heyecan gibi duygu durumları ile ilişkilendirmiştir. Daha sonra katılımcılar, seçtikleri duygu durumundan yola çıkarak gruplar halinde

“Zühtü Müridoğlu, Yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli yaratıcı drama uygulamasının canlandırma etkinliklerinde katılımcıların, sanatçının heykellerini kişileştirerek, içinde sanatçının da yer aldığı bir canlandırma hazırlanmaları istenmiştir. Grup etkinliği olarak hazırlanan canlandırmalarda ortaya çıkan durumlar şöyledir:

Sanatçının kendisini yalnız ve üretkenlikten uzak hissettiği bir döneminde, daha önce yaptığı heykeller sanatçıyı motive etmek için canlanarak onunla konuşur.

Sanatçı, izleyicileri arasında bulunan Atatürk’ün de bulunduğu bir dans gösterisini izler. Sanatçı ile sohbeti sırasında Atatürk, sanatçıdan cumhuriyet devrimlerini anlatan heykeller yapmasını ister.

Sanatçının Atatürk ve Barbaros gibi Türk büyüklerine ait gerçekçi üsluptaki heykelleri ile soyut figüratif üsluptaki dansçı heykelleri arasında tartışma olur. Heykeller sanatçıya danışır.

Atatürk, buz pateni çiftler kategorisi yarışmasında ülkemizi temsil ederek dünya birincisi olan ikilinin heykellerini yapması için sanatçıya sipariş verir. Sanatçı sporcu çiftin kendisine modellik yapmasını ister.

Sanatçının ölümünün ardından çekilen belgesel filmde sanatçının ürettiği heykeller rol alarak sanatçının o eseri üretme serüvenini anlatır.

4. 3. Öğretim Programında Yer Verilen Hedef Beceri ve Davranışlara Yönelik Bulgular

Katılımcıların MEB GSL Drama Dersi Öğretim Programında (2016f) yer verilen hedef beceri ve davranışları, araştırma süresince yaratıcı drama yöntemi ile uygulanmış olan program ile kazanıp kazanmadıklarını tespit etmek için katılımcılara bir öz değerlendirme formu uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan formda katılımcıların, öğretim programlarında yer alan hedef beceri ve davranışların karşısına yer alan “Evet” ya da “Hayır” ifadelerini işaretlenmesi istenmiş, katılımcıların verdiği yanıtlar doğrultusunda elde edilen nicel bulgular tablo biçiminde gösterilmiştir.

Tablo 3. Hedef Beceri ve Davranışların Kazanımına Yönelik Öz Değerlendirme Formuna Ait Bulgular

Programda Yer Verilen Hedef Beceri ve Davranış	N	Evet	Hayır
Eleştirel düşünme	30	27	3
Problem çözme	30	27	3
İletişim	30	30	0
Yaratıcılık	30	30	0
Demokratik tutum ve davranış	30	29	1
Rol oynama	30	30	0
Doğaçlama	30	30	0
Yansıtıcı düşünme	30	24	6
Bağımsız düşünme	30	28	2
Dayanışma	30	30	0

Araştırma süresince yürütülen yaratıcı drama uygulamalarında gösterdikleri tutum ve davranışları tespit etmek amacıyla katılımcılara, araştırmacı tarafından yapılandırılmamış gözlem uygulanmıştır. Yürütülen yaratıcı drama uygulamaları içinde gerçekleştirilen yapılandırılmamış gözlem ile katılımcılarda aşağıdaki tutum ve davranışlar gözlenmiştir:

Türkçeyi güzel ve etkili kullanmaya çalışma.

Sanat eserleri ile iletişim ve duygudaşlık kurma.

Birbirlerini dinleme, işbirliği yapma ve grupla birlikte uyum içinde hareket etme.

Sanatçılar ve sanat eserleri ile bağ kurabilme.

Olay, nesne ve durumlar arasında bağlantı kurabilme.

Bedenlerini bir iletişim aracı olarak kullanabilme.

Düşüncelerini sözel ve yazılı olarak ifade edebilme.

Hazırladıkları ürün ve performansı grup üyeleri ile paylaşmaya istekli olma.

Canlandırmalar yoluyla farklı çatışma durumlarından yola çıkarak problem çözebilme.

Olay ve nesneler arasında yeni bağlantılar oluşturabilme.

Beklenmedik durumlar karşısında hızlı düşünüp karar verebilme.

5. TARTIŞMA

Araştırma süresince yapılan literatür taramasında görülmektedir ki uzmanlar; sanat tarihi öğretiminde öğrencinin etkin olduğu, ezberden uzak, yaparak ve yaşayarak öğrenme deneyimi edildiği, bilgiyi keşfettiği ve öğrenme süreçlerinde farklı disiplinlerden yararlandığı öğretim etkinliklerini önermektedir. Literatür taraması ayrıca; sanat tarihi öğretiminde kullanılan soru-cevap, müze eğitimi, sunu-gösteri, yapıt görsellerinden yararlanma gibi yöntemlerin her birinin bir derecede yararlı olduğu, ancak öğrencinin öğrenme deneyimi içinde bu yöntemlerden birkaçını bir arada kullandığı öğretim süreçleri ile öğrenmenin daha kalıcı olabileceğinin vurgulandığı görülmektedir. Aykaç ve Burçoğlu (2013) çağdaş sanat eğitimindeki öğrenme süreçlerinin, öğrencinin yaratıcılığını ortaya çıkarması gerektiğini ve bu yüzden yaratıcı drama gibi yöntemlerin kullanılmasının gerekliliğini belirtir. Araştırma süresince yürütülen yaratıcı drama uygulamalarının canlandırma bölümlerinde katılımcıların ortaya koyduğu performanslarının yaratıcı eylemler içerdiği görülmüştür. Ayrıca katılımcılara uygulanan öz değerlendirme formunda da katılımcıların tamamı yaratıcılık becerisi kazandıklarını ifade etmişlerdir. Şahin ise (2018) özellikle sanat eğitimi alanında öğrenme süreçlerinde disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmesinin öneminden söz eder. Araştırmanın konusunu oluşturan sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın öğretim yöntemi olarak kullanılması, süreç içinde birçok farklı öğretim etkinliğinin bir arada kullanılmasını ve öğrencinin tamamen etkin rolde olarak öğrenme sürecinin aktif bir üyesi olmasını sağlamaktadır. Plastik sanat yapıtlarını konu edinen yaratıcı drama uygulamaları esnasında katılımcılar rol oynama, yazma, okuma, inceleme, resimleme ve birleştirme gibi sözel-dilsel, görsel ve hareket-eyleme dayalı birçok ayrı disiplinden yararlanarak öğrenme sürecine katkı sağlamışlardır.

Araştırmanın alt amaçlarından biri; yaratıcı drama yönteminin sanat tarihi öğretiminde öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayıp sağlamadığıdır. Araştırmanın ortaya koyduğu nicel bulgulara dayanarak, yaratıcı dramanın sanat tarihi öğretiminde öğrenmenin gerçekleşmesini sağladığı görülmektedir. Araştırma sürecinde yararlanılan ön test ve son test bulguları karşılaştırıldığında; 30 katılımcının 15 sorudan oluşan ön teste verdiği doğru yanıtların aritmetik ortalaması 4,4'tür. Araştırma grubunda yer alan 30 katılımcının son test sorularına verdiği doğru yanıtların aritmetik ortalaması ise 28,26'dır. Katılımcıların ön test sorularına verdiği yanıtların doğruluk yüzdelerine ait aritmetik ortalama %13,33 ve son test sorularına verdiği yanıtların doğruluk yüzdelerine ait aritmetik ortalama %94,22'dir. Araştırma, son test kontrol grupsuz yürütülmüştür. Bu yüzden, araştırmada uygulanan ön test ve son teste ait bulgular, sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yöntemi ile bir başka yöntemi karşılaştırmamakta, yalnızca yaratıcı drama yöntemi ile yürütülmüş olan öğrenme etkinlikleri ile gerçekleşen öğrenme miktarına ilişkin bulguları ortaya koymaktadır. Kontrol gruplu

yürütülecek bir araştırma ile sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yönteminin bir başka yöntem ile karşılaştırılmasına olanak sağlayan bulgular ortaya konulabilecektir.

Araştırma süresince, sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ile gerçekleşen öğrenme miktarına ilişkin nicel bulguları ortaya koymak amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formu, derecelendirme ölçeği, şiir, mektup, günlük, duvar gazetesi gibi çeşitli yazınsal ve görsel çalışmalara başvurulmuştur. Bu çalışmalarda katılımcıların D Grubunu kuran sanatçıların isimleri, sanat anlayışları, eğitimleri, üslupları, önemli eserlerinin isimleri ve sanat yaşamlarındaki önemli olayları bilmeleri beklenmiştir. Değerlendirme formlarındaki sorulara verilen yanıtların doğruluk miktarının ve içerik analizi yöntemi ile değerlendirilen yazınsal/görsel etkinliklerin ortaya koyduğu nicel bulguların, son testin ortaya koyduğu öğrenme miktarındaki artışa ilişkin nicel bulguları desteklediği görülmektedir. Son testin ortaya koyduğu nicel bulgular ile diğer değerlendirme etkinliklerinin ortaya koyduğu bulgular paralellik göstermektedir. Bu açıdan, araştırmanın ortaya koyduğu nicel bulguların tutarlı olduğu söylenebilir.

Sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının katılımcıların sanat eserleri ve sanatçılar ile duygudaşlık(empati) ilişkisi geliştirip geliştirmediğine ilişkin bulgular, araştırma süresince yürütülen yaratıcı drama uygulamalarındaki ara değerlendirme ve canlandırma çalışmalarında katılımcıların ortaya koydukları yorumlar, bireysel ve grup performansları aracılığıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Katılımcıların, D Grubu sanatçılarının eserlerinde yer alan figürleri yorumlayabildikleri, kendilerini eserlerde yer alan insan, hayvan ve bitkilerin yerine koyarak onları konuşturabildikleri, eserleri bir duygu durumu ile ilişkilendirebildikleri, eserleri sanatçısının yaşamı ile bağlantılı olarak değerlendirebildikleri görülmektedir. Yapılan canlandırma çalışmalarında katılımcıların, D Grubu sanatçılarının rolüne girerek konuştuğu, tartıştığı, fikir yürüttüğü ve bilgi kartları aracılığıyla kendilerine verilen bilgiler doğrultusunda yeni durumlar oluşturabildikleri gözlenmiştir. Araştırma süresince yürütülen yaratıcı drama uygulamalarında kullanılan doğaçlama ve rol oynama gibi tekniklerin sağladığı olanaklar ile katılımcıların, incelemiş oldukları eserlerde yer alan figürler ve eserlerin içeriğini oluşturan sosyal problem durumlarına ilişkin yorumlar yaparak eserlerle anlamlı bir ilişki geliştirdikleri gözlenmiştir. Ayrıca, katılımcıların araştırma sürecinde incelemiş oldukları sanat eserleri hakkında yorum yaparken ya da eserlerden ve sanatçıların yaşamöykülerinden yola çıkarak canlandırma çalışmaları gerçekleştirirken önceki öğrenmelerine ait tarih bilgilerini sürece transfer edebildikleri görülmüştür.

Araştırmanın amaç ve alt amaçlarını gerçekleştirmek için araştırmacı tarafından hazırlanan ve uygulanan yaratıcı drama çalışmalarının MEB GSL Drama Dersi Öğretim Programı'nın (2016f) kazandırmayı amaçladığı hedef beceri ve davranışları katılımcılara kazandırması beklenmiştir. Araştırma boyunca yürütülen yaratıcı drama uygulamalarının ardından katılımcılara, MEB GSL Drama Dersi Öğretim Programında yer verilen hedef beceri ve davranışları içeren bir öz

değerlendirme formu uygulanmış ve katılımcıların, yürütülen uygulama süreçleri ile bu beceri ve davranışları kazanıp kazanmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Yararlanılan öz değerlendirme formunun ortaya koyduğu bulgulara göre; yürütülen yaratıcı drama uygulamaları ile katılımcıların %100'ü iletişim, yaratıcılık, rol oynama, doğaçlama ve dayanışma, %96,66'sı demokratik tutum ve davranış, % 93,33'ü bağımsız düşünme, %90'ı eleştirel düşünme ve problem çözme, %80'i yansıtıcı düşünme beceri ya da davranışı kazandığını düşünmektedir. Araştırma süreci boyunca yürütülen yaratıcı drama uygulamalarında katılımcılara uygulanmış olan yapılandırılmamış gözlem ile ortaya koyulan bulgular, katılımcılara uygulanan öz değerlendirme formunun ortaya koyduğu bulgular ile paralellik göstermektedir. Bu açıdan, yürütülen araştırmanın MEB güncel öğretim programında yer verilen hedef beceri ve davranışların kazandırılmasına yönelik ortaya koyduğu bulguların tutarlı olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırma için hazırlanan 13 haftalık yaratıcı drama planlarının 5'i katılımcılara yaratıcı drama uygulamalarına ilişkin deneyim geçmişi oluşturmak ve katılımcılara yaratıcı drama uygulamaları için gerekli olan doğaçlama, rol oynama, iletişim, etkileşim gibi becerileri kazandırmak için gerçekleştirilmiştir. Ardından yürütülen 8 haftalık yaratıcı drama uygulamaları ile "Türk Resminde D Grubu" konusu işlenmiştir. Araştırma süreci için belirlenen kazanımlar doğrultusunda hazırlanan yaratıcı drama uygulama planlarının, sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yönteminin nasıl kullanılabileceğine ilişkin örnek uygulamalar olduğu söylenebilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

Sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasına yönelik örnek bir program çerçevesinde yürütülmüş olan bu araştırma ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmada uygulanmış olan ön test ve son test bulgularının ortaya koyduğu nicel veriler, sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması ile öğrenmenin yüksek düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Araştırma öncesinde katılımcılara uygulanmış olan ön test bulgularına göre; ön testte yer verilen sorulara doğru yanıt verme miktarı en fazla 9 ve doğru yanıt verme yüzdesi en fazla %30'dur. Araştırma sonunda katılımcılara uygulanmış olan son test bulgularına göre; son test sorularına doğru yanıt verme miktarı en düşük 25 ve doğru yanıt verme yüzdesi en düşük % 83,33'tür. Araştırma sürecinde yürütülen yaratıcı drama uygulamalarının ara değerlendirme ve değerlendirme etkinliklerinde katılımcılara uygulanmış olan açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formlarına katılımcıların verdiği yanıtların doğruluk miktarı, son test bulgularının ortaya koyduğu öğrenme miktarına ilişkin nicel bulgular ile paralellik göstermektedir. Araştırma sürecinde yürütülen yaratıcı drama uygulamalarının değerlendirme etkinliklerinde yararlanılan şiir, günlük, mektup, duvar gazetesi ve resim gibi yazınsal ve görsel etkinliklerin içerik analizi ile değerlendirilmesi ile elde edilen bulguların doğruluk miktarı da son test bulgularının ortaya koymuş olduğu öğrenme düzeyini destekler niteliktedir.

Araştırma süresince yürütülmüş olan ve D Grubunu kuran sanatçıların yaşam öyküsü ve önemli eserlerini konu eden yaratıcı drama uygulamaları, araştırma grubundaki katılımcıların sanatçı ve eserleri ile duygudaşlık ilişkisi geliştirmesini sağlamıştır. Yapılan canlandırma çalışmalarında katılımcıların hem bireysel hem de grupta birlikte ortaya koyduğu performanslarda, sanat eserlerinde yer alan figürler le etkileşim kurulabildiği görülmüştür. Katılımcıların eserlerde yer alan figürlerin rolüne bürünerek çeşitli eylemler gerçekleştirdiği, sanatçıların yaşam öykülerindeki önemli olaylardan yola çıkarak sanatçı ve eser arasında bağlantı kurabildikleri, kendilerini sanatçının yerine koyarak hareket edebildikleri gözlenmiştir. Aykaç ve Burçoğlu da (2013) yaratıcı drama çalışmaları içinde gerçekleştirilen canlandırma etkinlikleri ile öğrencilerin, sanat eserinin duygusunu yaşadıklarını ve yaşadıklarının öğrenme açısından kalıcı olduğunu belirtmektedir. Bu durum öğrencilerin sanat eserlerindeki figürler ve eseri oluşturan diğer unsurlar ile duygudaşlık ilişkisi geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Araştırma sürecinde yürütülmüş olan yaratıcı drama uygulamalarının ardından katılımcılara uygulanmış olan hedef beceri ve davranışlara yönelik öz değerlendirme formunun ortaya koyduğu bulgular, araştırma grubundaki katılımcıların yaratıcı drama çalışmaları ile kazandığı beceri ve davranışları ortaya koymuştur. GSL Drama Dersi Öğretim Programının hedef beceri ve

davranışlarının yer aldığı öz değerlendirme formuna göre katılımcıların, programın hedeflediği beceri ve davranışları yüksek oranda kazandığı tespit edilmiştir. Araştırmanın uygulama süreci boyunca katılımcılara uygulanmış olan sistemsiz gözlem ile tespit edilen beceri ve davranışlar da programın hedef beceri ve davranışları ile benzerlik göstermektedir. Katılımcıların kendini değerlendirdiği öz değerlendirme formunun ortaya koyduğu bulgular ile sistemsiz gözlem yoluyla elde edilen bulguların benzerliği, katılımcıların drama dersi programında yer verilen hedef beceri ve davranışları edindiğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca, Araştırma süreci için araştırmacı tarafından hazırlanmış olan yaratıcı drama uygulama planları, sanat tarihi kapsamındaki dersleri okutan öğretmenlere, sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yönteminin nasıl kullanılabileceğine ilişkin örnekler olarak literatüre kazandırılmıştır.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Sanat eseri ile ilgili olarak; ortaya çıktığı dönemin tarihi, ekonomik, sosyal, psikolojik ve kültürel özelliklerini bilmenin gerekli olduğu bilinmektedir. ÇASEY'e göre sanat eğitiminin kuramsal tarafında bulunan sanat tarihi kapsamındaki kronolojik bilgi aktarımına dayalı teorik derslerin anlatıma ve ezbere dayalı yöntemlerle öğretilmesi çağdaş eğitim yaklaşımlarına uymamaktadır. Sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın öğretim yöntemi olarak kullanıldığı bu araştırma, yaratıcı drama yöntemi ile öğrencilerin sanat eseri ve sanatçılar ile duygudaşlık ilişkisi geliştirerek hem sanatçının yaşamı hem de sanat eseri ile çok boyutlu ve derin bir bağ kurabildiğini göstermektedir. Buradan hareketle, GSL programında yer alan Estetik, Sanat Eserleri Analizi, Genel Sanat Tarihi ve Çağdaş Dünya Sanatı Tarihi gibi ÇASEY kapsamındaki kuramsal derslerin öğretilmesinde de yaratıcı dramanın öğretim yöntemi olarak kullanılması önerilmektedir.

Yaratıcı drama yöntemi; öğrenme sürecinde bireyin tüm duyuları ile etkin olduğu, yaparak-yaşayarak öğrenme olanağı sağlayan, öğrenmeyi gerçekleştirirken farklı disiplinlerden yararlanan çağdaş bir öğretim yöntemi olarak hem alan uzmanları tarafından hem de MEB öğretim programlarında önerilmektedir. Araştırmanın ortaya koyduğu bulgular, öğretim programında yer verilen hedef beceri ve davranışların yaratıcı drama yöntemi ile öğrencilere kazandırıldığını ortaya koymaktadır. Öğrencinin öğrenme sürecinde etkin bir rolde olmadığı, anlatıma dayalı ezberci yöntemlerle, programda yer verilen hedef beceri ve davranışların kazandırılması mümkün görünmemektedir.

Ülkemizde 1997 yılında eğitim fakülteleri yeniden yapılandırılmıştır. Bu süreçte “İlköğretimde Drama”, “Okulöncesinde Drama” dersleri programda zorunlu ders olarak yer almaya başlamıştır. Bugün ise drama dersi eğitim fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Lisans Programında ve Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında zorunlu ders olarak yer almaktadır (YÖK, 2018a &

YÖK, 2018b). Bunlar dışındaki öğretmenlik lisans programlarında ve öğretmenlik dışındaki bölümlerde drama dersi seçimlik olarak yer almaktadır. Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde öğretmen adayları hizmet öncesinde yaratıcı drama yöntemi ile tanıştırılmalı, derslerin yaratıcı drama yöntemi ile nasıl yapılandırılabilceğine ilişkin öğrenim süreçlerinden geçirilmelidir. Öğretmen adaylarının hizmet öncesinde sanat eğitiminde yaratıcı drama gibi çağdaş öğretim yöntemlerini kullanmayı öğrenmeleri, meslek yaşamlarını olumlu yönde etkileyecektir. Güzel Sanatlar Liselerinde veya diğer ortaöğretim kurumlarında sanat tarihi kapsamında yer alan dersleri okutan öğretmenlere hizmet içi eğitim yoluyla, okuttukları dersleri yaratıcı drama yöntemi ile nasıl yapılandırabileceklerine ilişkin eğitimler verilmelidir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Dayalı Öneriler

Sanat tarihi öğretiminde bireylerin sanat yapıtları ve sanatçılarla duygudaşlık ilişkisi geliştirmesinde yaratıcı drama yönteminin etkisini ortaya koymaya yönelik daha kapsamlı araştırmalar yürütülebilir.

Sanat tarihi öğretiminde yaratıcı drama yöntemi ve farklı öğretim yöntemlerinin etkisini karşılaştırılarak ortaya koymaya yönelik, kontrol gruplu araştırma çalışmaları gerçekleştirilebilir.

Güzel Sanatlar Liselerinde okutulan sanat tarihi kapsamındaki dersleri okutan öğretmenler için yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırılmış ders planları hazırlanarak literatüre kazandırılabilir.

Güzel Sanatlar Lisesi Programında yer verilen sanat tarihi kapsamındaki derslerin kitaplarının hazırlanmasında sanat tarihi öğretiminde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı örnek uygulamalara yer verilebilir.

7. KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. Ü. (2007). *Aktif öğrenme*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Adıgüzel, Ö. (2006). Yaşantılara dayalı öğrenme, yaratıcı drama ve süreçsel drama ilişkileri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 32-36.
- Adıgüzel, Ö. (2010). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Natürel Yayınevi.
- Akfırat, Ö. F. (2004). Yaratıcı dramanın işitme engellilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akfırat, Ö. F. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39-56.
- Akkuş, O., & Özdemir, P. (2006). Yaratıcı drama ile matematik ve fen alanındaki bilim insanlarının yaşam öykülerine ve bilime katkılarına yeni bir bakış, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 59-71.
- Akyol, K. A. (2003). Okulöncesi eğitimde drama ve örnek çalışmalar. *Okulöncesinde Drama ve Tiyatro*, 5, 63-76.
- Alakuş, A. O. (2005). *Çok alanlı sanat eğitimi, ilköğretim sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Varan Matbaacılık.
- Alakuş, A. O., & Mercin, L. (Ed). (2020). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi* (5. bs). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Alkan, C. (1979). *Eğitim ortamları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Alkan, V., Şimşek, S., & Erbil, B. A. (2019). Karma yöntem deseni: Öyküleyici alanyazın incelemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 559-582.
- Altın, B. N., & Oruç, S. (2007, Kasım). *Tarih ve coğrafya eğitiminde müze eğitimi ve yaratıcı drama*. I. Ulusal İlköğretim Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Altuner, H. (2007). Türkiye'de sanat tarihi ve cumhuriyetten günümüze sanat tarihi eğitimi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 79-90.
- Altuner, H. (2014). *Türkiye'de sanat tarihi eğitimi ve Avrupa ülkeleriyle karşılaştırılması*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri* (3. bs). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslanapa, O. (1995). Sanat tarihi derslerinin ilkokullardan başlanılarak okutulmasının önemi ve gerekçeleri. *Sanatsal Mozaik Dergisi*. 1(4), 14-15.
- Atan, U. (2007). *Resim-iş öğretmeni yetiştirmede yaratıcı drama yönteminin grafik tasarımı derslerinde kullanılmasının eriş, tutum ve kalıcılığa etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ayaydın, A., & Mercin, L. (Ed.) (2013). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Aykaç, M. (2007). İlköğretim sanat etkinlikleri dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrenci memnuniyeti açısından değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi* 1(3-4), 27-36.
- Aykaç, N., & Ulubey, Ö. (2008). Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin 2005 MEB ilköğretim programlarında değerlendirilmesi. *Eğitimde Drama Dergisi*, 3(6), 25-42.
- Aykaç, M., & Burçoğlu, E. B. (2013). Sanat eserlerini incelemede yaratıcı drama yönteminin etkisine ilişkin katılımcı görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 181-191.
- Aykut, A. (2006). Günümüzde görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemler. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(21), 33-42.
- Baskın, Z. P. (2018). Zenginleştirilmiş görsellerin kullanılmasının sanat tarihi eğitimine katkısının saptanması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 21, 59-74.
- Baysal, A. M. (2021). D grubunun Türk resim sanatında özgünlük açısından önemi. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 3(1), 29-45.
- Berk, N. (1943). *Sanat konuşmaları*. İstanbul: Ülkü Basımevi.
- Bilirdönmez, K., & Karabulut, N. (2016). Sanat eğitimi süreç ve kuramları. *Ekev Akademi Dergisi*, 65, 343-365.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Creswell, J. W., & Sözbilir, M. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, Y. (2001). Çağdaş sanat eğitiminde sanat tarihi öğretimi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 7, 63-64.
- Çıtak, E. (1994). *Türk resminde d grubu* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, P. (2004, Nisan). *Günümüz sanat eğitiminde özgün arayışlar*. Gazi Üniversitesi II. Sanat Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erbay, M. (1997). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Erdem, S. (2016). Güzel sanatlar eğitiminde sanat tarihinin yeri ve önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching*, 5(3), 30, 304-307.
- Ergün, M. , & Özdaş, A. (1997). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. İstanbul.
- Eyice, S. (2003). Sanat tarihi eğitimi. *Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi*, 1, 103-121.
- Germaner, S. (1999). Cumhuriyet döneminde resim sanatı. *Cumhuriyetin renkleri, biçimleri içinde* (s. 8-25). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Giray, K. (1982). *Türkiye iş bankası resim koleksiyonu*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Yayınları.
- Gögebakan, Y. (2011). Sanat tarihi öğretiminde yöntem karşılaştırması. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 87-100.

- Gökay, M. (2005). *İlköğretim resim iş eğitiminde çok alanlı sanat eğitimi yönteminin uygulanması, İlköğretim sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Varan Matbaacılık.
- Gültekin, M. (2009). Sanat tarihi öğretiminde çağdaş yaklaşımlara ilişkin yazın taraması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 22(1), 103-121.
- Güneş, N. (2015). Çok alanlı sanat eğitimi yönteminin çağdaş sanat dersi öğretiminde kullanılmasının kalıcılığa etkisi. *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmaları Dergisi*, 13, 365-380.
- Güven, S. (2010). *Ankara devlet resim ve heykel müzesinde 1914 kuşağı, müstakil ressamlar ve heykeltıraşlar birliği ve d grubu ressamları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- İlhan, A. Ç. (2004). 21. yüzyılda öğretmen yeterlikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58, 40-45.
- İlhan, A. Ç. (2005). Dramanın sanat dalları içindeki yeri. *Abece Dergisi*, 212, 6-8.
- İlhan, A. Ç. (2006). Tiyatro/drama eğitimbiliminde plastik sanatların rolü. A. Ç İlhan, & İ. San (Ed.), *Sanat eğitiminde sanat biliminin rolü* içinde (s.73-77) . Ankara: Natürel yayıncılık.
- İlhan, A. Ç. (2008). Yaratıcı drama ile örtüşen çağdaş sanat akımları. *Yaratıcı Drama Dergisi* 1(3-4), 139-154.
- Karadağ, E., & Çalışkan, N. (2008). Kuramdan uygulamaya ilköğretimde drama “oyun ve işleniş örnekleriyle”. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karagöz, C. T., & Karagöz, İ. (2017). Görsel sanatlar dersindeki sanat tarihi konularının öğretiminde etkileşimli tahta uygulamalarının etkisi. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 2(2), 49-61.
- Kılıç, E. (2002). Türk resminde sorgulama: Çağdaşlaşma sorunu," müstakiller ve D grubu". *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (9), 95-103.
- Kılıç, R. (1997). *Ortaöğretim okullarında bilgi çağının öngördüğü temel ve işe dönük yeterliliklerinin ne oranda kazandırıldığını değerlendirme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kırıçoğlu, O., & Stokrocki, M. (1997). Ortaöğretim sanat öğretimi. *YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi*, 1(1.31), 3-9.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim. Görmek öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kırıçoğlu, O. T. (2019). *Çocukluktan gençliğe sanatsal gelişme*. Ankara: Ütopya Yayınları
- Koç, G., & Demirel, M. (2004). Davranışçılıktan yapılandırmacılığa: Eğitimde yeni bir paradigma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2004(27), 174-180.
- Köksal, N. (2007). Eğitim programları ve yaratıcı Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi* 1(3-4), 179-189.
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Mamur, N. (2004). Çok alanlı sanat eğitiminde ölçümleme ve değerlendirme yaklaşımları: Bolu ili örneği. *İlköğretim Online*, 3(2), 1-18.
- McCaslin, N. (2016). *Sınıf içinde ve dışında yaratıcı drama*. (P. Şimşek-Özdemir, Çev.). Ankara: Nobel.
- Mercin, L. (2020). Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi. A. O. Alakuş & L. Mercin (Ed.), *Sanat nedir ve niçin gereklidir* içinde (s. 3). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1989). *12. milli eğitim şurası, (18-22 Temmuz 1988)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1991). *Sanat tarihi öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006). *Anadolu güzel sanatlar lisesi drama dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2016a). *Öğretim programları izleme ve değerlendirme sistemi*.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2016b). *Güzel sanatlar lisesi genel sanat tarihi dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2016c). *Güzel sanatlar lisesi sanat eserleri analizi dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2016d). *Güzel sanatlar lisesi çağdaş dünya sanatı tarihi dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2016e). *Güzel sanatlar lisesi türk islam sanatı tarihi dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2016f). *Güzel sanatlar lisesi drama dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi*.
- Mülayim, S. (2020). *Sanat tarihi metodu*. İstanbul: Platform Yayınevi.
- Oğuz, A. (2013). *Yaratıcı drama yönteminin sınıf öğretmeni adaylarının sanata yönelik ilgilerine ve sanat eğitimi dersi başarılarına etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Okvuran, A. (2003). Drama öğretmeninin yeterlilikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 81-87.
- Ödekan, A. (1991). Ortaöğretim sanat tarihi ders kitapları. *Türkiye'nin ders kitapları, ortaöğretim ders kitaplarına eleştirel bir yaklaşım* içinde (s. 98-112). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özcan, E. (2019). *Drama yönteminin öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi. Resim iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

- Özsezgin, K., & Berk, N. (1983). *Cumhuriyet dönemi Türk resmi*. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Öztürk, A. (2001). Eğitim öğretimde yeni bir yaklaşım: Yaratıcı drama. Ö. Adıgüzel (Ed.) *Tamer Levent'e armağan, yaratıcı drama 1999-2002 yazılar içinde* (300-310). Ankara: Natürel.
- Öztürk, M. (2007). *Öğretimi planlama-uygulama ve değerlendirme*. Ankara: Bizim Büro Yayınevi.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları* (3. Bs.). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Saraç, Y. S. (2005). Hümanist bir yaklaşımla sanat eğitiminde sanat tarihi öğretimi. *Eğitim ve Bilim*, 30(137), 45-53.
- Şahin, D. (2018). *Z Kuşağı Güzel Sanatlar Fakültesi Öğrencilerinin Sanat Tarihi Dersleri için Öneriler*. II. Uluslararası Sanat Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Şen, M. (2014). Türk heykel sanatında figüratif ve soyut anlayışın öncü temsilcisi: Zühtü Müridoğlu. *İnönü üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(9), 93-98.
- Şenol, V., Akça, R. P., & Çümen, H. (2012). Lise öğrencilerinin duygudaşlık (empati) kurma düzeylerinin belirlenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 31, 1-11.
- Şerbetçi, F. (2008). *D grubu sanatçılarının Türk resim sanatının gelişim sürecine kazandırdığı farklı bakış açıları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Tuluk, N. (2004). Yaratıcı drama. *Pivolka*, 3(15), 10-12.
- Tunalı, S. B., Gözü, Ö., & Özen, G. (2016). Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması "karma araştırma yöntemi". *Kurgu*, 24(2), 106-112.
- Türel, Y. K. (2012). Öğretmenlerin akıllı tahta kullanımına yönelik olumsuz tutumları: Problemler ve ihtiyaçlar. *İlköğretim Online*, 11(2), 423-439.
- Türkdoğan, G. (1984). *Sanat eğitimi yöntemleri (resim-iş öğretimi)*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Üstündağ, T. (2004). *Yaratıcı drama öğretmeninin günlüğü*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2007). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yücel, E. (1999). *Türkiye'de müzecilik*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK]. (2018a). *Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programı*. Ankara: Eğitim Öğretim Dairesi Başkanlığı.
- Yüksek Öğretim Kurumu[YÖK]. (2018b). *Sınıf Öğretmenliği lisans programı*. Ankara: Eğitim Öğretim Dairesi Başkanlığı.

8. EKLER

Ek 1. Başarı Testi

Öğrencinin Adı-Soyadı:	
Soru 1: Türk plastik sanatlar tarihinde kurulan dördüncü sanatçı grubunun adı’dır.	Soru 2: “Saklanan Çocuk” isimli resim hangi sanatçı tarafından yapılmıştır? A)Abidin Dino B)Elif Naci C)Zeki Faik İzer D)Nurullah Berk
Soru 3: “Türk resmi Alplerin ötesinde değil, Torosların eteğindedir” diyerek yerli bir sanatsal anlatım biçimini savunan ressam kimdir? A)Elif Naci B)Nurullah Berk C)Abidin Dino D)İbrahim Çallı	Soru 4: 1933 yılında Türk sanatına çağdaş bir soluk getirme idealiyle kurulan sanatçı örgütlenmesinin ismi nedir? A)Sanayi-i Nefise Birliği B)D Grubu C)Osmanlı Ressamlar Cemiyeti D)Müstakiller
Soru 5: Türk plastik sanatlar tarihinde sanat eleştirisi yazın türünün yaygınlaşmasında rol oynayan sanatçı grubu hangisidir? A)D Grubu B)Müstakiller C)Sanayi-i Nefise Birliği D)Osmanlı Ressamlar Cemiyeti	Soru 6: “Ana ve Çocuk”, “Ankara Keçileri”, “Yörükler” isimli resimleri ile tanınan ressam aşağıdakilerden hangisidir? A)Namık İsmail B)Nurullah Berk C)Zühtü Müridoğlu D)Cemal Tollu
Soru 7:”Parmak İstifleri”, “Gerillalar” isimli seri desen çalışmaları üretmiş olan ressamımız’dur.	Soru 8: Sanat yaşamının bir döneminde Picasso ile birlikte çalışmalar gerçekleştirmiş olan sanatçı kimdir? A)Hale Asaf B)Abidin Dino C)Nazlı Ecevit D)Zeki Faik İzer
Soru 9: İlk sergisini bir şapka mağazasında açmış olan sanatçı grubu’dur.	Soru 10: İkinci Dünya Savaşı yıllarında, sanatçı dostlarına açtığı evini bir sanat atölyesine çeviren ressamımız’dır.
Soru 11: Sanat yaşamında iki kez Paris’e giden ve her seferinde ülkeye farklı bir sanatsal üslup edinmiş olarak dönen heykel sanatçımızın adı nedir? A)Ali Hadi Bara B)Zühtü Müridoğlu C)Fikret Mualla D)Nuri İyem	Soru 12: Türk plastik sanatlarının Avrupa’dan en az elli yıl geride olduğunu düşünerek çağdaş bir sanat anlayışı geliştirmek için yola çıkan sanatçı örgütlenmesinin adı nedir? A)Müstakiller B)Osmanlı Ressamlar Cemiyeti C)Onlar Grubu D)D Grubu
Soru 13: “Ütü Yapan Kadın”, “Gergef İşleyen Kadın” isimli resimler hangi sanatçıya aittir? A)Cemal Tollu B)Zeki Faik İzer C)Nurullah Berk D)Sabri Berkel	Soru 14: D Grubu sanatçıları içinde renkçi-soyut kompozisyonları ile tanınan ressam aşağıdakilerden hangisidir? A)Zeki Faik İzer B)Elif Naci C)Abidin Dino D)Cemal Tollu
Soru 15: Bakır, ahşap gibi malzemelerle soyutlanmış figüratif heykeller yapan D Grubu üyesi sanatçı kimdir? A)İbrahim Çallı B)Zühtü Müridoğlu C)Nuri İyem D)Elif Naci	Soru 1: () Soru 6: () Soru 11: () Soru 2: () Soru 7: () Soru 12: () Soru 3: () Soru 8: () Soru 13: () Soru 4: () Soru 9: () Soru 14: () Soru 5: () Soru 10: () Soru 15: ()

Ek 2. Öğretim Programındaki Kazanımlar Yönelik Öz Değerlendirme Formu

Öğrencinin Adı-Soyadı:		
Yaratıcı drama yöntemi ile gerçekleştirdiğimiz toplam 13 haftalık uygulama çalışmaları ile aşağıda yer verilen beceri ya da davranışları kazandığınızı düşünüyorsanız; ilgili beceri ya da davranışın karşısında yer alan “EVET”, kazanmadığınızı düşünüyorsanız “HAYIR” ifadesinin karşısındaki alanı (X) ile işaretleyiniz.		
KAZANIM	EVET	HAYIR
Eleştirel düşünme	()	()
Problem Çözme	()	()
İletişim	()	()
Yaratıcılık	()	()
Demokratik tutum ve davranış	()	()
Rol oynama	()	()
Doğaçlama	()	()
Yansıtıcı düşünme	()	()
Bağımsız düşünme	()	()
Dayanışma	()	()

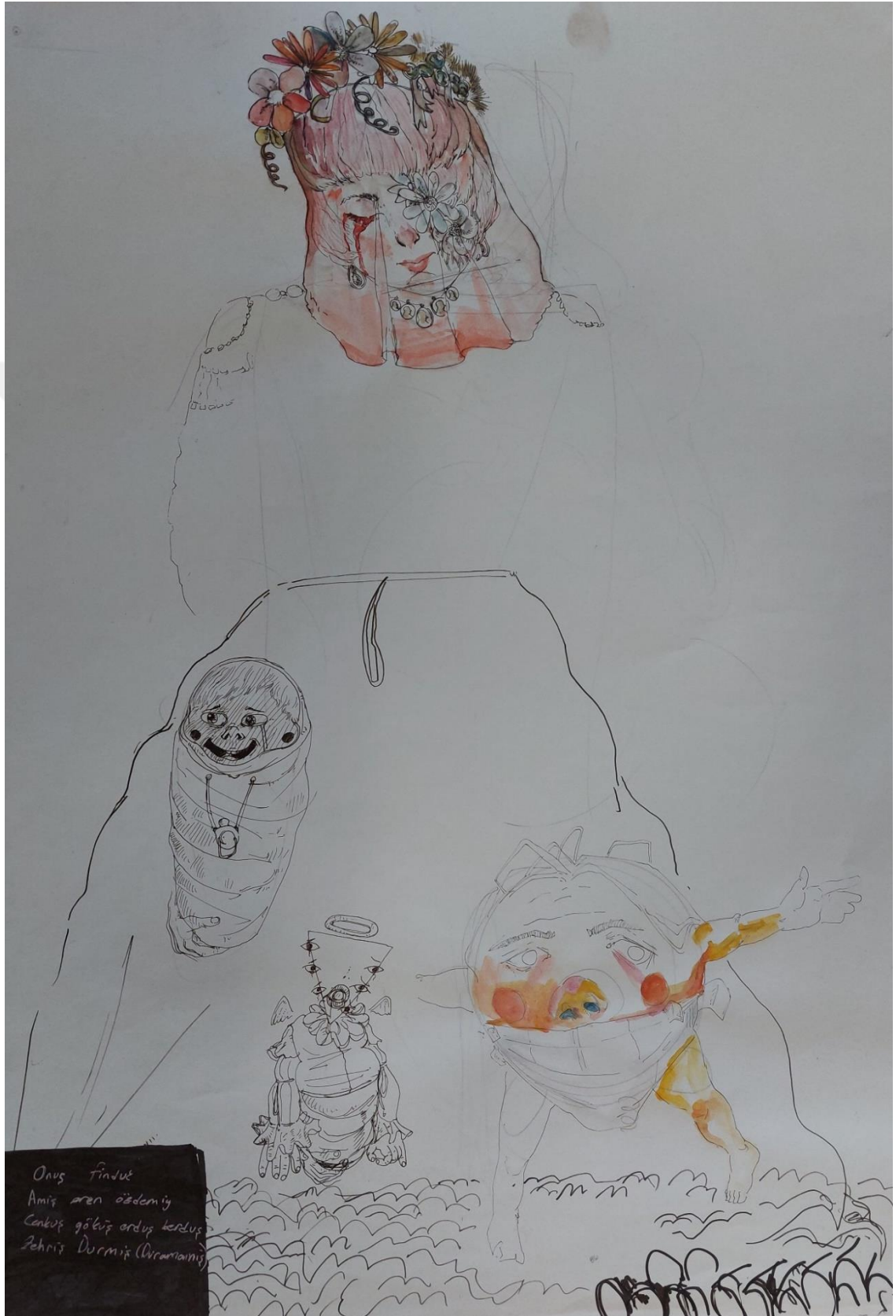
Ek 3. “D Grubunun Kuruluşu, Grubu Kuran Sanatçılar” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Kullanılan Değerlendirme Formu

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Bu derste yaptığımız etkinliklerde yeni bilgi ve deneyimler edindim.	()	()	()	()	()

Ek 4. “Nurullah Berk, yaşamı ve Önemli Eserleri” isimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Kullanılan Değerlendirme Formu

Öğrencinin Adı-Soyadı:
Soru 1: Nurullah Berk’in eserlerinde hangi konuları işlemeyi seçmiştir?
Soru 2: Nurullah Berk’in çalışmalarının biçimsel özelliklerini nasıl değerlendirirsiniz?
Soru 3: Nurullah Berk’in üslubu hakkındaki fikirleriniz nelerdir?
Soru 4: Nurullah Berk’in yaşamöyküsünde size en önemli gelen durum nedir?

Ek 5. “Elif Naci, Yaşamı ve Saklanan Çocuk Resmi” isimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Grup Çalışması Olarak Yapılan Resim Çalışmalarına Bir Örnek

Ek 6. “Elif Naci, Yaşamı ve Saklanan Çocuk Resmi” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Grup Çalışması Olarak Yapılan Resimlere Bir Örnek

Ek 7. “Elif Naci, Yaşamı ve Saklanan Çocuk Resmi” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Grup Çalışması Olarak Yapılan Resimlere Bir Örnek

Ek 8. “Elif Naci, Yaşamı ve Saklanan Çocuk Resmi” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Grup Çalışması Olarak Yapılan Resimlere Bir Örnek

Ek 9. "D Grubunun kuruluşu ve İlk Sergisi" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Rol İçinde Yazma Etkinliği Olarak Hazırlanan Basın Açıklaması Metnine Ait Bir Örnek

Değerli Halkımız;

"D" grubu olarak 5021 konulara ağırlama getirmek istiyoruz ama öncelikle bizim de halkın için Anadolu'nun başından olduğumuzu hatırlatmak istiyoruz.

Yurt dışına eğitim almaya çıktığımızda farkettik ki her ne kadar sanatçı, estetik olarak yapılar yapılsa da Türkiye Cumhuriyeti maddeset ki Avrupa'dan oldukça geride.

Bizim halkımız hiç bir şeyden ebiz bilmez düşüncesi ile yola çıkıyor ülkemizin bir çok yerindeki sergiye yardımlarda bulunduk.

Fakat bunun yeterli olmadığını, halkın hepsine hitap etmediğini gördük. (İlkemizde sanatçı veya 'estetik' olarak yapılan diğer işleri inceledik. Sergi salonları, Yeri dışındakı... bunlar değil bizim aradığımız şeyler. Bizim aradığımız şey tüm halkı kapsayıcıdır...

Uzun düşünme sonrası alınma sepete konan geldi. Bu konan satılacak veya hat estetik görünüm açısından tüm halkı ilgilendiren ve kapsayan bir konudur. Birde bundan yola çıkarak tüm halkı kapsayacağını düşünerek ilk sanat sergimizi sepete dışarıda açtık.

Umarız sergimize gelip bakıp osanandan bunların yeni 407 sanatımızla ilgili yaktılarınız hepimiz davettisiniz!

Ek 10. "D Grubunun kuruluşu ve İlk Sergisi" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Rol İçinde Yazma Etkinliği Olarak Hazırlanan Basın Açıklaması Metnine Ait Bir Örnek

Türkiye'de bir Şapka'da sergi açmak için soluma, yahut değil? Eminim ki Şapka'da olmasının yanı sıra eserler de bir Okadar bir Sergiye değil de bir Şapka'ya layıktır gözünüzde. Belki de D grubu sanatçıları olarak bizler Fransa'dan hiçbir şey öğrenmedik?!

Lakin yanlıyorsunuz. Estetik algınız ve cehalettir sizi yontan. Bizlerin reddedilmeye zamanı yok. Buzlaşmış düşünceleri eritmeye zamanınız olmadığından bir dükkan sevmemiz lakin sadece bu değil. Her dükkanı yahut halk ile buluşan her adımda size öğrendiklerimizi bildirmektedir. Bizler sadece belirli bir kesimin bunu duymasını, sadece o kesimin idrakına ulaşmasını istemiyoruz. Modern anlayış ve gelişimin "Türkiye'yi" kapsayan bir durum olmasını arzularız. Bir Şapka Sizi modern yapmayacaktır ama o Şapka modern adımlar almak ve anlamak için size güç ve yön belirten bir telkindir.

Biz ise Sergilerimizi ağağınızın bastığı tüm dükkanlara atarak sanatta modernleşmek adına tüm telkin, anlam ve çağdaş görüşleri sizinle buluşturmak istiyoruz.

Abidin Dino Nurullah Berk
Cemal Tollu Elif Naci
Zehra Meriçoglu
Zeki Fakir

Ek 12. “D Grubunun Kuruluşu ve İlk Sergisi” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasında Yaratıcı Yazma Etkinliği Olarak Hazırlanan Basın Açıklaması Metnine Ait Bir Örnek

Sergimizi bir şapka dükkanında açtık, çünkü sanat yeniliği tetikler. Varolanın, alışılmışın dışına çıkmak büyük risktir. Ancak bu risk halkın, keza sanatçıların nabzını doruklarda tutmayı sağlar. Bugün burada bu sergiyi açıyoruz, çünkü sanatın yalnızca galerilerde değil, halkın tam da içinde belki bir terzide belki bir oyuncakıda belki de bir şapkasıda da varolabileceğini göstermek istedik. Sıradan yaşamımızın günlük rutini tekrarlarken, sanata bizzat kendi konfor alanımıza rastlamak, sanatın her yerde bulunabileceğinin farkına varmamızı sağlayacaktır. Sanatı yalnızca bir galeride aramanın, kendi gözlerini söküp atmış bir insan olmayı kabul etmekten ne farkı kalır. Eserlerimizin sergilenmesi için bir şapka dükkanını uygun gördük. Çünkü bizce sanat tıpkı bir şapka gibi başımızın üstünde tutulmalıdır.

Ek 13. "Zeki Faik İzer, Yaşamı ve Önemli Eserleri" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Yazılan Mektuplara Ait Bir Örnek

Sevgili Faik İzer,

Öncelikle bu mektup şu an sizin ellerindeyse, sizin gibi önemli bir figür tarafından sesimin duyulması beni çok mutludur. Ben, 81 yeddi yaşında Türk bir sanat öğrencisiyim. Şu anki tecrübelerimin el verdiği kadarıyla sanat yolunda çok fazla engelle karşılaşmadım. Fakat ilerleyen yıllarda maalesef ki ülkenin de durumu neticesiyle daha fazla madur olacak zamanların geleceğinin farkındayım. Bir şans yakalayabilirsen benimde sizin gibi Avrupa'da alanime yönelik eğitim alma planlarım var. Kaldı ki başarabileceğimi de düşünüyorum. Çünkü bizim okurimize, onlar yeteneklerin ve geleceği olabilecek insanların peşinden koşup desteklemeyi seziyorlar. Ama bazen düşünüyorum. Olur da bir gün, orda kalmak, orkeme geri dönmek arasında bir seçim yapmam gerekse, gerçekten geri döner miyim? diye.

Cevabı henüz bilmiyorum. Evet sizin gibiler sayesinde, öncek bir birlik olarak mücadele verirse dezelebilecek birşey bu. Ama bazen, cidden her geçen sene kendimi harcadıktan başka birşey yapmıyormuş gibi hissediyorum. Adı duyulan, duyulmayan hayran olunca insanlar sayesinde burdayız evet ama bazen onlar gibi fedakar olabilecek miyim? Kendime güvenemiyorum. Olur da domarız simliden sizden ve emeklerinizden özür diliyorum. Ama belki de herşey düşündüğüm kadar kötü ilerler.

Ek 14. "Zeki Faik İzer, Yaşamı ve Önemli Eserleri" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Yazılan Mektuplara Ait Bir Örnek

Sevgili Zeki Faik İzer,

İlk olarak ben Şebnem şu anda Başatşehir Güzel Sanatlar lisesinde 12. sınıf öğrencisiyim. Bu benim son senem. Genel olarak ressamlara ilgi duyan birisiyim ve sizin Avrupa'da sanat eğitimi almış olmanız beni çok özendirdi. Düşünüyorum da eğer ki 1940'lı yıllarda Avrupa'da eğitim almış olsaydım. Düşünmesi bile çok güzel gerçektir. Ayrıca resimlerinize baktığımda kullandığınız renkler, teneşiriniz olsun benim ilgimi çok çekti. Size saygım gerçekten çok yüksektir. Çünkü Atatürk devrimiyle ilgili çalışmalar yapmanız ve kağıda sanat aklınızı yaygınlaştırmak için D grubunu kurmanız, yani ülkemiz için bireysel olarak bu kadar caba sarfetmeniz hepimiz için büyük bir ilerlemeye sürüldü.

Umuyorum ki ben de ileride sizin gibi başarılarla ulaşır ve başlattığınız bu yolun devamını toplum olarak kesintisiz bir şekilde izini sürdürebiliriz.

Ek 15. "Zeki Faik İzer, Yaşamı ve Önemli Eserleri" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Yazılan Mektuplara Ait Bir Örnek

Sevgili Zeki Faik İzer;

Sizi neredeyse hiç tanı mıy ım. Ama Türk sanat tarihinde önemli bir insan olduğ unu zı biliyorum. Eğer sizinle görüşebilme imkan ım olsaydı, kesinlikle bunu isterdim. Çünkü ben de sizin fikirlerinizi takip ediyorum.

Avrupadan geri döndükten sonra Türkiye'deki sanat ı ilerletmek amacıyla yapt ığınız seyer için teşekkür ederim. Üst üzdüğ üm şu zamanda, sizin gibi Avrupa'ya gidip orada yaşamak isteyen gençlerin sayısı çok fazla. Ancak ben, aynı sizin gibi Türkiye'ye, Türk insanlarını sanata karşı bilgilili ve arıyışlı yapmak için çalışıyorum. İleride bir resim öğretmeni olup, gençlere sanat eğitimi vermek, ülkem i sanata karşı açık ve sevgili bir şekilde eğitmek istiyorum. Bu yüzden sizin gibi Türkiye'ni geliştirecek faaliyette bulunan herkese minnettarım.

Bu yüzden çalışıyorum. Kendimi geliştirip, yeni seyer öğrenmeye çalışıyorum. Acaba sizin gibi Fransa'ya okumaya gitseniz, benim fikirlerim ne ölçüde değişirdi merak ediyorum. Arkadaşlarımla ile kurduğumuz "D" grubunu merak ediyorum. Ben de bunun gibi bir grubun üyesi olmak isterdim. Sizin çalıştığınız tarafa, soyut resimden hoşlanıyorum. Ben de soyut resim yapmayı seviyorum. Eğer hala hayatta olsaydınız, sizinle tanışmayı ve yakın olmayı çok isterdim.

Ek 16. "Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Hazırlanan Tanıtma Yazılarına Ait Bir Örnek

KİM YA BÜ ADAM?

"ABİDİN DİNO"

23 mart 1913 - 7 aralık 1923 tarihi yılları arasında yaşayan Abidin Dino, İstanbul'da doğmuş bir sanatçı. Abidin dino ressam, senaryo yazarı ve yazar. 6 kitabı olan Abidin Dino'nun sayısı 2 resimleri var. Resimleri genelde desen havasında soyut çalışmaları var. 1950 yılında "Çingeneler" adlı bir senaryo yazıyor ve bu senaryo yasek-
nıyor.

İlk eğitimini İstanbul'da Robert lisesinde almış, sanat eğitimini ise Paris'te almıştır. Paris'e gitmesinin sebebi siyasi olaylara korksun Abidin Dino, ilk önce sürgün ediliyor, yurt dışı yasağı kalkınca Paris'e gidiyor ve yaşamını orada sürdürüyor.

Avrupa'daki çağdaş sanat akımlarını, Türkiye'ye getirmek tanıtım amacıyla kurulan "D grubu" adlı gruba katılıyor Abidin Dino. Zamanında Picasso ile de çalışmış olan Abidin Dino aynı zamanda Nazım Hikmet RAN ile de akada-
s. Hatta Abidin Dino'nun bazı portlerinde Nazım Hikmet RAN, da görebilirsiniz.

Aslında Coğumuzun "palmokla" adlı eserinden tanırız onu. Önemli sanatçılarımız arasında çok başarılı olan Abidin Dino ülkemize çok değerler katmıştır. İlkemize kattığı değer ve güzelliğinden dolayı kendisine çok teşekkür ediyor ve saygıyla anıyoruz.

Ek 17. "Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Hazırlanan Tanıtma Yazılarına Ait Bir Örnek

Bugün Eskiye Gidiyoruz!
Korsuscula
ABIDİN DİNO

22 mart 1913-1993 yıllarında yaşamış olan değerli sanatçı. 80 yaşlık önce bir çok şeyi sığdırmıştır. Hadi gelin birlikte bakalım!

17 yaşında beri çizimleri paylaşan abidin, birçok insana ilham olmuştur.

O isimlerden biri de picasso'dan mı? Sanmıyor, Yeterleli. Korsuscula benzer normal şeyler. Vaktiyle bir ailenin oğlu olan abidin, İstanbul Robert kolejinde okumuştur. Nezin hikmetle olan arkadaşlığı herkesçe bilinmektedir. D. gurbanoğlu, Taki Fakir İzer'den de bildiğimiz.

Değerli ressamımız, Birçok kılıp (6 adet) almıştır. Bu boyutlarıyla kim tarafından istene ki Yaratıcılık yapmış 6 - gerçekten kendini bu kadar geliştirebilmek bir lütuf anı. Bir bazarı hikayesi...

Hayatının belirti dönemleri fransa'da geçmiştir. 1952 yılında bulunmuştur daha sonrasında ülkesinde bulunan Abidin Dino Sığın adlımıştır.

Türkeyin içine girmeye. Daha sonra serbest daha kendisi lehrer Fransa'da bulunmuştur. Yaşamı ara da sonlandırmıştır. Kendisi komünizm görüşüne sahip çok değerli sanatlarımızdandır. Kılıpları, eski defterleri, çizimlerini, filmlere bakmaya, unutmuyor, sağlıklıla kalın!

Ek 18. "Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Hazırlanan Tanıtma Yazılarına Ait Bir Örnek

ABİDİN
Dino

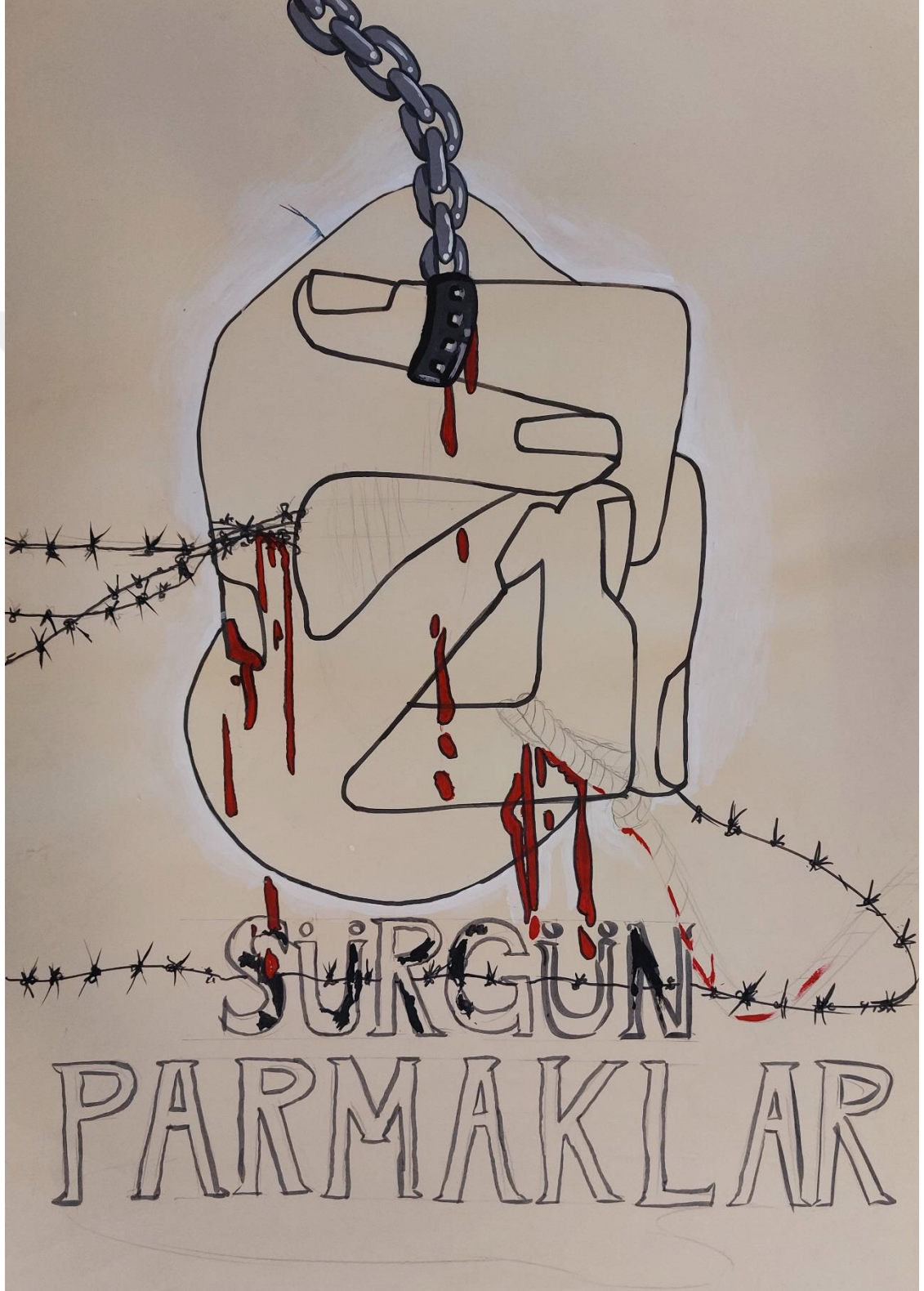
(1913-1992)

Bu köşemizde bahsedeceğimiz isim Abidin Dino.

Kendisi çok yönlü bir sanatçı, öyle ki tanıyan insanlar dehi ismini en az bir kere duymuştur mutlaka.

Abidin Dino, ressam, karikatüristtir. Ayrıca senaryosunu kendi yazdığı filmi ve 6 adet kitabı mevcuttur. 4 ressam ve 1 heykeltıraştan oluşan ~~bir~~ grubuyla beraber kurdukları D grubu içinde yaptığı çalışmalar oldukça önemlidir. Grubun ismi o zamanlar ülkemizde kurulan 4. sanat grubu olduğundan ötürü, adının 4. kadrosu. Eserleri genelde soyut portreler, karikatürist izler taşıyan desenlerden oluşur. Yaşadığı dönemi siyasi olaylardan çok etkilenmiş ve bunları eserlerine de yansıtmıştır. Siyaseti görüşünden dolayı sürgün edilmiş ve hayatı boyunca pörlünü yaşamıştır.

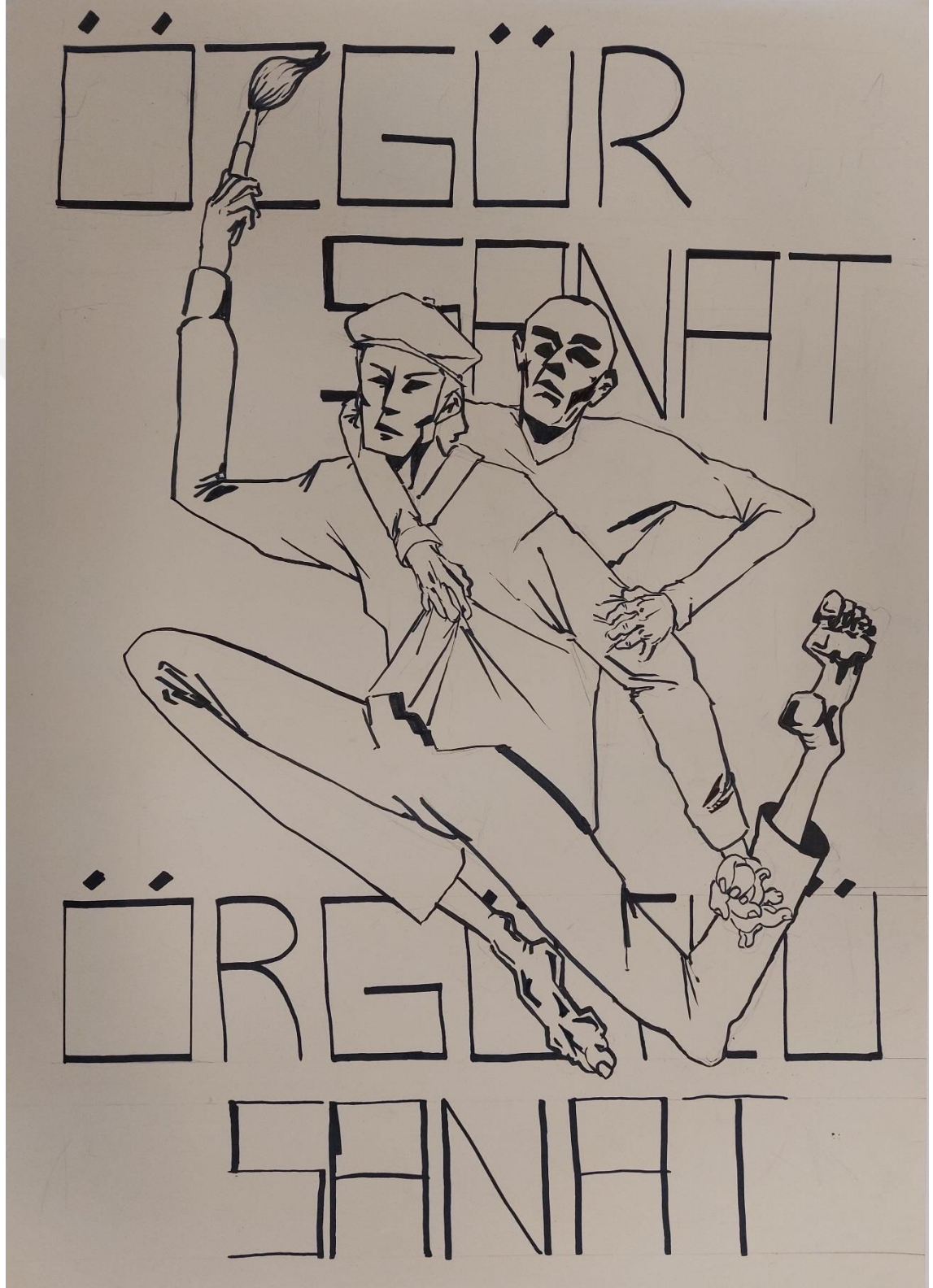
Ek 19. “Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Hazırlanan Afiş Çalışmalarına Ait bir Örnek

Ek 20. “Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Hazırlanan Afiş Çalışmalarına Ait bir Örnek

Ek 21. “Abidin Dino, Yaşamı ve Önemli Eserleri” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Hazırlanan Afiş Çalışmalarına Ait bir Örnek

Ek 22. "D Grubunu Tanıtılm" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Hazırlanan Duvar Gazetelerine Ait bir Örnek

Ek 25. "Cemal Tollu, Yaşamı ve Önemli Eserleri" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Yer Verilen Günlük Çalışmasına Ait Bir Örnek

Sevgili günlük,

Bugün, gittiğim Sonat okulunda, daha önce hiç karşılaşmadığım yeni bir ressam öğrendim. Akıkaası tarzı bana Cezanne ve Picasso'yu anımsattı. Belki duymussundur, bu kişi Cemal Tollu. Kendisi D Grubunun temsilcilerinden. Avrupanın Münih ve Paris şehirlerinde eğitim görmüş ve Türkiye'nin sanatta çok geri kaldığını belirtmiş. Daha sonra Türkiye'ye döndüğünde Sonatı Nefise'ye bugünkü adı ile Mimar Sinan G.S.U. ne kaydolmuş ancak bazı nedenlerden bırakmak zorunda kalmış. Türkiye'ye gelirken yanında kubizm tarzında getirmiştir. Sanatçı eserlerinde yerel konular ve Anadolu insanını resmetmeye çalışmıştır. Eserlerinde kullandığı tarzı, sade ve geometrik şekillerden oluşmakta yani bir nevi kubizm'de diyebiliriz belkide. Sanatçı doğa manzaraları da çizmiş, ayrıca Anadolu'da öğretmenlik yapmış ve ünlü ressamların yanında da çalışmış. Bugünkü öğren-

Ek 26. "Cemal Tollu, Yaşamı ve Önemli Eserleri" İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliklerinde Yer Verilen Günlük Çalışmasına Ait Bir Örnek

Sevgili Günlük,

Bugün okulun son saatlerinde Türk resminde sanat eserleri veren bir sanatçı öğrendik. Bu kişi Cemal Tollu. 16 nisan 1899 yılında İstanbul'da doğmuş, 26 temmuz 1968 yılında vefat etmiş. Beş çocuklu bir ailenin en büyük çocuğu olan Cemal Tollu, çocukluk yıllarını babasının işi nedeniyle Diyarbakır'da geçirmiş.

1930 kuşağının önde gelen temsilcilerindenmiş. Kübist anlayışını benimsemiş. Hatta "D grubu" sanatçılarındanmış ve bu topluluğun sergilerine eser bile vermiş. Resimlerinde genellikle yerel konuları işlemiş. Eserlerinde Anadolu kültüründen etkilenmiş. Manzara, Portre ve diğer çalışmalarında sadeleştirilmiş ve kübizm etkisi var. Aynı zamanda manzara çalışmalarında Cezanne etkisi varmış. Eserleri; Toprak Ana, Mevlaviler..... Eserleri İstanbul Resim ve Heykel müzesi ve Milli kütüphanede sergileniyormuş. Belki bir gün giderim çünkü çok güzel çalışmaları var.

Zamanında Sanayi-i Nefise Mektebine (Sindiki Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi) kaydolmuş, fakat İstanbul işgali üzerine oradan ayrılmak zorunda kalır. Savaşın ardından eğitimine devam etmiş. Öğretmenlik yaparken Münih ve Paris'e gitmiş. Avrupa'da Andre l'hoté gibi bir çok sanatının yanında çalışmış. Avrupa'da çalışması ve farklı kültürlerden bilgi alıp bunu sanatına yansıtması ve aynı şekilde Anadolu kültürünü sanatına yansıtması çok güzel, çok beğendim. Bugünkü bu kadar yarın tekrar görüşmez üzere..... bye.

Ek 27. Zühtü Müridoğlu, Yaşamı ve Önemli Eserleri” İsimli Yaratıcı Drama Uygulamasının Değerlendirme Etkinliğinde Yazılan Akrostiş Şiirlere Ait Bir Örnek

Heykelleri birbirinden hareketli

Enerjisini vermiş bütün eserlerine

Yaşamını adanmış sanatına

Kendinden vermiş parçalar

İde etmiş saygıyı sanatıyla

Leyleğin boynu gibi uzatmış figürlerini

Ek 28. Yaratıcı Drama Uygulamalarından Bir Görünüm

Ek 29. Yaratıcı Drama Uygulamalarından Bir Görünüm

Ek 30. Yaratıcı Drama Uygulamalarından Bir Görünüm

Ek 31. Yaratıcı Drama Uygulamalarından Bir Görünüm

Ek 32. Elif Naci'nin Saklanan Çocuk İsimli Resmine Ait Görsel

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Araştırmacı **** yılında **** doğdu. Trabzon Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nden ****da, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programı'ndan **** yılında mezun oldu. Aynı yıl Milli Eğitim Bakanlığı kadrosunda görsel sanatlar öğretmeni olarak çalışmaya başladı. 2008 yılında Şanlıurfa Güzel Sanatlar Lisesi'ne atandı. Şanlıurfa Valiliği bünyesinde hizmet veren ve kısa adı ŞURKAV olan Şanlıurfa Eğitim Kültür Sanat ve Araştırma Vakfı'nın süreli yayın organı ŞURKAV Dergisi'nde çeşitli araştırma yazıları yayımlandı. 2012 Yılında Çağdaş Drama Derneği'nin Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği Programını tamamlayarak Milli Eğitim Bakanlığı onaylı Yaratıcı Drama Eğitmeni oldu. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Kongrelerinde alan uzmanları tarafından verilen yaratıcı drama eğitimlere katıldı. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açılan hizmet içi eğitim faaliyetlerinde Drama Öğretmeni olarak görev yaptı. 2014 yılında Macaristan, Romanya ve Türkiye ortaklığıyla yürütülen "A Constructive Approach to Creative Drama/Eğitimde Yapısalcı Bir Yaklaşım: Yaratıcı Drama" isimli Erasmus+ projesinde eğitmen olarak görev aldı. 2013-2015 arasında Harran Üniversitesi'nde misafir öğretim görevlisi olarak Yaratıcı Drama, Halk Oyunları, Ritim Eğitimi ve Dans derslerini yürüttü. Halen Başakşehir İstanbul Teknik Üniversitesi İsmail Dede Efendi Güzel Sanatlar Lisesi'nde görsel sanatlar öğretmeni olarak çalışmaktadır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : ****

E-posta : ****

Tel : ****